

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**4-6 YAŞ KURAN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN DEĞERLER
EĞİTİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANIMINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (İZMİR İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Yusuf BATAR

HAZIRLAYAN
Elif SAYAR

MALATYA-2022

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**4-6 YAŞ KURAN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN
DEĞERLER EĞİTİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN
KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
(İZMİR İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

ELİF SAYAR

Danışman

Prof. Dr. Yusuf BATAR

Malatya, 2022

ONUR SÖZÜ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşleri (İzmir İl Örneği)” başlıklı çalışmayı, Prof. Dr. Yusuf BATAR’ın danışmanlığında tamamladığımı, bilimsel araştırma ve etik kurallara uyduğumu, tezimde yararlandığım eserleri kaynakçada eksiksiz olarak belirttiğimi beyan ederim.

Elif SAYAR
MALATYA-2022

ÖN SÖZ

Okul öncesi eğitim çocukların gelişiminde kritik bir evredir. Bu dönemde kazanılması gereken bazı davranışların daha sonra telafisi oldukça güçtür. Çocuğun keşfedebileceği, öğrenebileceği, iletişime açık bir aile ortamı ve kaliteli bir okul öncesi eğitim gereklidir. Erken çocukluk dönemi, gelişimin hızlandığı, çocuğun temel kavramları öğrenmeye başladığı bir dönemdir. 4-6 yaş dönemindeki çocuğun algıladıkları somuttur. Daha sonra öğrendiği bilgileriyle soyut düşünmeye başlayacaktır. Bu dönemde değerler ile ilgili bilgilerin temelleri atılır. Değerler yaşadığımız çevreye, tecrübeler, aldığımız eğitim ve kültüre göre farklılık gösterebilir.

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlar kazanmasında drama etkinliklerinin öneminin büyük olduğu, çocukların bu etkinlikler ile öğrenmeyi rahatlıkla ve kalıcı bir şekilde gerçekleştirdikleri yapılan araştırmalarla da ortaya konulmuştur. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarındaki öğretici kitabında değerler eğitiminde drama yönteminin de kullanılması öğreticilere önerilmiştir.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında araştırmanın konusu ve problemi, amacı, önemi, kapsam ve sınırlılıkları, temel kavramları, araştırmanın varsayımları ve ilgili araştırmalar ele alınmıştır. Birinci bölümde 4-6 yaş Kuran kursları, değerler, drama yöntemi konuları literatür tarama yöntemiyle verilmiştir. Devamında 4-6 yaş öğretici kitabındaki drama etkinlikleri yer almıştır. İkinci bölüm yöntem bölümüdür. Araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve analizi, araştırmanın geçerlik, güvenirlik ve etik yönü alt başlıkları bulunur. Üçüncü bölümde İzmir il ve ilçelerindeki 4-6 yaş grubu Kuran kurslarında çalışan 20 öğretici ile yapılan mülakat bulgularına yer verilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelemeye tabi tutulmuştur. Son bölümde ulaşılan sonuçlara ve çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Çalışmamın en iyi şekilde hazırlanmasında görüş ve tavsiyelerinden yararlandığım değerli danışmanım Prof. Dr. Yusuf BATAR'a, aileme, sabır ve yardımlarıyla destek olan kıymetli eşim Zeynel SAYAR'a teşekkür ediyorum.

Elif SAYAR

Malatya, 2022

ÖZET

Bu araştırmanın amacı 4-6 yaş Kuran kurslarında eğitim alan çocuklara değerler eğitiminde drama yöntemi kullanımının kurs öğretmenleri görüşleri ışığında incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu İzmir il merkezinde ve ilçelerinde görev yapan 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmada müftülüklere bağlı Kuran kurslarında görevli 20 öğretici ile mülakatlar yapılmıştır. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. 4- 6 yaş Kuran kursu öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanılarak değerler eğitiminde öğretmenlerin drama alanındaki yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Görüşmelerden derlenen veriler içerik analizi yöntemiyle incelemeye tabi tutulmuştur. Katılımcıların drama ile ilgili kendilerini yeterli bulmadıkları ancak drama eğitimiyle ilgili kurslara katılmaya istekli oldukları, değerler eğitiminde drama yöntemini çoğunluğun uyguladığı ve en aktif kullanılması gereken yöntem olarak buldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Drama yönteminin en çok sabır, yardımlaşma, merhamet gibi değerlerin eğitiminde kullandıkları ve çocukların bu yöntem ile kendini ifade etmeyi, empati duygusunu, iş birliğini, karşılıklı anlayışı öğrendikleri ulaşılan diğer sonuçlardandır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, 4-6 Yaş Kuran Kursu, Değerler Eğitimi, Drama, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kuran Kursu

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the use of drama method in values education for children who are educated in Quran courses aged 4-6, under the views of course teachers. The sample group of the research occurred of 4-6 year old Quran course instructors working in İzmir city center and its districts. In the research, interviews were conducted with 20 teachers working in Quran courses affiliated to mufti offices. In the study, a semi-structured interview form was used. It is aimed to determine the proficiency of the teachers in the field of drama in the education of values by making use of the opinions of the 4-6 year old Quran course teachers. It was examined by the content analysis method compiled from the interviews. It was concluded that the participants did not find themselves sufficient about drama, but they were willing to participate in the courses related to drama education, that the majority of them used the drama method in values education and that it should be used most actively. It is among the other results that the drama method is mostly used in teaching values such as patience, cooperation and compassion, and that children learn to express themselves, empathy, cooperation and mutual understanding with this method.

Keywords: Religious Education, 4-6 Years Old Qur'an Course, Values Education, Drama, Presidency Of Religious Affairs, Qur'an Course

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu ve Problemi	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
Kapsam ve Sınırlılıklar.....	3
Araştırmanın Varsayımları.....	3
Temel Kavramlar	3
İlgili Araştırmalar	4
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ	7
1.1. 4-6 Yaş Kur'an Kursları.....	7
1.2. Değerler.....	13
1.2.1. Değerler Eğitimi.....	14
1.2.2. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi	17
1.3. Drama Yöntemi	22
1.3.1. Dramanın Tanımı ve Kapsamı	22
1.3.2. Dramanın Amacı	25
1.3.3. Dramanın Önemi.....	26
1.3.3.1. Dramanın Bireye Katkıları.....	26
1.3.3.2. Dramanın Eğitimdeki Önemi	28
1.3.4. Dramanın Aşamaları ve Çeşitleri.....	30
1.3.5. Dramada Kullanılan Teknikler.....	32
1.3.5.1. Doğaçlama	32

1.3.5.2. Rol Oynama	33
1.3.5.3. Dramatizasyon	34
1.3.6. Okul Öncesi Dönemde Drama	34
1.3.7. Öğretmenin Dramadaki Rolü	36
1.3.8. Din Eğitiminde Drama	38
1.4. 4 -6 Yaş Öğretici Kitabındaki Drama Etkinlikleri	40
1.4.1. Bilge Kuş Draması	45
1.4.2. Rüzgâr ve Güneş Draması.....	47
1.4.3. Ensar ve Muhacir	50
1.4.4. Haksız Hakkı Draması	51
1.4.5. Minik Tohumun Büyüme Draması	53
İKİNCİ BÖLÜM.....	57
YÖNTEM.....	57
2.1. Araştırmanın Modeli	57
2.2. Çalışma Grubu	57
2.3. Veri Toplama Araçları	59
2.4. Veri Toplama Süreci.....	60
2.5. Verilerin Analizi.....	60
2.6. Araştırmanın Geçerlik, Güvenirlik ve Etik Yönü.....	61
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	63
BULGULAR VE YORUMLAR	63
3.1. Öğreticilerin Drama Yöntemine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Bu Yöntemin Kullanımına İlişkin Görüşleri.....	63
3.1.1. Öğreticilerin Drama Konusundaki Eğitimleri.....	63
3.1.2. Öğreticilerin Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Görüşleri	65
3.1.3. Öğreticilerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri	67
3.1.4. Drama Uygulamalarındaki Materyallere Erişimleri Hakkında Öğretici Görüşleri	69
3.1.5. Drama Uygulamaları İçin Fiziki İmkanlar Hakkında Öğretici Görüşleri	71

3.1.6. Öğreticilerin Drama Yöntemini Uygularken Karşılaştıkları Sorunlar ..	73
3.1.7. Öğreticilerin Drama Etkinlikleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara Uyguladıkları Çözümler	75
3.1.8. Öğreticilerin Değerlerin Eğitiminde Drama Yöntemini Uygulama Sıklığı.....	78
3.1.9. Öğreticilerin Drama Yöntemini En Sık Kullandıkları Değerler	79
3.1.10. Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Öğrencilere Kazandırdıklarına İlişkin Öğretici Görüşleri	81
3.1.11. Yaş Gruplarına Göre Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşleri	83
3.1.12. Sınıf Mevcudunun Değerlerin Eğitiminde Drama Kullanımına Etkisine İlişkin Öğretici Görüşleri	86
3.1.13. Drama Uygulamalarının Öğreticiye Kazandırdıkları.....	87
3.1.14. Öğretici Kitabında Verilen Drama Etkinlikleri Hakkındaki Öğretici Görüşleri	89
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	92
KAYNAKÇA	96
EKLER.....	107

KISALTMALAR

bk.: Bakanız

çev.: Çeviren

DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı

DKAB: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

ed.: Editör

KKÖ: Kuran Kursu Öğreticisi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

s.: Sayfa

s.a.v.: Sallallahu Aleyhi Vesellem

TDK: Türk Dil Kurumu

vb.: Ve benzeri

vd.: Ve diğerleri

vs.: Vesaire

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Bilge Kuş Draması.....	47
Şekil 2.2: Rüzgâr ve Güneş Draması.....	49
Şekil 2.3: Haksız Hakkı Draması.....	52
Şekil 2.4:Minik Tohumun Büyüme Draması.....	55
Şekil 2.5:Minik Tohumun Büyüme Draması.....	56

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Katılımcılara Ait Genel Bilgiler.....	58
Tablo 3.1 Öğreticilerin Drama Konusunda Eğitimleri.....	63
Tablo 3.2 Öğreticilerin Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Görüşleri.....	65
Tablo 3.3 Öğreticilerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri.....	67
Tablo 3.4 Drama Uygulamalarındaki Materyallere Erişimleri Hakkında Öğretici Görüşleri.....	69
Tablo 3.5 Drama Uygulamaları İçin Fiziki İmkanlar Hakkında Öğretici Görüşleri.....	71
Tablo 3.6 Öğreticilerin Drama Yöntemini Uygularken Karşılaştıkları Sorunlar.....	73
Tablo 3.7 Öğreticilerin Drama Etkinlikleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara Uyguladıkları Çözümler.....	75
Tablo 3.8 Öğreticilerin Drama Yöntemini Uygulama Sıklıkları.....	78
Tablo 3.9 Öğreticilerin Drama Yöntemini En Sık Kullandıkları Değerler.....	79
Tablo 3.10 Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Öğrencilere Kazandırdıklarına İlişkin Öğretici Görüşleri.....	81
Tablo 3.11 Yaş Gruplarına Göre Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşleri.....	83
Tablo 3.12 Sınıf Mevcudunun Değerler Eğitimde Drama Kullanımına Etkisine İlişkin Öğretici Görüşleri.....	86
Tablo 3.13 Drama Uygulamalarının Öğreticiye Kazandırdıkları.....	87
Tablo 3.14 Öğretici Kitabında Verilen Drama Etkinlikleri Hakkındaki Öğretici Görüşleri.....	89

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın konusu ve problemleri, araştırmanın amacı ve önemi, temel kavramlar, araştırmanın kapsamı, sınırlılıkları ve araştırma konusuyla ilgili çalışmalar yer almaktadır.

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Erken çocuklukta eğitim bireylerin gelişiminde kritik bir dönemdir. Çocuğun keşfedebileceği, öğrenebileceği, iletişimi güçlü aile ortamı ve verimli bir okul öncesi eğitim gereklidir. Erken çocukluk dönemi, gelişimin hızlandığı, çocuğun temel kavramları öğrenmeye başladığı bir dönemdir. Bu dönem çocukları işlem öncesi dönemdelerdir. Bu yaş döneminde her şeyi somut olarak algılayan çocuk, zamanla öğrendikleri ile zihninde fikirler oluşturarak soyut düşünmeye başlayacaktır. Soyut işlemler dönemine hazırlık yapılıır. Bu dönemde değerler ile ilgili bilgilerin temelleri atılır. Değerler yaşadığımız çevre, kültür, eğitim ve tecrübelerle göre farklılık gösterebilir. Değer kavramı soyut bir kavram olduğu için okul öncesi dönem çocuklarına nasıl bir yöntem ile verileceği doğru seçilmelidir. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlar kazanmasında oyun ve drama etkinliklerinden faydalanabileceği, çünkü çocukların bu etkinlikler ile öğrenmeyi rahatlıkla ve kalıcı bir şekilde gerçekleştirdikleri yapılan araştırmalarla da ortaya konulmuştur. 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretici kitaplarına baktığımızda birçok değer eğitimi drama yönteminin kullanılması önerilmektedir.

Bununla birlikte bu yönlendirmenin gerçekleştirilebilmesi büyük ölçüde öğretmenlerin bu yöntemi uygulama yeterlilikleriyle doğrudan ilişkilidir. İlgili literatürde 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları öğretmenlerine ilişkin çeşitli araştırmalar yürütülmesine karşın öğretmenlerin drama yöntemini kullanma yeterliliklerine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çerçevede 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin değerler eğitiminde drama alanındaki yeterlilik durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir? şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada; öğretmenlerin drama konusunda genel bilgi düzeyleri, drama etkinliklerini değerler eğitiminde kullanırken karşılaştıkları sorunlar ve çözümleri, derslerinde drama kullanımının kişisel gelişimlerine etkilerini saptayabilmek için alt problemlerin cevapları aranacaktır.

İzmir ilindeki 4 -6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin değerler eğitiminde drama yöntemini kullanması ile ilgili araştırmada bu soruların cevabı aranmaya çalışılmaktadır;

- Öğreticilerin drama yöntemine ilişkin bilgi düzeyleri nasıldır?
- Öğreticilerin değerler eğitiminde drama kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğreticilerin drama uygulamalarında kendi yeterlilikleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğreticilerin drama uygulamalarında materyal ihtiyacı hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğreticilerin drama uygulamalarındaki fiziki alana ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğreticilerin drama uygulamalarında karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
- Öğreticiler drama uygulamalarında karşılaştıkları sorunların çözümünde hangi yollara başvurumaktadırlar?
- Öğreticiler derslerinde drama yöntemini hangi sıklıkta uygulamaktadır?
- Öğreticiler drama yöntemini en sık hangi değerlerin eğitiminde kullanmaktadır?
- Öğreticilerin drama ile değerler eğitiminin çocuklara katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğreticilerin uyguladıkları drama yöntemi çocukların yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğreticilerin uyguladıkları drama yöntemi sınıftaki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Drama yönteminin öğretmenlerin kendi gelişimlerine katkıları nelerdir?
- 4-6 yaş grubu öğretici kitabında önerilen drama örnekleri ve etkinlikleri hakkındaki öğretmenlerin fikirleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde daha önce 4-6 yaş Kur'an kurslarında drama metodunun kullanılma durumu ve öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin, eğitim durumlarının ve drama etkinliklerini uygulamak için imkanların yeterliliğinin incelenmesine yönelik çalışmanın olmaması problem olarak görülmüş ve bu çalışmayla çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır.

Bu araştırmada 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerin görüşlerine göre okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklara değerler eğitiminde drama yöntemini uygulamanın etkileri incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda İzmir ili ve ilçelerinde görevli 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticileriyle mülakatlar yapılmıştır. 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerinin görüşleri doğrultusunda değerler eğitiminde drama alanındaki yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmadaki veriler, İzmir ilinde çalışan 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerinin değerler eğitiminde drama uygulamalarındaki yeterliliklerinin belirlenmesi, verimliliğin artırılması ve bu konuda yapılacak yeni araştırmalara ışık tutması açısından önemlidir.

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlar kazanmasında oyun ve drama etkinliklerinden faydalanabileceği, bu etkinlikler ile bilgi ve tutumları rahat, eğlenceli ve kalıcı bir şekilde öğrendikleri yapılan araştırmalarla da ortaya konulmaktadır (Bulut ve Aktepe, 2015: 1083, Kaya ve Antepli, 2018, Oruç ve Çağır, 2018: 156).

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışmanın kapsamı, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında çalışan kurs öğreticileri sınırlandırılmıştır. Çalışma grubu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında İzmir il merkezinde görev yapan 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerinden oluşmaktadır. Çalışmada 20 öğretici ile mülakatlar düzenlenmiştir. Katılımcılar gönüllü kişilerden oluşmuştur.

Araştırmanın Varsayımları

1- Mülakata katılan öğreticilerin sorulara gerçek cevaplarını verdiği varsayılmaktadır.

2- Mülakattan elde edilen bulguların durumu gerçekçi bir biçimde ortaya koyacağı varsayılmaktadır.

3- Araştırma için kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın konusu hakkında veri toplamak için yeterlidir.

Temel Kavramlar

4-6 Yaş Kur'an Kursu: 4-6 yaş grubundan öğrencilerin cami ve Kur'an kurslarına gelebilmesi, çocukların din eğitimi ihtiyacının karşılanmasına yönelik faaliyetleri olan bir yaygın din eğitimi hizmetidir. Okul öncesi çocuklara dini, ahlaki değerlerin öğretildiği, Kur'an-ı Kerim'in ses ve şekil olarak tanıtıldığı bir programdır (DİB, 2018: 6).

Değerler Eğitimi: Değer kelime anlamı “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, paha” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2022). “Değer, bir toplumun maddi ve manevi gelişimi için o toplumun bireyleri tarafından onanmış ortak duygu ve düşünceleri ifade eden ilkeler bütünüdür” (Genç ve Eryaman, 2008: 90). Değerler eğitimiyle bireylerin doğru karakter edinimi, bireyin ve toplumun huzuru ve bunun nesilden nesile aktarımının gerçekleşmesi amaçlanır.

Drama: ‘Dran’ dan türetilmiştir. Yapmak, etmek, eylemek anlamını taşımaktadır. “Drama, eylem anlamını taşır. Tiyatro bilimi çerçevesinde drama, özetlenmiş, soyutlanmış eylem durumları anlamını almıştır.” Ayrıntılı bir tanımla drama, bireyin tüm insanlarla girdiği dolaylı veya dolaysız tüm ilişkiler, asgari düzeydeki etkileşim bile dramatik anı veya dramatik durumu ifade eder (San, 1990: 573).

İlgili Araştırmalar

Araştırma sırasında 4-6 yaş Kur'an kurslarında drama kullanımı ile ilgili doğrudan bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Bununla beraber eğitimde drama yönteminin kullanımı ve 4-6 yaş Kur'an kursları ile ilgili yapılan çalışmalara rastlanmıştır. 4-6 yaş Kur'an kurslarının açılmasıyla eğitimin kalitesi, öğretim programı, Kur'an kursu öğretmenleri ve velileri dikkate alınarak ihtiyaç beklentileri gibi bazı çalışmalar yapılmıştır.

4-6 yaş Kur'an kursları ile ilgili yapılan çalışmalar:

Kurt (2017) 4-6 yaş Kur'an kursu öğrencilerinin ve velilerinin ihtiyaç ve beklentileri üzerine araştırma yapmıştır.

Yağcı (2018) ve Acur (2019) çalışmalarında 4-6 yaş grubu kurs öğretmenleriyle görüşmeler yaparak 4-6 yaş grubu Kur'an kursları hakkında ihtiyaç ve beklentileri tespit edip değerlendirmişlerdir.

Bayka (2019) tezinde 4-6 yaş öğretim programını öğretmenlerin ve velilerin görüşlerine göre incelemiştir.

Bacı (2019) “Kuran Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) ile Okul Öncesi Eğitim Programının Karşılaştırılması” isimli çalışmasında doküman analizi yöntemini kullanmıştır. Okul öncesi eğitim programındaki asıl hedefin çocuğu ilkokula hazırlamak, 4-6 yaş grubu öğretim programının ise çocuğun dini bilgilerini geliştirmek olduğunu çalışmasında ifade etmiştir.

Urdoğan (2019) “Okul Öncesi Kuran Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirmesi” isimli çalışmasını 4-6 yaş öğreticilerinin görüşleri doğrultusunda yapmıştır.

Doğan (2019) “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerinin Eğitim- Öğretim Yeterlilik Algıları (Kayseri Örneği)” isimli çalışmasında 179 Kuran kursu öğretici ile anket yapmıştır. Öğreticilerin yeterlilik algı puanlarının hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre farklılaştığını çalışmasında ifade etmiştir.

Tüfekçi (2020) ise yaptığı çalışmada DİB tarafından açılan 4-6 yaş Kur’an kursları eğitimini öğreticilerin ve velilerin görüşlerine göre incelemiştir. Araştırmada iki ayrı çalışma grubu vardır. İlk grup Kırıkkale İl ve İlçe Müftülıklerine bağlı 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarında çalışan 30 öğreticiden oluşmaktadır. İkinci grup ise Kırıkkale İl ve İlçe Müftülıklerine bağlı 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarına çocuğunu gönderen 30 veliden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve içerik analizi yöntemi kullanmıştır.

Karaca (2020) Kur’an kurslarında (4-6 yaş grubu) verilen değerler eğitiminin öğretici görüşleri doğrultusunda bir incelemesini yapmıştır. Konya ili Selçuklu ilçesi içerisinde 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarında görev yapan 10 öğreticiyle görüşmeler yapmıştır.

Eğitimde drama yönteminin kullanımıyla ilgili yapılan çalışmalar:

Kaf (1999), “Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi” adlı çalışması bir deney iki kontrol grubu modeline göre düzenlenmiştir. Çalışma Adana ili Seyhan ilçesinde İlköğretim üçüncü sınıfa giden 50 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Metin (1999) “Dramanın 5-6 Yaş ocuklarının Sosyal- Duygusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi” isimli çalışmasında deneme modeli kullanılarak İstanbul örnekleminde 25 deney grubu, 25 kontrol grubu, Zonguldak ilinden 23 deney grubu, 22 kontrol grubunu oluşturmuştur.

Diler (2001) çalışmasında ilköğretim DKAB ders programının dramatizasyon yöntemiyle işlenmesine yönelik değerlendirmesini yapmıştır. Dramatizasyon yöntemiyle hazırlanmış ders planları iki ayrı okulda uygulanmış ve uygulama ile ilgili değerlendirme yapmıştır.

Aslan (2008) “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İş birliği Davranışlarına Etkisi” isimli çalışması Aydın ili Söke ilçesinde MEB’e bağlı okul öncesi eğitim kurumuna giden 6 yaşında 34 öğrenci ile ön test- son test deneme modelindedir.

Bağdatlı (2010) “İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitici Dramanın Kullanımı” adlı çalışmasında eğitici drama yöntemi kuramsal olarak din eğitimine uyarlanmış ve uygulama çalışması ile verimini gözlemlemiştir.

Yapalı (2018) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Drama Alanındaki Yeterliliklerinin Belirlenmesi Sivas İli Örneği” adlı çalışmasında 98 okul öncesi öğretmenin drama yöntemine yeterliliklerini tespit edilmeye çalışmıştır.

Delihasanoglu (2021), “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcı Dramaya İlişkin Tutumları ile Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi” isimli çalışmasını Düzce ilindeki okul öncesi öğretmenleri ile ilişkisel tarama yöntemini kullanarak gerçekleştirmiştir.

İlgili araştırmalara bakıldığında Kur'an kurslarında (4-6 yaş grubu) drama kullanımı ile ilgili doğrudan bir çalışma yapılmadığı görülmüş ve bunun eksikliği hissedilmiştir. Çalışmamız vesilesiyle belirttiğimiz eksikliğin giderilmesine katkı sunmak ve bu alanda yeni çalışmalar yapılmasına ön ayak olmayı arzu ediyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ

Çalışmanın bu bölümü üç başlıktan oluşmuştur. İlk başlıkta 4-6 yaş Kur'an kurslarıyla ilgili konular ele alınmıştır. Ardından drama yöntemi başlığı yer almıştır. Burada dramanın amacına, önemine, aşamalarına ve çeşitleri gibi konulara yer verilmiştir. Üçüncü başlıkta öğretici kitabındaki dramalara yer verilmiştir.

1.1. 4-6 Yaş Kur'an Kursları

Modern yaşamla beraber İslam toplumu geleneksel aile özelliklerinden bir kısmını yitirmiş veya yitirmeye yüz tutmuştur. Bugün aile yapısı aile büyüklerinin birlikte yaşadığı modelden uzaklaşarak çekirdek aileye dönüşmüştür. Çocukların din eğitiminde ailenin fertlerinin doğrudan veya dolaylı etkileri bulunmaktadır. Çocuklara sağlıklı bir şekilde eğitimin verilmesi için aile yapısının düzenlenmesi gerekmekte ancak alışkanlıklarımız ve beklentilerimiz değiştiği için geleneksel aile yapısına dönmek kolay değildir. Bu durumda mevcut koşullara göre din eğitimini gerçekleştirmemiz gerekecektir. Tüm bu değişimler din eğitimi için eğitim kurumlarını daha da önemli hale getirmektedir (Oruç ve Köylü, 2017: 117).

Dini eğitimin temeli birçok alanda olduğu gibi okul öncesi dönemde atılır. Çocuğun aile bireylerini taklit etmesiyle dini eğitim başlar. Bu taklitler dini davranışların temellerini oluşturur. Bazı aileler dini davranışın bireyin ilerideki yaşantısında da devam etmesini istedikleri için okul öncesi dönemde dini eğitim veren kurum arayışındadırlar. MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında din eğitimine yer olmadığı için aileler DİB'e bağlı kurslara ve özel eğitim kurumlarına yönelmektedirler (Şaşa, 2021: 2).

İslam dini açısından erken yaşlardan itibaren çocuklara bazı dini değerlerin öğretilmesine yönelik tavsiyelerin varlığı ve geleneksel olarak öteden beri bu konuda varlığını sürdüren bazı geleneksel uygulamalar günümüzde de aileleri bu konuda arayışa itmiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) çocuklarımıza sevginin, saygının, doğruluğun güzelliğini; yalanın, iftiranın kötülüğünü; değerlerimizi, abdest, namaz gibi temel dini vecibeleri öğretmemizi istemektedir. Hz. Peygamber çocukların Kur'an sevgisi ve Kur'an ile yetiştirilmesini tavsiye eder (Deylemî, 2/377). Hz. Peygamber (s.a.v.) namazda sırtına ve başına çıkan çocuklara hoşgörü göstermiş, secdeyi uzatarak onları

mutlu etmeye çalışmış, kendi ile oynamalarına izin vermiştir (Buhârî, Salât: 106 / Müslim, Mesâcid: 42).

Kur'an kursları, Müslümanların din eğitimi ve öğrenimi konularındaki istek ve ihtiyaçlarına yanıt vermek için kurulmuş yaygın din eğitimi kurumlarıdır. Bu kurumlar, toplumdaki tüm bireylere din eğitimi sunacak özellikleri bünyesinde barındırır. Bu özellik bireylerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamada Kur'an kurslarının çok önemli ve işlevli olduğunu gösterir (Korkmaz, 2017: 323).

Yaygın din eğitimi, her yaşta bireylerin din eğitimi ihtiyaçlarını karşılamak, dini bilgilerini artırmak için verilen sistemli bir eğitimidir (Tosun, 2015: 181). Yaygın din eğitimi faaliyetleri camiiler ve Kur'an kursları aracılığı ile halka ulaşmaktadır. Yaygın eğitimin okul öncesi dönemini kapsayan kurslar aracılığı ile çocuklar o yaşlardan itibaren Kur'an ve dini eğitim ile tanışmakta ve gelişimlerine uygun dini eğitimi alabilmektedirler.

Gelişen dünyada bilimde, teknolojiye ve toplumsal yaşamda meydana gelen değişim ve dönüşümler her kurumu etkilediği gibi Kur'an kurslarını da etkilemiştir. Son yıllarda kurslarda yapılan din eğitimi faaliyetlerinin niteliğini geliştirmek amacıyla yeniden yapılandırma çalışmaları başlamıştır. Bu çerçevede, bu kurumların fiziki ve teknik imkanlarında, öğretim programlarında, ders kitapları ve diğer öğretim materyallerinde, mevzuattaki bazı değişikliklerde, öğreticileri geliştirme (hizmet içi eğitimler, toplantılar, seminerler vb.) uygulamalarına hız verilmiştir (Korkmaz, 2017: 324).

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren yaygın eğitim kurumlarından Kur'an kursları Cumhuriyet'ten günümüze kesintisiz olarak Kur'an eğitimi ve öğretimi gerçekleştiren tek kurumdur (Öcal, 2011: 512-515). Ülkemizde nerdeyse 20 yıl boyunca (1930-1949 yılları arası) okullarda din dersi veya ahlak dersi okutulmadığı gibi benzer eğitim veren hiçbir dini okul bulunmamaktaydı (Başkurt, 2007: 124). Türkiye'deki Kur'an kursları sayısı 1935'lere kadar sadece 10 civarında iken, sonraki 15 yılda da bu sayıda ciddi bir değişiklik yaşanmamış, çok partili dönemle birlikte, 1950'li senelerde bu rakam 127'ye ulaşabilmiştir (Buyrukçu, 2007, 144).

Diyanet İşleri Başkanlığı, 2 Haziran 1980'de, camilerde din görevlileri tarafından halka yönelik Kur'an-ı Kerim ve dini bilgiler derslerinin yapılmasının zorunlu olduğunu bir genelge yayınlayarak duyurmuştur (Bulut, 1998: 111). Yaygın din

hizmetleri 1990 tarihli yönetmelikle daha fazla geliştirilmiştir. Yaz tatilinde çocuklar için yaz kursları ve akşam kurslarının başlamasına ve kurs olmayan yerlerde, camilerde Kur'an derslerinin yapılmasına olanak tanınmıştır (Zengin, 2011: 20).

1997 ve 1999 yıllarında getirilen, Kur'an kurslarına kaydolabilmek için ilköğretimi bitirmiş olmak (8 yıl kesintisiz eğitim) ve yaz Kur'an kurslarına kayıt için ilköğretim 5. sınıfı bitirmiş olmak şartları Kur'an kurslarını fazlasıyla etkilemiş, kurs sayıları yarı yarıya düşmüştür. 2003 yılından sonra kurslarla ilgili istatistikler yeniden yükselişe geçmiştir (Bayraktar, 2003: 200).

Kur'an kurslarında yaş sorunu ile ilgili en büyük değişiklik 2011 yılında olmuştur. "633 sayılı DİB Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 653 sayılı Kanun Hükmünde Kararname için bk. Resmî Gazete, 17.09.2011, sayı 28057" İlgili kanunda değişiklik yapılarak yaz kurslarındaki yaş sınırlaması kaldırılmıştır. Böylece çocukların yaş sınırlaması olmadan kurslara kayıt yaptırabilmesi için çok önemli bir adım atılmıştır (Resmî Gazete, 2011).

Kur'an kurslarına devam etmede yaş sınırının kaldırılması ile birlikte okul öncesi çocuklarının din eğitimi noktasında Başkanlığa sorumluluk yüklenmiştir. "Bu bağlamda öncelikle okul öncesi döneme ilişkin programlı din eğitimi ve öğretimi etkinliklerinin gerçekleştirilmesi amacıyla DİB tarafından bir pedagog, iki din eğitimi öğretim üyesi, iki okul öncesi öğretmeni, üç Kur'an Kursu öğreticisi ve bir imam-hatip lisesi öğretmeninden oluşan bir komisyon kurulmuş ve ilgili komisyon marifetiyle '4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı' hazırlanmıştır. Oluşturulan program çerçevesinde 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara, İstanbul, İzmir'de 10 sınıfta; Adana, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, Samsun, Kayseri ve Rize'de 5 sınıfta olmak üzere toplam 10 ilde 4-6 yaş grubu Kur'an kursları için pilot uygulama başlatılmıştır" (Yağcı, 2018: 52). Proje 2014-2015 eğitim öğretim döneminden beri tüm ülke genelinde faaliyete geçmiştir (Yazıbaşı, 2020: 100).

İhtiyaç Odaklı Kur'an kursuna giden kişilerin büyük bir kısmının ev hanımlarından oluşması ve bu hanımların o yaş grubu çocuklara sahip olması, çocuklarının din eğitimi ihtiyaçlarının karşılanması için Müftülüklere ve Başkanlığa müracaat etmeleri gibi sebeplerin de etkisiyle 26 Ocak 2012 tarihinde DİB tarafından

“4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi” yürürlüğe konulmuştur. Programın öğrenci sayısı seneden seneye giderek artmıştır (Bayka, 2019: 20, Yazıbaşı, 2020: 100).

Hazırlanan bu programda 4-6 yaş grubu için öğretici ve etkinlik kitabı oluşturulmuştur. 2014 yılından itibaren programı uygulayan kurslara izleme faaliyetleri ve değerlendirme anketleri yaptırılmış, çalıştaylar, atölye çalışmaları ve toplantılar yapılmıştır (Şaşa, 2021: 81). İlk hazırlanan “Kur'an Kursları Öğretim Programı (Okul öncesi dönemi)” gelişen, değişen sosyokültürel şartlar, uygulamadan elde edilen dönütler, hitap edilen kitlenin ilgi ve istekleri, daha önceki veriler göz önüne alınarak uzmanlardan ve akademisyenlerden oluşan komisyon tarafından güncellenmiş, 2018 yılında güncel haliyle uygulamaya konulmuştur (Bayka, 2019: 20). Çalışmalar sonucunda ilk 2 hafta kursa uyum süreci düzenlenmiş, bazı konuların yerleri değiştirilmiş, ölçme ve değerlendirme çizelgeleri hazırlanmış, aile katılımı sağlanmaya yönelik uygulamalara yer verilmiştir (DİB, 2018: 6).

Hazırlanan programda “Dini Bilgiler” ve “Kur'an-ı Kerim” olmak üzere iki öğrenme alanı bulunmaktadır. Temel öğretim, ek öğretim ve yaz kursu olarak farklı uygulama biçimleri bulunmaktadır. Temel öğretimde; haftada 12 saat Dini Bilgiler, 6 saat Kur'an Kerim olmak üzere toplam 18 saat, ek öğretimde ise haftalık 4 saat Dini Bilgiler, 2 saat Kur'an-ı Kerim olmak üzere toplam 6 saat eğitim uygulanmaktadır.

Kur'an-ı Kerim öğrenme alanında Kur'an'ı tanıma ve sevmeye esas alınarak, çocuğun kapasitesine göre ilerlemeyi hedefleyen, harfleri tanıma, Kur'an okuma ve ezber şeklinde konular vardır. Dini Bilgiler öğrenme alanında, dini bilgilerin yanı sıra birlik ve beraberlik, sevgi, saygı, dostluk, kardeşlik, hoşgörü, vatan sevgisi, şehitlik, gazilik ve yaş dönemlerine uygun evrensel değerler bulunmaktadır. Programın genel yapısı incelendiğinde değerler eğitimine daha çok ağırlık verildiği görülmektedir.

4-6 Yaş Grubu Öğretim Programı bazı temel ilkelere dayanmaktadır (DİB, 2018: 8-9). Bu ilkelere bazıları şunlardır:

- “4-6 yaş Kur'an kursu eğitim süreci, çocukların ihtiyaçlarına ve bireysel farklılıklarına uygun etkinliklerle yürütülmelidir.”
- “Demokratik eğitim anlayışına uygun eğitim ortamları düzenlenmelidir.”
- “Etkinlikler hazırlanırken çocuğun ilgi ve ihtiyaçları, aynı zamanda çevrenin ve kursun imkanları dikkate alınmalıdır.”

- “Çocuğun hazırbulunuşluk seviyesi ve ön bilgileri gözlemlenip, değerlendirilmelidir.”
- “Eğitim sürecinde, yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlayacak uygun fırsatlar verilmelidir.”
- “Bu eğitimle çocukların sevgi, saygı, iş birliği, yardımlaşma, hoşgörü, dayanışma, sorumluluk vb. duygu ve davranışları geliştirilmelidir.”
- “Programda yer alan etkinliklerde oyun mümkün olduğunca kullanılmalıdır. Her oyunda değerler eğitime yönelik bir kazanım bulunmasına dikkat edilmelidir.”
- “Bu dönemde verilen değerler eğitiminin salt bilgi öğretmekten ziyade, çocukta dini bir etki bırakma ve dini duygunun gelişmesine katkı sağlamayı hedeflediği unutulmamalıdır.”
- “Öğretici, kitapta yer alan etkinlikleri uygulamadan önce materyal ve ortama ilgili hazırlıklı olmalıdır.”
- “Öğretici, kitapta yer alan etkinlikleri uygularken oyun ve dramalarda yer alma konusunda bir çekince yaşamamalıdır.”
- “Eğitim sürecinde anlatım, soru cevap, drama, örnek olay, gösterip yaptırma, tartışma gibi çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.”
- “Öğretici, eğitim süresince çocuktaki yeteneklerin gelişmesine, yeni beceriler edinmesine destek olmalı, çocuğu takdir etmeli, çocuğu iyi bir model olmalı ve yeni öğrenme fırsatları oluşturmalıdır.”

Öğretim programındaki ilkelere baktığımızda her çocuğun özel ve biricik olduğunu unutmadan, hazırbulunuşluklarını göz önüne alarak, yaparak yaşayarak tecrübe etmesine fırsat tanıyarak bir öğrenme süreci gerçekleştirilmesi istenir. Dramanın özünde de yaşayarak deneyimleme vardır. Çocuk değerler eğitimindeki dramatik uygulamaları gerçekleştirdiğinde kalıcı izli davranış değişikliklerine, öğrendiğini somutlaştırmasına yardımcı olacağına, dili akıcı kullanmasına yardımcı olacaktır.

DİB tarafından uygun bulunun bütün kurslarda ilçe müftülüklerince 4-6 Yaş grubu Kur'an kursları açılması mümkündür. Bu kurslara 4 ile 6 yaş (48-72 ay) aralığındaki erkek ve kız çocukları katılmaktadır. 4-6 yaş Kur'an kurslarında sınıf açılabilmesi için en az 12 öğrencinin kayıt edilmesi gerekir. 4-6 yaş kursları öğretim

programının istenilen başarıya ulaşılabilmesi için öngörülen sınıf mevcudu en fazla 15 öğrencidir (Karaca, 2020: 41).

4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi, çocukların İslam dininin ana kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak kendi seviyelerinde tanımları yanında sevgi, saygı, yardımlaşma, iyilik, adalet, sorumluluk, doğruluk ve sabır gibi İslam dininin temel değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini hedeflenmektedir. İyi alışkanlıklar edinmelerinin yanı sıra beden, zihin ve duygu gelişimlerine katkı sağlayacak şekilde öğrenim görmelerini sağlayacak bir ortamı amaçlamaktadır (DİB, 2018: 6).

Diyaret İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu Kur'an kursları ile Cumhuriyet kurulduğundan bu yana ilk kez resmi olarak okul öncesi dönemde dini eğitim vermeye başlamıştır. Son yıllarda okul öncesi din eğitimine dair MEB ve DİB iş birliği ile çalışmalar yapıldığı görülmektedir (EK 1, EK 2). 26/07/2014 tarihli ve 290742 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde birlikte çalışıldığına dair maddeler bulunmaktadır. (Resmî, 2014).

Örgün eğitim sistemimizin kademelerinin hiçbirinde erken çocuklukta din eğitimi verebilecek eğitimcilere yönelik kurum bulunmamaktadır. "Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü" tarafından "Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" (380 saat) adında modüler sertifika eğitimi verilmektedir. Bu eğitim programı, ilçe müftülüklerinin ve Halk Eğitim Merkezlerinin planlı bir şekilde çalışması suretiyle Kur'an kursu öğreticilerine uygulanmaktadır.

Okul öncesi eğitim Cumhuriyet'in kurulması ile beraber geri planda kalırken, din eğitimi de bazı kısıtlama ve yasaklarla karşılaşmıştır. Okul öncesi eğitimin tekrar gündeme gelmesi ise 1974 yılında olmuş, 2006 yılında XVI I . Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına karar verilmiştir (Oruç, 2014: 46-48).

MEB'in okul öncesi eğitim programı incelendiğinde, 36-72 aylık çocukların sosyal, psikomotor, zihinsel ve dil gelişimlerinin esas kabul edildiği, dini ve ahlaki gelişim alanlarının önemsenmediği anlaşılmaktadır. Ancak gelişimin temel ilkelerine göre gelişim bir bütündür. Tüm alanlar birbirlerini etkiler ve bütünlük içerisinde ilerler (Aşlamacı, 2020: 161).

Batılı toplumlara baktığımızda okul öncesi dönemde din eğitimi ile ilgili yasal bir zorunluluğun olmadığını görürüz. Fakat okul öncesi eğitim kurumlarının %70'nin kilise ve kilise vakıfları tarafınca işletildiği dikkate alındığı zaman, din eğitiminin verildiğini söyleyebiliriz. Bu kurumlarda kilisenin etkilerini görmek mümkündür. Burada verilen eğitimlerin müfredatına baktığımızda Hristiyan değerlerini aktarma ve alışkanlık edinmesini sağlama gibi hedefler içermektedir (Köylü ve Oruç, 2017: 146).

1.2. Değerler

Değer, davranışların iyi, güzel, doğru ve kutsal olduğuna dair inanç ve kabullerimizdir. Değer, insanın yeteneklerinin, iyi ve olgun insan olmasına katkı sağlayan, kişiyi yücelten ve hayatın merkezinde yer alan manevi bir olgudur (Hökelekli, 2011: 265).

Değerler, kültürel, dini, milli, insani veya evrensel olarak nitelendirilebilir. Değerlerin bir kaynağı vardır. Kültürel ve milli değerler o toplumun birikimlerinin sonucudur. Örf, adet, gelenek ve görenekler bu gruba girer. Dini değerlerin kaynağı da o toplumun inandığı dindir. Evrensel değerler pek değişmeyen, tarihsel birikimle oluşan veya yaratılıştan gelen ortak değerlerdir (Yılmaz, 2013: 14).

İnsanların yaşadığı her alanda kurallar ve dolaylı olarak değerler vardır. Toplumda değerler ile birlikte yaşarız. Toplumsal hayatı değerlerden soyutlanmış bir şekilde düşünemeyiz. Temel toplumsal değerlerin bazıları; sevgi, saygı, hoşgörü, kardeşlik, yardımlaşma, dayanışma, misafirperverlik, fedakârlık, doğruluk olarak ifade edilebilir.

Sevgi, menfaat ilişkileri olmadan insanların karşılıklı tutumları olarak tanımlanabilir. Büyük şair Yunus Emre, Allah için birbirini sevmeyi şöyle anlatmıştır:

“Elif okuduk ötürü
Pazar eyledik götürü
Yaratılmışı severiz
Yaratandan ötürü.”

Değerler, insanın ölçüsü, yaşama anlam verme işi olarak tanımlanabilir. Uğruna yaşamaya değer inanç, eylem, idealler ve fikirler değerleri oluşturur. Değerler kültür ve eğitim yoluyla nesillere aktarılır. Değerler sezgisel olarak ortaya konursa, bu ahlaktır. Değerler kavramlaştırılarak ortaya konursa bu etikdir (Bobaroğlu, 2002: 66).

“Değerler, kişiye veya gruba yararlı, istenilen, beğenilen şey, olarak tanımlanabilir. Davranışlarımıza yol gösteren, rehberlik eden kurallar ve inançlardır. Davranışlarımızın etkililiğini, yerindeliliğini, güzelliğini, ahlakiliğini belirlemeye hizmet eden ilke ve standartlardır. Bir davranışın, amacın veya hedefin doğru olup olmadığına kabul ettiğimiz değerlerle karar veririz. Değer bir şeye önem kazandıran ölçüdür (Hökelekli, 2010: 4)”. Eğitim sistemlerinin genel amacı iyi ve doğru kabul edilen değerleri bireylere aktarmaktır. Okul öncesi dönem eğitimin temeli için önemli bir zamandır. Değerlerin kazanılmasında okulun olduğu kadar aile, arkadaş çevresi ve medya araçlarının da etkisi vardır.

Durkheim’e göre (1902, 33) küçük yaşta çocuklar entelektüel açıdan henüz çok yetersiz ve basit sayılabilecek bir duygusal yaşantıya sahip olduklarından ahlak anlayışındaki duygu ve kavramları idrak edecek yeterli zihinsel donanıma sahip değildirlir. Bu dönemde çocuğa ancak çok genel başlangıç seviyesinde, basit fikir ve duygusal özlerden bazılarında giriş anlamında bir öğretim verme söz konusu olabilir.

Değer, arzu edilen şey, olaylarla ilgili kişinin tutumu demektir. Değerler, ideal davranış biçimleridir. Hayattaki amaçlarımıza, inançlarımıza ve davranışlarımıza yön veren ölçülerdir. Birey, toplum ve insanlığın gelişmesi değerlere ve değerleri gerçekleştirilmesine bağlıdır. Değerler insanları bir arada tutar (Aydın, 2013: 4).

Değerleri davranışı etkilemesine yönelik sıralamak istersek bir tarafta kişinin bilinçli olarak kabul ettiği, moral açıdan en güçlü değerler bulunur. Bunlar din ve ahlaka ilişkin değerlerdendir. Bir tarafta estetik zevk konuları, görgü kuralları bulunur. Kişi bunlara ahlaki bir zorunluluk olmadan alışkanlık olarak uyar. Bir değer ne kadar derin, tatmin edici, ne kadar mutlak değerlerden oluşuyorsa o kadar yüksek değerlerdendir. Bu açıdan dini değerleri de içeren manevi değerler en yüksek değerlerdendir. Bu değerler inanç temelli ve ahiret boyutlu olmaları nedeniyle kişiye içsel kontrol yapmasını sağlar (Kaymakcan ve Meydan, 2012: 170).

1.2.1. Değerler Eğitimi

Değerler kalıtsal olarak bireyle gelmez, yaşama kazanılır. Birey, kişiliğini, perspektifini, davranışlarının seyrini belirleyecek, onun tanınmasında temel ölçütler olarak işlev görecektir değerleri yaşarken kazanır. Bu sebeple bireyin değerlerinin farkında olması, yeni değerler üretmesi, benimsemesi ve kişiliğine mal ederek bu

davranışları sergilemesi başlı başına eğitim ile alakalıdır. Buna değerler eğimi denir (Yeşil ve Aydın, 2007: 71).

İnsanın varlık içinde önemli bir yeri vardır ama aynı zamanda insan eğitime muhtaçtır. İnsanın eğitimi terbiye kavramı ile daha iyi ifade edilebilir. Terbiye, insanın kendine ve topluma zarar vermesini, toplumun huzurunu bozacak davranışlarda bulunmasını engeller. Toplumlar, huzur ve barışı devam ettirecek davranış biçimlerinin yaşamasını ve nesillere aktarılmasını isterler. Bu sayede birey toplumda kabul gören davranış biçimlerine uymaya çalışırken, toplum da bir yandan bireyi kontrol altında tutar (Yılmaz, 2013: 11).

Bir toplumun geleceğini ve kalitesini iyi yetişmiş, karakter sahibi insanların varlığı belirler. İnsanlar iyi ahlaki değerlere kendiliğinden sahip olmazlar. Değerler anne-baba ve öğretmen aracılığı ile aktarılır ve yaşatılır. Model alma, öğrenme, özdeşleşme ve uygulamalar içeren süreçlerin sonunda iyi eğitilmiş/ karakterli bireyler yetişir (Hökelekli, 2011: 280).

Milletleri var eden ve devamlı kılan, sahip oldukları değerler, verilen eğitim ve bilgi düzeyleridir. Kültürün çok yönlü işlenip geliştirilerek, fertlerin ortaklaşa paylaştıkları bir değerler manzumesi haline getirilmesi gerekir. Değerler toplumu olabilmek ancak eğitim yoluyla mümkündür.

“Toplumsal bütünlük ve huzurun devamı, ancak değerlerin yeni nesillere aktarılması ile mümkündür. Değerlerden arınmış bir toplum düşünülemez. Bu yüzden, eğitimin hedeflerinden biri toplumun ortak değerlerini yeni yetişen nesillere aktarmak ve öğretmektir. Değişen değerlerin yerine uygun olan yeni değerler koymaktır. Değerlerini davranış haline getiren bireyler yetiştirmektir. Çocukların ve gençlerin iyi insan, iyi vatandaş; kendi kendisiyle ve çevresiyle barışık ve uyumlu kişilikler, sağlam karakterli bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktır (Hökelekli, 2010: 7)”.

Değerler eğitimi ile kişinin doğuştan getirdiği iyi tarafı ortaya çıkarmak, gelişimini sağlamak, kendisini ve toplumu kötü ahlaktan koruyup, iyi ahlakla donatmak amaçlanır. Kişinin ahlak ve karakterini sağlamlaştırıp kişiyi güçlü kılmak istenir. Değerler kişide hayat boyu etkiye sahiptir.

Değerlerin birey ve toplum açısından önemi göz önüne alınırsa bu eğitim zorunlu bir hal almaktadır. Hem bireyin davranışlarına etkisi hem de toplumun ya da sistemin varlığını koruma ve devam ettirme isteği değerler eğitimi gerektirmektedir.

Burada önemli olan eğitimini hedeflerine ulaşması ve nasıl bir yöntem ile uygulanacağıdır (Yeşil ve Aydın, 2007: 72).

Değerler eğitimi ile çocukların temel değerleri psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine uygun kazanmaları amaçlanır. Bununla kişinin kendisine ve topluma faydalı olacağına inanılır. Bu konunun bu derece önemli olması sebebiyle örtük programdan ayrı daha sistemli ve açık bir yapıya sahip olduğu görülür. Değerler eğitiminin kapsamı çok geniştir. Sevgi ve karakter eğitimi destekler, kendisiyle ve çevresiyle barışık bireyler yetiştirir, toplumsal düzeni korumayı hedefler (Aydın, 2013: 16).

Eğitim yoluyla ahlaki karakter elde etmek için bireyin yeteneklerini geliştirebilmenin en iyi yolu öğrenciyi uygun yapılandırılmış ortamlarda değerlerle bir arada buldurmak olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum öğrencinin içinde yaşadığı aile, okul, akran grubu ve çevre gibi etkin faktörlerin uygun şartlarda düzenlenmesinin önemini göstermektedir. Sistemi teorik olarak oluşturmak ve kuru bilgi vermek yetmez, uygulatarak alışkanlık edinmelerine yardımcı olmaya çalışılmalıdır (Kaymakcan ve Meydan, 2012: 191).

Değerler eğitimindeki en önemli sorunlardan biri, değerlerin bilgisinin öğretilip, tutum ve davranış boyutunun göz ardı edilmesidir. Çünkü değerler, bilgi, duygu ve davranışların bir terkibi halindedir. Değerlerin eğitimi de bir bütün çerçeve halinde incelenmelidir. Bilgiye sahip olmak önemlidir ancak davranışa geçmediği süreçte eğitimin başarısı söz konusu değildir. Bilgi boyutu, değerlerin neler olduğunu, içerik ve özelliklerini kapsar. Duygu boyutu, kabul etme inanma, benimseme gibi duygusal özelliklerden ve tutumlardan oluşur. Davranış boyutu ise değerler ile ilgili sahip olunan bilgi ve duyguların davranışlara yansımaları içerir. Değerler sadece bilgi verilip duygu ile tamamlanmadığı sürece, hep eksik kalır (Güngör, 2000, 26).

Bir Çin atasözü “iştirim ve unuturum, görürüm ve hatırlarım, yaparım ve anlarım” der. Bu eğitsel yaklaşım üzerine değerler eğitimi temellendirilebilir. Bu konuların eğitim ve öğretimi sorun çözme, tartışma, eleştirel düşünmeyi ve etkin katılımı gerektirir. Öğretim yöntemlerinin, öğretim araç ve gereçleriyle yaparak yaşayarak öğrenmeyi sürekli kılacak ve koruyacak biçimde değiştirilmesi ve düzenlenmesi gerekir (Dewey, 1996: 42). Bu sebeple değerler eğitiminde her öğrencinin bireysel farklılıkları göz önüne alınan, öğrenciyi seçme imkânı verilen, onlara yardımcı

olunan yöntemler tercih edilmelidir. Öğrenciye olabildiğince gözlemleyebileceği, deney ve uygulamalar yapabileceği, düşündüren, araştırma ve inceleme yapma imkânı veren etkinlikler düzenlenmelidir (Yeşil ve Aydın, 2007: 75).

“Öğrencilerin bilişsel olarak etkinleşmeleri, duygusal olarak ikna olmaları için, probleme dayalı öğrenme, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımları, bu yaklaşımlara uygun işbirlikli öğrenme, örnek olay, tartışma, öyküleme, drama, benzetim ve rol oynama gibi sanatsal etkinlikleri de içeren düşünmeye, kendini ifade etmeye ve yaşamaya dönük strateji ve yöntemler değerler eğitiminde kullanılmalıdır. Yöntemin zengin olması ve çok yönlü öğrenme değerler eğitiminin ilkelerinden kabul edilmelidir” (Bacanlı, 2001: 91-92).

Değerler eğitimi, değerleri öğretmek için açık bir girişimdir. Bu kısa ama tüm tanımları özetleyecek bir tanımdır. Bu eğitim doğru ve yetkin bir şekilde yapıldığında önemli katkıları olmakla beraber, yanlış ve sistemsiz veya hiç yapılmadığında mutsuzluk ve uyumsuzluk kaynağı olabilmektedir. Bugün yanlış inanışların çoğu çocukluk döneminde aldığımız yanlış bilgi ve değerlerden sebeptir. Değerler eğitimi oldukça kapsamlı ve sadece programlarda yer alan bir etkinlik değildir. Değerler eğitimi birlikteliği, bütün çevrelerce desteklenmeyi ve tüm faaliyet alanlarını kapsayacak şekilde yapılmayı gerektirir. Sadece program bu konuda başarılı olamaz. Değerler eğitimi teoriden çok uygulamayı gerektirir (Keskin, 2008: 20-21).

1.2.2. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi

Çocuklar gördüklerini yapmaya meyillidir. Bu nedenle içinde büyüdükleri ortamlar duygu, düşünce ve davranışlarını oluşturur. Çocukların esas eğitimini ailede aldıkları bir gerçektir. Ancak modern zamanda yaşam tarzı değişmiş, büyük aileler çekirdek aileye dönüşmüş, çalışan anne-babalar çocuklarına zaman ayıramamıştır. Çocukların eğitim ihtiyacı, devlet eliyle veya özel kurumlarla karşılanmaya gidilmiştir (Yılmaz, 2013: 11).

Doğumdan sonra bebeğin ilk yıllarının, kişiliğin oluşumu bakımından önemli bir dönem olduğu; özellikle erken çocuklukta edinilen olaylara yaklaşım ve eylemlerin kalıcılığını vurgulayan çok sayıda bilim adamı vardır. Çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki temel kişilik özellikleri bireyin doğumundan sonraki ilk beş yıl içerisinde önemli ölçüde oluşur (Başaran, 1997: 196). Bireylerin çocukluk dönemi tecrübelerinin etkisi ömür boyu görelili olarak sürebilmektedir. Erken yaşta doğru

eğitimin verilmesiyle, değerlerle şekillenecek bir psikolojik temel oluşturulur (Yeşil ve Aydın, 2007: 79).

“İlk çocukluk evresinde çocuk, dini faaliyetlerle, bir nevi oyun oynar gibi tanıştırılmalıdır. Çocukta namaza karşı ilk ilgi, oyun şeklinde ortaya çıkabilir. Namaz kılan birinin sırtına atlama veya secdede yanına yatma, sırtına binme gibi haller, çocukta bir ilgi alanı oluşturduğunun göstergeleri olarak sayılabilir. Bu evrede çocuğa bazı dini sözler ve melodiler öğretilir, dini oyunlar oynatılabilir. Kıssalar, hikayeler ve masallardan yararlanılabilir (Şimşek, 2004: 216). Bu dönem eğitiminde, etkinlikler ön plandadır. Sözlü öğretim, oyun, taklit, öz bakım, bireysel yetenek ve sanatsal kabiliyet geliştirme etkinliklerinin hepsi, çocuğu diğer gelişim alanlarıyla beraber dini gelişimini de hedefleyen nitelikte olmalıdır (DİB, 2020:24)”.

Öğrenme yöntemleri her insanda farklı oranlarda bulunur. Bazı kişiler görsel-ışitsel ağırlıklı iken, bazıları görsel- kinestetik ağırlıklı öğrenir. Görerek öğrenmenin, işiterek öğrenmeden daha etkili olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Buna göre insanlar:

Okuduklarının %10'unu

Duyduğu şeylerin %20'sini

Gördüğü bilgilerin %30'unu

Hem görüp hem duyduklarının %50'sini

Gördüğü işittiği ve söylediği bilgilerin %80'ini

Gördüğü, işittiği, söylediği ve dokunduğu (deneyimlediği) bilgilerin %90'ını hatırlar (Demirel, 2002: 24).

Bu bilgiye göre öğrenme yöntemleri bir arada kullanıldığında çok daha fazla işe yaradığı görülüyor. Çocuk bu dönemde: namazını eda eden, Kur'an-ı Kerim okuyan, dua eden, camiye ve ezana saygı gösteren, besmele ile iş yapan aile bireyleri ve çevre görmelidir. Çocuğun dini kimliğinin oluşmasında en önemli roller, anne-baba ve çevresine aittir. Bireylerin iyi eğitim alması hem kendi mutlulukları için hem de toplumun huzuru için önemlidir. İnsanların iyi bir şekilde yetişmesi için zihnin, duygularının ve davranışlarının doğru bir şekilde eğitilmesi gerekir.

Çocukların kendisinin ve başkasının haklarına saygılı, yetenekli ve kültürel değerlere sahip, duygu ve düşüncülerini özgürce ifade edebilen, girişimci ve araştırmacı, ruh ve beden sağlığı yerinde bireyler olarak yetişebilmesi için, okul öncesi dönemde

eğitimlerine önem verilmesi gerekir. Ancak iyi eğitilmiş bireylerle modern ve demokratik toplum düzeyine ulaşmamız sağlanabilir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2011: 13).

Küçük yaşta değerlerini özümseyen çocuklar kendilerine güvenir, kararlarını kendileri verebilir, sorunlarını çözebilirler. Çocukların değerleri deneye yanıla öğrenmeleri çok zordur. Değerleri benimsemek onları mutlu kılar. Hz. Peygamber, küçük yaşlardan itibaren çocuklara hoşgörü, değer verme, sevgi, saygı, selamlaşma, adaletli olma gibi değerleri onlarla olan doğal ilişkisinde yaşayarak onlara kazandırmaya çalışmaktadır. Bu değerlerin içerisine dürüstlük, adil olma, sevgi ve merhamet, haksızlığa karşı gelme vb. günümüzde de değerler eğitimi kapsamına giren, hassasiyeti olan bütün insanların kabul edebileceği tüm değerleri ekleyebiliriz (Sağlam, 2020: 21).

Hz. Peygamber bütün canlılara karşı merhamet dolu biriydi. Bk. 'Bilge Kuş Draması' (Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, 2018: 79). Hz. Peygamber'in kuşu ölen Zeyd'e taziyeye gitmesi tüm varlıklara ne kadar saygılı olduğunu gösterir. Bk. 'Zeyd'in Kuşu' (Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, 2018: 181). Hz. Peygamber'in tabağındaki yemeklerin hepsini bitirmesi bk. 'Minik Pirinç Hikayesi' (Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, 2018: 232). Hz. Peygamber (s.a.v.) "Evet! Her canlıya yapılan iyilik için bir sevap vardır" diye buyurmuştur (Buhârî, Şirb 9) bk. 'Susayan Köpek' (Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, 2018: 243). Peygamberimiz "İyilik güzel ahlakıdır" (Müslim Birr, 14) bk. 'Hasta Ziyareti Draması' (Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, 2018: 297). Peygamber Efendimizin Hasan'a önce su vermesi olayı, adaletle ilgili bir örnek, 'Susayan Hasan' (Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, 2018: 355).

Eğitimin amacı, kişinin doğuştan getirdiği yetenekleri birlikte ele alarak doyurmak ve geliştirmektir. Din eğitimi, çoğu zaman öğütler, emir ve yasaklar, ezberlenmesi gereken kurallar olarak ele alındığı için kişilik gelişimine olumlu etkisi yeteri kadar olamamaktadır. Bilgilerin katı kalıplar içerisinde verilmesi yeni bilgi edinimine set çekilip, çocuğun zihnini köreltebilmektedir. Halbuki din, ilmihal bilgilerinden ibaret değildir. Din, sadece korku, sevgi ve bağlanma ile de açıklanamaz. Din iman, amel ve duyguyu içine alan çok yönlü bir yapıya sahiptir. Dinin sadece bilgi veren boyutunu gördüğümüzde, psikolojik boyutunu ihmal etmiş oluruz. Çocuğun din eğitimi tek yönlü bir bakış açısı sakıncalıdır (Selçuk, 1990: 106).

Değerler eğitimi, “yaşam boyu eğitim” ilkesine uygun olarak okul öncesi dönemden başlayıp lisans eğitimine kadar kapsamlı bir yaklaşımla, eğitimin her kademesinde ele alınmalıdır. Öğrenciler ahlak ve değerler alanında da bilişsel alan gibi en iyi yaparak yaşayarak öğrenirler. İşbirlikçi bir öğrenme grubunda öğrencilerin günlük etkileşim ve tartışmalara ihtiyaçları vardır. Çocuklar gerçek hayat durumları içerisinde temel değerler hakkında pratik bir tecrübe edinirler (Hökelekli, 2011: 282).

Okul öncesi çocuklar için değerler eğitimi zor bir süreci barındırır. Henüz soyut kavramları anlama aşamasına gelmeyen çocuklara değerleri öğretmeye çalışmak güçtür. Bu sebeple drama ile değerler eğitimi onları işin içine dahil eder, dikkatlerini toplar, yaparken öğrenecekleri bir ortam sunulur. Drama ile çocuk, eğlenerek, aktif bir katılım gösterecektir.

Çocuklara değerlerin okulda öğretilmesi toplumun sağlam bir şekilde oluşması açısından çok önemlidir. Türkçe ve Matematik ne kadar önemli ise değerleri öğretmek o kadar önemlidir. Öğretim sadece zihinsel öğrenmelerle sınırlı kalmamalı, çocukların duygu, tutum vb. davranışlarının hepsi geliştirilmelidir. Eğitimin bütünselliğini tamamlayan unsurlardan biri de değerler eğitimidir. Yeni yetişen birey için hangi davranışların doğru veya yanlış olduğu, kişinin hangi temel değerlere sahip olması gerektiği okullarda dolaylı ve doğrudan eğitim ile yer alır. Bu çerçevede, değerlerin eğitimi dünyanın her yerinde okul eğitiminin amaçları arasında yer alır (Aydın ve Gürler, 2013: 52).

Okul öncesi eğitimi çağındaki çocuğa kazandırılacak din ve değerler eğitimi gelecek dönemlere temel olma açısından önemlidir. Çocuklar doğumdan itibaren çevreyi gözlemler, oyunlarla olayları anlamlandırmaya çalışır. Bu sebeple bu yaş grubundaki çocuklara verilecek eğitim gelecek öğrenmelere zemin teşkil edecek şekilde olmalıdır. Okul öncesi dönem çocuğuna değerlerin etkinlikler, uygulamalar yoluyla öğretildiği gibi merhamet, sevgi, saygı, dürüstlük, doğruluk, affetme, yardımlaşma gibi kavramlar bu yaşta verilmezse sonradan içselleştirmesi zor olacaktır (Oruç, 2014: 155).

Değerler eğitimi, doğrudan programlar yoluyla gerçekleştirilmektedir. Ancak Kohlberg (1976) okullarda değerler eğitiminin yaygın olarak örtük (gizil) programla verildiğini ileri sürer. Okulun atmosferi, öğretmenin davranışları ve disiplin anlayışı da değer öğretir ve değerlerin gelişimine katkıda bulunur (Aydın ve Gürler, 2013, 48).

Okullarda genel olarak öğretmen merkezli anlayışa dayanan “anlatma” yöntemi kullanılmaktadır. Salt anlatmaya dayalı işleyişlerde bilişsel ve duyuşsal hedeflerin ileri düzeyde gerçekleşmesi güç olur. Anlatma yöntem ile değerlerin bilgisi verilebilir belki ama tutum ve davranış kazandırmada etkili olması güçtür. Değerler öğretimi yerine değerlerin eğitimi verilmelidir. Bu eğitimin tutum ve davranışlara etkisi olabilmesi için farklı yöntemler kullanılmalıdır (Yeşil ve Aydın, 2007: 75). Drama yöntemi ile yaşatma ve yaptırma sağlanır. Aynı zamanda öğretmenin örnek olması rol model niteliği taşır.

Değerlerin belli bir bağlam içinde anlamlandırıldığını düşünürsek öğretmenin bunu kitap okur gibi anlatamayacağı bellidir. Öğretmenin çocuklara değerleri farklı yöntemler kullanarak öğretmesi gereklidir (Alpöge, 2012: 14).

Çocukluk döneminde kişilik tohumları atılıp, önemli ölçüde kişilik yapısı netleştiği için değerler eğitimi bu dönemde çok önemlidir. Değerlerin kişiye ve kültüre dönük bir yapısı bulunmaktadır. Kalıtımsal bir aktarım olmadığı ve eğitime ihtiyacı duyulduğu için eğitimin problem alanı kapsamına girmektedir. Buna göre, istenilen şekilde eğitimin verilmesi; değerlerle donanmış kişilerin yetiştirilmesi için, bu dönem çocuklarına sağlam bir temelin atılması gerekir. Bireyin topluma karışması, gelişim özellikleri, değerlerin özellikleri dikkate alınırsa değerler eğitiminin çok erken yaşlarda başlaması eğitimin kalıcılığı adına gerekli olduğu söylenebilir. Okul öncesi dönemde aile, okula başlama ile okul ve arkadaş çevresi bu süreçte önemli rol oynamaktadır (Yeşil ve Aydın, 2007: 80).

DİB “4-6 yaş Kur'an kursu müfredatı, değerler eğitimi kapsamında ele aldığı değerleri dokuz kategoride toplamıştır.” Bunlar:

- “Dua, şükür ve özür dileme”
- “Sevgi ve merhamet”
- “Saygı”
- “Sorumluluk”
- “Yardımlaşma”
- “Sabır”
- “İyilik”
- “Doğruluk ve dürüstlük”
- “Adalet”

1.3. Drama Yöntemi

1.3.1. Dramanın Tanımı ve Kapsamı

Geçmişten günümüze kuru bilgi ve ezbere dayalı derslerin belli oranda yararsız olduğu söylenir. Eğitimin sadece işitme duyusuna hitap etmesi yeterli oranda fayda vermemesine sebeptir. İşitmenin öğrenmedeki payı %13'tür. Öğrenmede ne kadar fazla duyu organı harekete geçerse eğitimin kalıcılığı o kadar kuvvetlenir. Ayrıca dersler bire bir yaşanınca, silinmez bir biçimde algılanır ve özümсенir. Dramatizasyon bunu en etkili biçimde gerçekleştirir. Dramatizasyon baktırarak değil, yaptırarak eğitim demektir (Kavgaç, 2015: 40).

Drama, bireyin diğer bir bireyle etkileştiği her türlü doğrudan ilişkilerden oluşur. Drama kavramı, ABD'de "yaratıcı drama", İngiltere'de "eğitimde drama", Almanya'da ise "okul oyunu" kavramı olarak kullanılmaktadır. Dramadaki öğrenme, bir tür "yeniden yapılanma" dır. Çocukların öğrendiklerini, bilgilerini yeni bir bakış açısıyla değerlendirmesidir. Geçmişte kazanılan kavramların irdelenmesi, o kavramlara bazı yeni manalar yüklenmesi söz konusudur (San, 1990: 573-582). Drama bazı kimselere göre devinim anlamına da gelmektedir. Devinim, süreç içerisinde durum değiştirme anlamına gelir. Bu anlama geldiğini söyleyenlerden biri olan Adıgüzel'e (2012: 11) göre ise drama:

"İçinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinliklerdir."

Çocukların sağlıklı gelişebilmesi ve duygusal dengelerini koruyabilmeleri için, onların duygularını ve düşüncelerini yaratıcı bir şekilde ifade etmelerini sağlayan etkinliklere, dramatik etkinlikler denilir (Çağdaş vd., 2003: 5).

Drama ile ilgili çalışmalara bakıldığında farklı tamlamalarla kullanıldığı görülür. Örneğin; "yaratıcı drama", "yaratıcı oyun", "eğitici drama", "eğitsel drama", "oyun pedagojisi", "doğaçlama" vb. ifadelerle karşılaşılr. Bunların hepsi birbirleriyle tam olarak örtüşen kavramlar değil elbette fakat hepsinin çıkış noktası aynıdır. Bu kavramların hepsi oyun süreciyle ilgili kavramlardır. Oyunun bir çocuğun, bir öğrencinin, yaşamındaki öğrenme ilişkisi göz önüne alınarak çıkan bu teknikler şu amacı kollamaktadırlar: oyunla öğrenmeyi sağlamak (Diler, 2001: 32). Bu çalışmada, "drama", "yaratıcı drama" ve "eğitici drama" kavramları aynı anlamda kullanılacaktır.

Drama yöntemi günümüz eğitiminde, kişiyi öğrenme aşamasında etkin kılar, yaparak/yaşayarak öğrenmesine imkân tanır, yaratıcı ve üretici bir karakter olarak, kendini gerçekleştirmesine, diğer bireylerle olumlu sosyal bağlar kurmasına, özetle bireyin her yönüyle gelişmesine katkıda bulunan bir yöntemdir. (Kaf, 1999: 174)

Eğitimde dramayı Önder (2004: 32), önceden belirlenmiş açık ve net eğitim amaçları olan, çocukların öğretmenleriyle birlikte, motor becerileri ile yaptıkları bir eylemin, durumun, duygunun veya çeşitli rollerin kendiliğinden davranışlarla, canlandırmaya, rol oynamaya ve tartışmaya dayalı grup etkinlikleri olarak tanımlamaktadır. Taklit edebilme, drama etkinliğine katılabilmenin en temel ön şartıdır. Taklit etme davranışıyla ilişkili olan dikkat ve bellek yetenekleri de önemlidir.

Eğitici drama, çocukla yaşayarak öğrenme imkânı sunar. J.J. Rousseau, 1782 yılında yayımlanan Emile kitabında; çocuğun ilk önce kendi yaşantıları yoluyla öğrenmesi gerektiğinden bahsetmiştir. İnsanın kendi yaşantıları ile öğrenmesinin en önemli yararlarından biri, öğrenilen bilgilerin, benzer durumlarda kullanılabilme olasılığının yüksek olmasıdır (Önder, 2004: 56).

Yaratıcı dramanın özelliklerine bakılırsa;

- Bir grup etkinliğidir.
- Gruptaki bireylerin tecrübelerine dayalıdır ve onları merkeze alır.
- Canlandırma odaklıdır. Bu odaklanma kurguya, kendiliğindenliğe, doğaçlamaya ve rol yapmaya dayalıdır.
- Şimdi ve burada olgusu ile gerçekleştirilir.
- Süreç odaklıdır, sonuca odaklanmaz.
- Çalışmalar, dramayı planlayan, uygulayan ve değerlendiren bir liderin yönlendirmesiyle gerçekleştirilir.
- Oyunun tüm özelliklerinden yararlanır (Adıgüzel, 2012: 66-74).

Drama çalışmaları, çocuğun etkince katılması için duygularını, düşlem gücünü, imgeleme yetisini, imgesel düşünmeyi ve düşlerini devreye koyarak öğrenme sürecine katılmasını olanaklı kılmaktadır. Drama çalışmaları grup etkinlikleri şeklinde yürütülür, drama liderinin doğru yönlendirmesiyle birey, konu ya da konuları yaşayarak ve grup içi etkileşim yoluyla öğrenir (San, 1990: 574).

Drama: doğaçlama, rol yapma ve tiyatro tekniklerinden yararlanarak kişilerin bir olayı, durumu, yaşantıyı veya soyut bir kavramı oyunsu etkinliklerle canlandırmasıdır.

Bir tiyatro oyunun sahnelenmesi gibi dramada da kişiler kendilerini o atmosferin içinde hissederler. Bu şekliyle drama kişilere karşılaştıkları durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini ve duygularını kontrol edebilmelerini yaşayarak öğreten bir tekniktir (San, 1996'dan aktaran Özden, 1998: 172).

Dramada en temel öge hayal gücüdür. Kişi hazırbulunuşluğunun ve yaşantısının etkileri ile keşifler yapar. Yeni ve farklı öğrenme yolları keşfeder, orijinal içerikler üretir. Hayal gücü; gerçek olmayan bir olayı ya da durumu beyinde var edebilmektir. Dramanın kullanımı çocukta çoklu zekâ gelişimini de sağlar (Nuhoğlu ve Çakmakçı, 2007: 22). Kişinin hem kendisinin hem de başkalarının duygularına ve ihtiyaçlarına duyarlı, sosyal yönden gelişmiş, iş birliğine açık, özgür düşünceli ve özgün keşifleri olan biri olması gerçekten isteniyorsa beklenen öğrenmelerin gerçekleşmesi için drama en uygun yöntemlerden biridir (Gürol, 2003: 148).

Drama, öğretme işinin oyun haline getirilerek çocuğa verilmesidir. Oyun ve drama arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunur. Oyunda kurallar vardır, dramanın kuralları değiştirilebilir (Argun, 2011:119). Oyun evrensel bir kavramdır, çocuğun olduğu her yerde oyun vardır. Erken çocukluk döneminde oyun vazgeçilmez bir öğrenme aracıdır (Koçyiğit vd., 2007: 327). Okul öncesi dönemde çocuklara, oyuna benzeyen drama etkinliklerinin verilmesi ile eğitim daha az sıkıcı ve daha çok etkili olabilir.

Drama sayesinde öğrenciler, duygularını kontrol etmeyi, iş birliği içinde çalışmayı, rol oynamayı ve bu rolü analiz etmeyi öğrenirler. Eğitimde bu yöntem kullanılarak aktif, yaratıcı, üretken bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir. Dramada öğrenci gibi öğretmen de aktiftir (Ormancı ve Ören, 2010: 169). Eğitimde drama yöntemi; hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarında öğrenci merkezli eğitimi temel almaktadır. Amaç, çocukları öğrenme süresi boyunca etkin kılmak ve bu süre içerisinde eğlenceli vakit geçirmelerini ve öğretilenlerin kalıcılığını sağlamaktır (Gürol, 2003: 148).

Drama hemen hemen her temel öğrenme alanında kullanılabilir. Çocuklar doğdukları andan itibaren oyun yoluyla öğrenirler. Drama, oyunun kontrol halindeki doğal bir uzantısıdır. Çocuğun doğuştan gelen oyuna katılma anlayışı üzerine, o dramatik aktivite inşa edilebilir. Çocukluk ve drama el ele gider. Drama, çocuklara alternatif bir yol sağlar. Kararlar veririr, teorilerini kelimeler ve eylemlerle test ettirir,

sonra ne olduğunu değerlendirir. Çocukların farklı roller üstlenmelerini sağlar, böylece onlara kararlarının güvenli bir ortamda uygun olup olmadığını belirleme fırsatı sunar (Crowe, 2006: 62).

Drama sırasında çocuk yaşadıklarını veya çevresinde gözlemlediklerini aşırı hayal gücüyle canlandırır. Gerçek hayatta yapamadıklarını da drama oyunu esnasında gerçekleştirebilir. Çocuğun farklı rollere büründüğü, canlandırmalar yaptığı drama onun sıkıntılarını, tedirginliklerini, korkularını kısaca duygularını yansıtabildiği bir anlatım biçimidir. Çocuk drama sayesinde vücudunu koordineli bir şekilde istediği role uygun kullanabilme becerisi kazanır. Bu sayede çocuk kaygılarını azaltarak sosyal hayatta daha rahat hareket edebilir (Selimhocaoglu, 2004:4).

Dramatik etkinlikler öğrenme sürecinde kişisel farklılıkları dikkate alır ve çoklu zekâ alanlarına yönelik farklı etkinliklerle bireyin yeteneklerini geliştirir. Drama içerisinde birey bedenini kullanır, müzik ve devinim yoluyla bir öykü oluşturup canlandırır, bir konuyla ilgili ritim ve dans oluşturur, bir probleme yaratıcı çözümler üretir, grupta çalışmayı ve etkileşim kurmayı öğrenir. Drama ile eğitim süreci monotonluktan sıyrılır ve her türlü ortamda uygulanabilir (Aykaç vd., 2018, 349).

Bireyler tarafından duygu, olay ve durumlar oyunlaştırılarak eğitimde dramatik yaşantılar elde edinilir. Bu yaşantılar, hayattaki gerçeklerin canlandırılmasıyla öğrenilir. Dramatik etkinliklerle yaşantı edinmede, jest ve mimikler, sesler, beden iletişim aracı olarak kullanılır (Kavcar, 2015: 33).

Drama etkinliklerinde çocuğun canlandıracağı karakteri benimseyebilmesi için müzik ile uyarıcı materyallerden (kostümler, maskeler, başlıklar, kuklalar vb.) yararlanılmalı ve etkinliğin gerçekleşeceği mekân hareket kolaylığı sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Hangi materyal seçileceği, sınıfın nasıl kullanılacağı, rollerin nasıl dağıtılacağı ve ne tür yönergelerin çocuklara verileceğinin planlanması gerekir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2011: 112).

1.3.2. Dramanın Amacı

Eğitimcilerin en önemli görevi, çocukların yaşadığı çevreyi ve dünyayı algılayıp anlayabilmeleri, kendilerini ve başkalarını tanıyıp, iletişime geçebilmeleri için onlara olanaklar sunmaktır. Ancak günümüzde, evde ve okulda bu sağlanan olanaklar kısıtlı olup, çocuğun dünya ile kurduğu iletişimde, arada öğretmen, ders kitabı, projeksiyon veya bir kitle iletişim aracı gibi hep bir araç bulunmaktadır (Akt. Adıgüzel, 2012: 79).

Böylece çocuğun duyguları ile zihin dünyası birbirinden ayrılmakta, yaşayarak öğrenmeden ziyade, salt bilişsel yolla gerçekleşmektedir. Oysa öğrenme süreçlerine duyuşsallık ve yaşantılar da katılmalıdır (Adıgüzel, 2012:79).

Yaratıcı drama ile kazandırılmak istenen bazı temel amaçlar; hayal gücünü geliştirmek, kendini geliştirme ve başkalarıyla iletişim becerisini geliştirmek, tutum ve davranışlarında olumlu değişim, birlikte çalışabilme becerisi, estetik davranışlar geliştirme, duygu kontrolü, duyarlı bir kişilik oluşumu, sözel ve sözel olmayan ifade becerisinin gelişimine katkı sağlar (Adıgüzel, 2012:80-85).

1.3.3. Dramanın Önemi

1.3.3.1. Dramanın Bireye Katkıları

Birey, drama ile bazı deneyimler kazanır. Bu deneyimler kişinin kendini geliştirmesine, kendini daha kolay ifade edebilmesine ve kişiler arası ilişkilerinin gelişimine katkı sağlar. Birey drama ile kendini ifade etmeyi en iyi şekilde öğrenir. Kararlarını kendi alabilmeyi erken yaşta öğrenir, özgüvenli ve açık bir kişilik yapısına sahip olur. Drama: çeşitli dramatik hareket, ses, konsantrasyon, doğaçlama ve rol oynama unsurlarıyla öğrencinin kişisel gelişimine yardımcı olur (Redington, 1979: 4).

Çocuğun gelişimi için oyunun önemini ilk vurgulayan Froebel (1782-1852) oldu. Çocuk oyun oynarken kendini ifade edebilir ve böylece gelişir. Froebel oyunun önemsiz değil, ciddi bir iş olduğuna inanıyordu (Redington, 1979: 16).

Çocuk vaktinin ve enerjisinin büyük çoğunluğunu oyun ile geçirir. Dramanın, oyuna benzer etkinlikler olması sayesinde eğitimin daha az sıkıcı ve daha çok etkili olması sağlanabilir. Drama ve oyun çocuklara, “gibi yapmayı, olmayı ve kabul etmeyi, yaşamdaki her şeyi denemeyi” sağlar. Böylece katılanların dinamik bir süreç halinde tüm dikkatlerini toplar (Önder, 2004: 52-53). Drama etkinlikleri sırasında fikirlerinin, yargılanmadan ve eleştirilmeden kabul edildiğini fark eden çocuğun bağımsız düşünme ve karar verme becerisi gelişir. Oynayacağı rol ile ilgili çocuğa müdahalede bulunulmaması, çocuğa kendi kendine karar verme ve düşünme olanağı sağlar (Önder, 2004: 74).

Eğitim öğretim faaliyetlerinde drama kullanımını çocukların duygularını eğitir. Duyguları eğitilmeyen bireyler olay ve durumlara karşı duyarsızdırlar. Drama kişinin duygularını eğiterek daha kolay ve çabuk öğrenmesine yardım eder (Karakaya, 2007, 105).

Drama, çocuk gelişimini bütüncül olarak destekler. Çocuk dramada rol yaparken bundan tüm gelişim alanları pozitif yönde etkilenir. Bu sebeple, çocukların erken yaştan itibaren drama etkinliklerinin içinde bulunmaları önemlidir. Erken çocukluk döneminde olan çocuklar bu yaşlarda akranları ile iş birliği kurarlar ve rol yapma, doğaçlama ile duygularını ifade etmeye başlarlar (Fazlıoğlu, 2011: 20).

Drama aynı zamanda bir oyundur. Ders konularını oyuna dönüştürerek çocuklarda kalıcı öğrenme sağlayabilme esası vardır. Öğrenilmesi gereken konuların drama ile verilmesi sınama ve denemeyi öğretir, hayal kurar, özgüven kazanır, problem çözme becerisini ve yaratıcılığını geliştirir, rahatlamaya çalışır. Bu çocuğun kişilik kazanmasına, rol yapma ile oluşacak durum ve problemler karşısında pratik çözümler üretmesini kolaylaştırır (Karakaya, 2007: 109).

Drama ve yaratıcılığın en önemli ortak noktasının hayal gücü olduğu söylenebilir, drama etkinliklerinde bireyler kurgusal bir hayatı deneyimlerken, oyunlarla ve oyunsu süreçlerle yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirme imkânı bulurlar (Karaosmanoğlu, Adıgüzel, 2017: 92).

Çocuk drama ile öğrenmenin merkezinde aktif rol oynar. Bu sayede çocuklar, yaratıcı, çok boyutlu, eleştirel düşünebilmekte; birçok yönden gelişim göstermekte, eğlenmekte, empati kurabilmektedirler. Çocuklar drama grubunun üyesi olmalarıyla toplumun da üyesi olduklarını düşünürler. Böylece toplumdaki değerlerden haberdar olurlar (Ulutaş, 2011: 234).

Drama etkinlikleri, çocuklara akıcı dil kullanımı için fırsatlar sunar. Drama, performansa dayalıdır; ürün ortaya çıkarır, hem de dil öğrenme sürecini hızlandırır. Bu süreçte çocuklar aktif olarak yer alır. Bu etkinliklerin dil öğrenme için açık avantajları vardır. Sözsüz iletişimde, vücut hareketleri ve yüz ifadeleri kullanımı öğrencilerin üzerindeki baskıyı azaltır ve böylece konuşmaya hazır hale gelirler. Çocuklar, drama ile dil kullanımına, konuşmaya teşvik edilmiş olur (Zalta, 2006: 24).

Dramanın çocukların sosyal becerilerini geliştirip, sağlıklı ilişkiler kurup toplumsallaşmasına katkısı çoktur. Arkadaşlık kurmayı kolaylaştırır. Bu iletişim süreçleri çocukların empati yapabilmesini ve çevresindekilere hoşgörülü olmasını sağlar. Drama sürecinde izleyicinin olmaması çocuğu stresten kurtarır, utanma duygusunu en aza indirger, içe kapanık öğrencilerde dahi olumlu gelişmeler görülür (Güngör ve Ateş, 2019: 193).

Drama çalışmaları ile çocuk, duygu ve düşüncelerini rahat ifade eder, kalıplarını kırarak özgürlüğü bulmayı öğrenir. Kendine güven duygusu ile beraber duygusal doyuma ulaşmış olur.

Okulda canlandırılan drama uygulamalarında öğrenciler tiyatrolardaki gibi metne bağlı şekilde rol yapmazlar. Drama liderinin yönlendirmeleriyle doğaçlama bir biçimde uygulamanın içinde yer alırlar. Bu sayede çocukların hikâyeyi doğaçlama, problem çözme ve düşünme gibi yeteneklerini geliştirir. Çocuklar drama etkinliği sırasında hayal dünyasındakileri, bürünmüş oldukları karakter ile yansıtmaya imkân bulurlar. Bu canlandırmalar sırasında sosyalleşmeleri artar ve dili etkili kullanma becerileri de gelişir (Güngör ve Ateş, 2019: 188).

1.3.3.2. Dramanın Eğitimdeki Önemi

Drama, eğitim programlarındaki tüm sorunları tek başına çözer diye bir düşünceyi de savunmamak gerekir. Ancak sosyal hayatta karşılaşılabilecek sorunların çözümünde ve programların geliştirilmesinde büyük önem arz eder (Adıgüzel, 2012:79). Eğitimcilerin drama ile ilgili açıklamalarına bakıldığında, dramanın bireye, içinde yaşadığı topluma alışma sürecinde katkısı olacağı, öğrendiklerini hayata geçirmesine fırsat yaratacağı, pek çok bilginin öğrenilmesinde yardımcı olacağı söylenebilir (Aslan, 2008: 43).

Eğitimde drama çocukların, özgüven duygularının arttırmalarına, motor becerilerini geliştirmelerine, kendini başkasının yerine koyarak empati yapabilmesine, ifade yeteneğinin gelişmesine, kalıcı öğrenmeye, eğitime aktif katılım sağlamasına, farklı yaşantılar tanınmasına, rahatlamasına, yaratıcılığına, araştırma istek ve duygusunun gelişmesine, tartışmayı, eleştirmeyi ve farklı bakış açılarına sahip olabilmelerini sağlar (Metin, 1999: 39-40). Özellikle çocukların barış, sevgi, dürüstlük, adaletli olma, alçak gönüllülük ve farklılıklara saygılı olma gibi pek çok değer kazanmaları hem onların yaşam kaliteleri hem de toplumların geleceği açısından önemlidir. Bu değerlerin okul öncesi çocuklarına aktarılmasında en etkili yöntemlerden biri de dramadır. Dramanın yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sunması, çocuğun farklı kavramları rol yapma ve taklit ile deneyimlemesi, bu kavramların öğrenilmesini kolaylaştıracaktır. Çocuk için soyut olan bu kavramlar, drama ile somut hale gelecektir (Fazlıoğlu, 2011: 29).

Eğitimcilerin hepsi yaparak- yaşayarak öğrenmenin kalıcı ve etkili olduğunda hemfikirdir. İnsan bu şekilde öğrendiği bilgiyi yaşamı boyunca zihninde saklar. Drama

ile eğitim çağımızın en gözde yöntemlerindedir. Kişinin kendini ifade etmesinde, empati yapabilmesinde yardımcı olan drama, özellikle okul öncesi dönemden başlayarak yaşamın her aşamasında önem taşır (Yapalı, 2018: 29). Dramanın hem kalıcı öğrenmelere olanak vermesi hem de sınıf ortamında neşeli vakit geçirilmesine olanak tanınması, bu yöntemi popüler kılmıştır. Özellikle geleneksel yöntemlere göre farklı bakış açıları ve düşünceler üretebilen bireylerin yetişmesine yardımcı olur (Delihasanoglu, 2021: 2).

Çocuklar resim çalışmalarında ve oyunlarında iç dünyalarını yansıttıkları gibi dramatik etkinliklerde de yansıtırlar. Böylece duygularını, düşüncelerini ve hatta varsa problemlerini yansıttıkları için rahatlarlar. Drama, çocukların kendilerini en kolay şekilde ifade ettikleri yollardan biridir (Çağdaş vd., 2003: 6). Çocukların bedensel, zihinsel, psikomotor dil, sosyal ve duygusal gelişimleri birbirinden ayrı düşünülemez. Erken çocukluk döneminde bütün gelişimler birbirlerine bağlı ve hızlı bir gelişim içindedir. Dramatik etkinlikler ile çocuğun girişimciliği desteklenir, kendisini tanır, yeterliliklerinin farkına varır. Bu şekilde çocuk deşarj olur ve duygularını kontrol etmeyi öğrenir (Çağdaş vd., 2003: 10).

Kavcar (2015: 36) makalesinde dramanın çocuk eğitimine sağlayacağı yararları şöyle sıralamıştır;

- Pek çok duyu organını harekete geçirmesi öğrenciyi aktifleştirir, eğitim-öğretimin daha kalıcı ve etkili olmasını sağlar.
- Soyut olay ve durumları somutlaştırır, onların kavranmasını kolaylaştırır.
- Çocukların dikkat, konuşma, dinleme, algılama ve yorumlama gibi iletişim becerilerini geliştirir. Böylece anadilini daha iyi öğrenmesine yardımcı olur. Sözcük dağarcığını zenginleştirir, konuşmayı hızlandırır.
- Kişiler güdülenir. Bir olayı ve durumu sadece kavrayarak değil, sezerek ve hissederek öğrenme olanağı sunulur.
- İleride karşılaşacakları durumlar için hazırlıklı olurlar.

Dramada gerçek hayattaki olayların çocuğun içinde yaşadığı ortamda canlandırması etkili öğrenmeyi sağlamaktadır. Drama etkinliklerinde devinimsel hareketler büyük kas gelişimini sağlarken, çocukların birbirlerine rol model olması sosyal öğrenmeyi, etkileşim içinde olmaları etkileşim yoluyla öğrenmeyi sağlar. Araştırma yeteneklerini geliştirir, keşfederek öğrenme işlevi de bulunur (Erkoca

Akköse, 2008: 9). Çocuk en erken yaşlardan başlayarak görebildiği, dokunarak hissedebildiği, işitebildiği kısaca duyularını kullanabildiği, merak edip, gözlem yapabildiği ve test edebildiği bir ortamda, çok daha hızlı, aktif ve etkin bir öğrenme gerçekleştirebilir (Erentay, N. ve M., Erdoğan, 2012: 4).

1.3.4. Dramanın Aşamaları ve Çeşitleri

Dramayı gerçekleştirebilmek için gruba, alanına hâkim ve deneyimli bir lidere/eğitmene, grubun dramayı rahatlıkla uygulayabileceği açık veya kapalı mekâna, grubun canlandırma yapacağı bir duruma veya temaya ihtiyaç vardır. Grup, lider, mekân ve temadan oluşan bu dört bileşen en temeldir. Bu temel bileşenlere eklemeler yapılabilir (Adıgüzel, 2012: 55).

Drama; ısınma, canlandırma ve değerlendirme olmak üzere üç aşamadan oluşur. Drama etkinliklerinde ısınma; yani beden harekete geçer, spor ve harekete dayalıdır. Bu aşama; hareket halinde çalışmalarını içerir, katılımcıların dikkatlerinin yoğunlaşmasını sağlar, gruba katılma isteği arttır. Beş duyu organı kullanılır, gözlem yetisi gelişir, bedensel alıştırmalar yapılır, tanışma, etkileşim kurma, uyum sağlama gibi özellikler katılımcıya kazandırılır. Canlandırma aşamasında; liderin bir konu çerçevesinde başlattığı, doğaçlama, rol oynama ve diğer teknikleri kullanılarak, birinin kılığına girilerek oynandığı, bir olayın ya da durumun gösterilerek yaşatıldığı aşamadır. Bu aşamada çocuklar kendilerine verilen rolü, yorumları ile belirli esaslara sadık kalarak oynarlar. Bu aşama uygulanırken birçok teknik kullanılmaktadır. Bu yöntem ve teknikler; rol yapma, doğaçlama, parmak oyunu, rol değiştirme, pandomim, zihinde canlandırma, kukla draması ve olay canlandırma olarak sıralanabilir. Değerlendirme aşaması; etkinlik sürecinde öğrenilenlerin kalıcı izli etkisinin olup olmayacağı, sürecin nasıl algılandığının konuşulduğu ve tartışıldığı aşamadır. Rehber, sürece katılan kişilere sorular sorar, görüşlerini öğrenmeye çalışır, konu ile ilgili afiş hazırlamaları veya resim yapmaları istenebilir (Türkoğlu, 2019: 140).

Adıgüzel (2012: 121) drama çalışmalarında ne, niçin, ne zaman, nasıl, nerede, kim, kime gibi sorulara verilecek yanıtların drama sürecinde izlenecek aşamalar zincirini oluşturduğunu söylemiştir. Sanat türlerinin genel bir başlangıç, giriş, dramatik an ve anların yoğunlaştığı serim, gelişme ve sonuç bölümleri bu aşamaların da ismini oluşturur. Bu soruların yanıtlarını oluşturan 6 temel ilke vardır. Bu ilkeler drama hangi yaş grubuna uygulanırsa uygulansın geçerlidir ve çalışma öncesi dikkat edilmesi

lazımdır. Bu ilkeler: tema/ öğrenme alanı, içerik, roller, çerçeve/ taslak, işaret/ araç gereç ve stratejilerdir.

Drama etkinlikleri belli aşamaları izlemek durumundadır. Drama etkinliklerinin yapılandırılmasında izlenmesi gereken aşamalar:

- 1- Isınma- Hazırlık Çalışmaları
- 2- Canlandırma
- 3- Değerlendirme- Tartışma

Isınma drama sürecinde katılanların dikkatlerinin çekilmesini sağlama işlevine sahip olduğu için bir açılış aşamasıdır. Bu aşamada beden harekete geçer ve hareketli olur. Isınma çalışmalarında duyular eş zamanlı olarak daha sık kullanılır. Güven kazanımı, uyum sağlanması için etkinlikler yapılır. Isınma aşamasındaki temel amaç katılımcıyı drama yaşantı ve süreçlerine hazırlamaktır. Bu aşama gerçekleştirilecek konunun belirlendiği, bireysel canlandırma veya grupların oluşturulduğu aşamadır. Katılımcıların dramaya rahatça katılabilmeleri için liderin bu aşamaya katılımı teşvik işlevi görür (Adıgüzel, 2012: 122-125).

Çocuk oyunları veya liderce hazırlanmış oyunlar ısınma aşamasının temel malzemesidir. Bu başlangıç ile öğrencileri eğlendirmek amaçlanır. Böylece çocuklar oyunla kaynaşıp etkinliğe hazırlanmış olacaklardır. Bu çalışmalara başlamadan eğitimci öğrencilerin ilgilerini, yeteneklerini dikkate alır ve öğrencilerin çalışmaya hazır olduğundan emin olur (Kara, 2010: 49). Isınma çalışmalarına grubun hepsi katılır. Eğitimci bu aşamada gruba sık sık müdahalelerde bulunur. Her drama etkinliğinde ısınma çalışmasının yapılması şart değildir. Sınıfların fiziki ortamları düşünüldüğünde harekete dayalı çalışmaları gerçekleştirmek güçtür (Kara, 2010: 50).

Canlandırma aşaması, konunun süreç içinde şekillenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği ve başka katılımcılara sergilendiği tüm oluşum aşamalarını içerir. (Adıgüzel, 2012: 125-126) Bu aşamanın önemli etkinliklerinden biri doğaçlamadır. Burada olaylar, durumlar ve durumların içinde karakterler canlandırılmaktadır. Doğaçlama anlarında hayal gücü belirleyici öğedir. Çünkü, bu anlar, insanın iç ve dış dünyasının neredeyse bütünleştiği diyebileceğimiz anlardır. Bireyin gerçek kimliğini oluşturmasına yardımcı olur (Kaf, 1999: 4). Doğaçlama zihinde canlanılanı oynayarak yapılır. Önceden belirlenmez, belli bir düzeni yoktur.

Belirlenen konudan yola çıkarak bir hedefe doğru belli aşamalarla yol alarak, yaratıcılığın en çok öne çıktığı etkinliklerdir (Kaf, 1999: 4).

Canlandırma, oluşum ve doğaçlama süreçlerinin bir karışımıdır. Bu aşamada birçok drama tekniği kullanılır. Bu tekniklerin seçimi konuya göre ve liderin tercihinine göre değişir. Öğrenciler hayal güçleriyle bu aşamayı geliştirirler. Bu aşamanın süre bakımından diğer aşamalardan daha olmasında yarar vardır (Kara, 2010: 51).

Değerlendirme aşaması, diğer aşamalarda elde edilenlerin bu aşamada değerlendirildiğini, süreçle ilgili çeşitli duygu, düşünce ve paylaşımların konuşulup tartışılmasını içerir. Değerlendirme yalnızca görüş, tutum ve yaşantıların sözel olarak paylaşılmasını da içerebilir (Adıgüzel, 2012: 126). Değerlendirme, grup tarafından yapılan son aşamadır. Sürecin, grubun ve bireylerin değerlendirmesi yapılabilir. Bu aşamada bireylere sorular sorulur. Bunların yanıtlanması bu aşama için çok önemlidir (Kaf, 1999: 5).

Üç aşamayı özetlersek birinci aşamada ısınma ve rahatlamaya yönelik çalışmalar yapılırken amaç çocukları motive etmektir. İkinci aşamada asıl etkinlikler vardır. Bunlar; doğaçlama, dramatizasyon, rol oynama, pandomim gibi çeşitli etkinliklerdir. Son aşamada ise etkinliğin değerlendirmesine yer verilir.

1.3.5. Dramada Kullanılan Teknikler

Dramada belirlenen bazı kurallar içerisinde çocukların özgürce oyun kurmaları ve bu oyunları geliştirmeleri için planlanan taklidi oyun, pandomim, dramatizasyon, rol oynama ve doğaçlama tekniklerinin değişik zamanlarda farklı etkinlikler içerisinde kullanıldığında etkinlikler arası geçişi kolaylaştırıcı ve kaynaştırıcı etkileri de vardır (Aral, Kandır ve Yaşar, 2011: 113).

1.3.5.1. Doğaçlama

Belirlenen temadan yola çıkılıp, hedefe doğru aşamalarla gidilen, kesin sınırları olmayan bir süreçtir. Yaratıcılığın en çok ön plana çıktığı çalışmalardır. Doğaçlama yapan kişi planlamayı, yaratıcı olmayı, olayları devam ettirebilmeyi ve yeni olaylar üretebilmeyi öğrenir. Doğaçlamada başarısızlık diye bir şey söz konusu değildir. Evcilik oyunları da doğaçlamaya örnektir (Aslan, 2008: 50).

“Doğaçlama ile serbest drama çalışmaları kastedilmektedir. Çocuklar, sözel ya da sözel olmayan, basit, kendiliğinden ifade tarzları ile bir durumu ya da olayın akışını, gelişimini canlandırırlar. Bu aşamada özellikle okul öncesi çocukları konu ile ilgili ön

bilgilere ihtiyaç duyarlar. Doğaçlama basit olmalı, olay, konu ve roller lider tarafından iyi tanıtılmalıdır (Önder, 2004: 140-141)”.

Adıgüzel’e göre (2016; 321) “Doğaçlamada doğallık ve içtenlik önemlidir”. Doğaçlamada asıl olan belirlenen hedefe imgelem gücüyle ulaşmaktır. Doğaçlamanın en önemli özelliği, anlık ve spontan olmasıdır. Spontan, kendiliğinden, bireyin bir dürtü almadan serbest ve bağımsız davranma yeteneği ve hazır olma durumudur. Canlandırma sürecinde yapılan doğaçlamalar kişinin her alandaki yaratıcılığını ve sözel anlatım becerisini geliştirir (Adıgüzel, 2016; 323).

Bu yöntem çocukları tanımının en kolay yoludur. Günlük hayatta karşılaşılan bir durum veya olaydan yola çıkılabilir. Problemlere çözüm yolları aranır. Olaylara farklı bakış açılarından yaklaşılır. Böylece çocuklar sadece sosyal sorunlarını da çözebilme yeteneği kazanmış olurlar (Bozkaya, 2011; 43). Öğretici kitabındaki ‘Allah Bizi Duyuyor Draması’ (2018: 54), ‘Maske Draması’ (2018: 128), ‘Söze Saygı Draması’ (2018: 174) doğaçlamaya örneklerdir.

1.3.5.2. Rol Oynama

“Rol, bir kimsenin gerçekleştirmek durumunda olduğu herhangi bir eylemde yapması gereken görev, gerçek dışı davranıştır. Rol oynamak, bir oyunda rol almaktır.” Rol oynamanın, rol yapmadan farkı, içtenlik ve doğallığı içinde barındırmasıdır. Rol oynama birçok dersin eğitiminde kullanılan bir tekniktir. Böylece öğrencinin kendisini ve başkalarını daha iyi tanınmasına imkân sağlanır. Birey, söyleyemediklerini ve yapamadıklarını girdiği rollerle gerçekleştirir. Kişiyे kendisini cesaret ve özgüvenle ifade etme olanağı verir.

Rol oynamada amaç çocuğun bir başkasının rolüne girerek onun duygu ve düşüncelerini daha iyi anlamasını sağlamaktır. Çocuk başkalarının acılarını, mutluluklarını, heyecanlarını, şaşkınlıklarını vb. durumları daha iyi anlama olanağı bulur. Küçük çocuklar rol oynarken sosyal ve nesnel çevreyi anlamlandırırken zengin deneyimler kazanabilirler (Bozkaya, 2011; 41). Rol oynama tekniği uygulanırken özel durumlar dışında canlandırılan rolden çıkılmamalı, jest ve mimiklerin seyirci tarafından görülmesine dikkat edilmelidir. Öğretici kitabındaki ‘Kelebek Draması’ (2018: 111), ‘Rüzgâr ve Güneş Draması’ (2018: 175) rol oynamaya örneklerdir.

1.3.5.3. Dramatizasyon

Çocukların öyküleri veya başlarından geçen olayları hareketlerle ve sözlü ifadeler ile canlandırmalarına dramatizasyon denir. Bu çalışmada piyes çalışması gibi kurallara bağlılık ve çocukların sözleri ezberleme zorunluluğu yoktur. Çocuklar içlerinden geldiği gibi oynayabilirler (Aral, Kandır ve Yaşar, 2011: 117).

Dramatizasyon, yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun canlandırılması, sahneye konması, oyunlaştırmasıdır. Bir durumu gerçekte olduğundan daha heyecan verici göstermek için kullanılır. Bu teknikte lider çok daha aktif, yönlendirici ve belirleyicidir. Bu teknikte metnin seçimi oldukça önemlidir. Çocukların yaş grubuna uygunluğu, sahne ve giysilerin öyküde anlatılan gerçek havayı yansıtmasına ve karakterlerin ilginç özelliklerinin olmasına özen gösterilmelidir (Adıgüzel, 2016: 346-347). Öğretici kitabındaki ‘Bilge Kuş Draması’ (2018: 79), ‘Kabak Draması’ (2018: 87), ‘Ördek Kukla Oyunu’ (2018: 189) dramatizasyona örneklerdir.

1.3.6. Okul Öncesi Dönemde Drama

Hayatın ilk altı yılını kapsayan dönem çocukların gelişimlerinin hızlı olduğu, karakter ve kişilik yapısının şekillendiği ve en mühimi bazı temel alışkanlıkların kolayca kazanılabildiği çocuğun yaşamındaki en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğa kazandırılacak alışkanlıklar kazanılmış davranışlara dönüşmektedir. Bu alışkanlıklar; bir kere kazanıldıktan sonra tekrarlanarak çoğu kere yaşam boyu varlıklarını sürdürürler (Oktay, 1999: 63).

Okul öncesi dönem çocuğuna birçok yeteneğin, alışkanlığın ve gelişim dönemlerini destekleyen faaliyetlerin sağlıklı bir şekilde kazandırılması ile kişilerin sonraki yaşamları boyunca yapacakları ve başarıları şekillenmektedir (Kavak ve Coşkun, 2017: 12). Bu dönem Oktay’ın (1999) deyiimiyle “yaşamın sihirli yılları”dır.

Günümüzde eğitimden beklenen, kişilerin sadece ezbere dayalı bilgilerle donatılması değildir. Bireylerin bilinçli bir yaşam sürmeleri, çevreye uyum sağlamaları, bağımsız ve güçlü kişilik kazanmaları, öğrendiklerini hayatına faydalı bir şekilde uygulayabilmelerinin sağlanmasıdır. Drama okul öncesi çocuğunun kendilik kavramına, kişilerle iletişim ve kavram gelişimine katkıda bulunabilecek önemli bir araçtır (Önder, 2004: 85).

Okul öncesi dönem çocuğunun dramaya katılımı isteğine bağlı olmalıdır. Çocuk etkinliğe katılım için zorlanmamalıdır. Öğretmen çocukları dramaya davet eder, ancak

zorlamaz. Kendi etkinliklerine kendilerinin “karar vermelerine” imkân sağlanması gerekir. Katılmak istemeyenlerin durup izlemelerine izin verilir. Zaman içerisinde diğer çocukların eğlendiğini gören isteksiz çocuk katılmak isteyecektir. Öğretmen etkinliğe davet ederken “drama” etkinliği olduğunu söyleyerek, çocuklar dramının oyun değil farklı bir çalışma olduğunu süreç içinde öğrenebilirler (Önder, 2004: 101).

Okul öncesi dönemde geniş bir yer tutan drama, çocukları birçok yönden geliştirebilmektedir. Çocuklar, duygu ve düşüncelerini, istek ve tutumlarını, değerlerini, alışkanlıklarını, bildiklerini göz önüne alarak, hayal gücünün devreye girmesi ile, birbirleriyle etkileşim kurarak öğrenmektedirler. Çocukların bu yolla öğrendikleri kalıcı olmakta ve hayata kolayca adapte edilebilmektedir. Çocukların bu süreçte kendileriyle barışık oldukları, cesaretlendikleri ve kendilerine daha çok güvendikleri bilinmektedir (Ulutaş, 2011: 234).

Drama, eğitim ve öğretim sürecinde yeni yöntemlerin kullanımının sonucunda ortaya çıkmıştır. Dramanın kökeninde oyun vardır ve drama ile oyun iç içedir. Çocuk böylece birçok kavram, konu ve sosyal davranışları daha etkili olarak öğrenme şansı elde etmiş olur. Okul öncesi dönemin kritik bir dönem olduğu kabul edilirse bu dönemde çocuğun alacağı eğitim de çok önemlidir. Drama etkinlikleri bu dönemdeki çocuğun etkili ve kalıcı öğrenmesine yardımcı olacak bir öğrenme yöntemi olarak kabul edilir (Akyel ve Çalışkan, 2013: 163).

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfedecekleri, yaratıcı ve eleştirel bakış açısına sahip olmalarına katkı sağlayacak, problem çözme ve ifade becerilerini geliştirecek etkinlikler yapılmalıdır. Tüm bu becerilerin okul öncesi dönemden başlayarak kişilere kazandırılması ve onları tüm gelişim alanlarında desteklemenin en etkin yollarından biri de drama uygulamalarına sıklıkla yer verilmelidir (Türkoğlu, 2019:140).

Okul öncesi dönemin sağlam temelli, kalıcı etkili, sağlıklı ve verimli geçebilmesi için öğretmenlerin çağın gelişimine ayak uydurmaları ve yeniliklerden haberdar olmaları gerekir. Derslerinde drama yöntemini kullanan öğretmen drama ile ilgili donanımlı ve tecrübeli olmalıdır.

1.3.7. Öğretmenin Dramadaki Rolü

21. yüzyılda bireylere yaratıcı düşünme becerilerinin eğitim ile kazandırılması için öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları da değişmiştir. Drama, yaparak yaşayarak tecrübe imkânı sunduğu için daha kalıcı öğrenmeler sağlanır. Öğrenilenlerin hayata daha kolay aktarılabilmesinden dolayı modern eğitim yapısına uygundur.

Öğretmenlerin asıl görevi, çocukların dünyayı anlayabilmeleri yönünde, onların diğer kişilerle etkileşim ve iletişim kurabilmeleri için olanak sağlamaktır (San, 1999: 574). Öğretmen drama çalışmaları sırasında denetleyici ve yön verici olmaktan ziyade oyuncu olarak etkinliğin içinde bulunmalıdır. Böylece çocuk için öğretmenin uyarıları daha az müdahale etkisi uyandırır. Aktif öğrenme ortamında öğretmenin katılımı, çocuğu öğretmene yaklaştırır. Bu şekilde çocukların etkinliği kendileri yürütüyormuş gibi hissetmelerine ve kendilerini daha rahat ifade edebilmelerine ve özgüvenlerinin artmasına katkıda bulunabilir. Drama öğretmeni istediği kadar kendini geri planda tutsa da hep lider konumundadır. Çocuklar kendilerine o eşsiz duyguları yaşatan öğretmene sevgi, saygı ve hayranlık duyarlar (Önder, 2004: 96-97).

Dramatik etkinliklerde çocuğun değişik fikirler ve yaklaşımlar ortaya koymas, başarılı olması öğretmene bağlıdır. İlk komutu veren, sunan, yol gösteren kişi öğretmendir. Öğretmen programı çocukların ilgi, istek, ihtiyaç, kapasitelerine ve gelişim özelliklerine göre planlamalıdır (Çağdaş vd., 2003: 10).

Drama eğitmeni, çeşitli canlandırmalar yaptırarak ve bazı teknikler kullanarak grubun düşüncesini geliştirmeleri ve sonuca gidebilmeleri için gereğini uygular ve tasarlar (Adıgüzel, 2012: 55). Drama başlarken ilk ivmeyi sunan, değerlendiren ve uygulayan rehberdir. Ancak sürecin son noktasını lider değil, grup üyeleri belirler. Süreç ilerlerken herhangi bir tıkanıklık olduğunda yönlendirme görevini lider yerine getirir. Bu yönüyle rehber, oyun dağarcığı gelişmiş, drama tekniklerini bilen ve uygulama alanına hâkim bir donanımda olmalıdır (Adıgüzel, 2012:88).

Dramayı uygulayacak olan kişinin, “tiyatrocı” olması gerekmez. Çocuğun ihtiyaçlarını, eğitim planını ve amaçlarını en iyi bilen çocukların asıl öğretmeni olduğundan, en uygun drama uygulayıcısı odur (Önder, 2004: 151). Drama etkinliklerinde liderin zamanı iyi planlaması ve drama konusu hakkında bireylere ön bilgiler vermesi yararlı olur. Böylece etkinlikten daha çok verim alınabilir (Kavcar, 2015:33).

Drama çalışmalarında öğretici drama süreçlerine hâkim, uygulama konusunda yetenekli, dramayı kendi alanında kullanabilen biri olmalıdır. Drama sürecine ilk ivmeyi verir ve sürecin temelini oluşturur. Öğretici değerler eğitiminde dramayı uygularken öğrencilerin değerleri somutlaştırmalarına, yaşama hazır hale getirmeye yardımcı olur. Lider öğrencide dramaya katılma isteği uyandırmalı, değişime ve gelişime açık bir kişilik sergilemelidir. Lider iletişime açık, istekli ve doğal kişilik yapısıyla bireyi yapabileceklerinin ötesine geçirebilmelidir.

Drama lideri, drama etkinliklerini canlı, dinamik, özgün, yaratıcı, dikkati kendinde toplayabilecek ve sürecin bir anlamda temelini oluşturan kişidir. Lider, çalıştığı grubun canlandırmalar yoluyla aktarım yapacakları ortamı düzenleme, hazırlama görevlerine sahiptir (Adıgüzel, 2012:89).

Drama eğitmenin amaçları;

Öğrencinin grup bilincine alıştırılmalı, rolü sevip oynayabilmesine olanak sağlamalı,

Öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini seçip, sunmasına cesaret vermelidir.

Katılımcıların dil kullanım alanlarını genişletmeli, etkili bir dil kullanımına ilgi göstermelidir (Adıgüzel, 2012:89).

Çocuklar eğer dramaya ilk kez katılıyor iseler, lider çalışmalarında onları yavaş yavaş ısındırıp, basitten zora doğru ilerlenmesi, taklit, sözsüz canlandırma, rol oynama, dramatizasyon, doğaçlama gibi bir sıralamanın takip edilmesi için katılımcıların rahatça çalışmalarda rol almalarında yardımcı olur (Akyol, 2011: 64).

Dramada lider ve katılımcı, ikisi de önemlidir ve süreci etkiler. Liderden katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir atmosfer yaratabilmesi beklenir. Katılımcıların drama çalışmalarından yarar edinebilmeleri için, kendilerinin dramaya katılmaya hevesli olmalarından çok, rehberin becerisinin de etkisi olduğu bilinmektedir (Akyol, 2011: 64).

Dramatik etkinliklerde rehber, her çocuğu eşit kabul etmeli, çocukların düşünce ve davranışlarına sabırlı olmalı, onların kendilerini ifade edebilecekleri fırsatlar sunmalıdır (Çağdaş vd., 2003: 11). Drama çalışmalarında öğretmen gözlem yaparsa çocuklar hakkında ipuçları elde edebilir. Çocukların özellikle bazı rolleri seçmeleri ya da kimi çocukların sürekli aynı tip rolleri almak istemeleri, onların duygu durumları ve ihtiyaçları hakkında öğretmene bilgi verir (Çağdaş vd., 2003: 98). “Bir okul ancak

içindeki öğretmen kadar iyidir” sözü göz ardı edilmemelidir. Çünkü dramada da verim ve başarılı çalışma için ön şart, rehberin motive edici, yaratıcı, becerili ve iyi bir lider olmasıdır. Bu sebepten öğretmen adayları iyi seçilmeli, iyi yetiştirilmelidir (Kavcar, 2015: 40).

Öğretmen çocuğun yaratıcılığını desteklemek için drama sırasında veya sonrasında istenen değişiklikleri dikkate almalı, çocukların düşüncelerine saygı duymalıdır. Drama esnasında bir sonraki aşamayı öğrencilerin belirlemesine imkân tanınması gerekir. Özellikle, çocukların oyunun akışını ve gelişimini, yaratıcı düşünme becerileri sayesinde belirleyebilmeleri için bu gereklidir. Rehber, katılımcıların rol oynama performanslarını değerlendirmemeli ve çocukların birbirlerini değerlendirmesinin önüne geçmelidir (Önder, 2012: 57-58).

Drama, çocuğun empati ile çok yönlü düşünmesini, aktif rol almasını, kendini ifade edebilmesini ve yaratıcı olmasını sağlayan bir uygulamadır. Dramayı eğitim aracı olarak kullanan öğretmenler okul dışındaki yaşamı yeniden yaratma şansına sahiptirler. Drama ve oyun öğretmenin elindeki sihirli bir anahtar gibidir (Dirim, 1998: 35).

Montessori, öğretmenin çocuğun hayatına etkisi direkt değil dolaylıdır. Bu yaklaşım, bir bireyin istemini diğerine dayatma yoluyla değil, yapıcı benlik gelişimi için bireyin kendi potansiyelini ortaya çıkarmayı hedefler. Montessoriye göre öğretmen çocuğun gelişimine yardımcı olabilmek için edilgin bir tutum benimsemeye çalışmalıdır. Böylece çocuğun kendini ortaya koyabileceğine inanır (Lillard, 2013: 128-132).

Drama etkinliğinin sonunda yapılan drama ile ilgili tartışma kısmında öğretmen “Falan kişi bu davranışı sergilerken ne hissetmiş olabilir?” gibi sorularla dramadaki karakterler üzerine konuşulmasını sağlar. Bu kısımda öğretmen kendi fikirlerini belli etmemelidir. Oynanan oyunun veya tartışmada sunulan fikirlerin güzelliği- çirkinliği üzerine öğrenciler bir değerlendirme yapmasına da müsaade etmemelidir (Bağdatlı, 2012: 149).

1.3.8. Din Eğitiminde Drama

Eğitim faaliyetleri için bütün ruh ve beden kabiliyetlerinin birlikte uyum içinde olması gerekir. Öğretim faaliyetleri için ise yalnız zihni faaliyetler yeterli olur. Dolayısı ile eğitimin başarısı için uygulanacak yöntemin öğrencinin hem ruh dünyasını hem zihin dünyasını harekete geçirebilecek özellikte olması gerekir (Bağdatlı, 2012; 87).

Tosun'a göre (2002; 110) "din eğitimi, bir değer olan, bir kişilik olan öğrenciden hareket etmek ve öğrenciye dinin değerlerini kendi kişisel değeri haline getirmesine yardım etmektir. Böylece öğrencinin kendisine öğretilen dini değerleri özümsemesi ve davranışa dönüştürebilmesi bu edimin eğitim ve öğretimin en iyi yöntemleriyle verilmesine bağlıdır."

Eğitim ve öğretim daha çok klasik yöntemler ile sürdürülürken değişen hayat şartları klasik yöntemlerin modernize edilmesini ihtiyaç haline getirmiştir. Yeni metotların kullanımı öğrencilerin konuyu kapsamlı bir şekilde öğrenebilmeleri için önemlidir.

Gelecek nesillerin öncüleri evlatlarımızın gelişim özelliklerini düşünülerek hazırlanan 4-6 yaş uygulaması bazı metotlar ve tekniklerle hazırlandığında ahlaklı bireyler yetişir ve yetiştir, yanlış yollarla ise çocuğun dinî düşüncelerine olumsuz etki, hatta dinden soğumasına kadar sebep olabilecektir. Çocuk doğru bilgi sahibi olamaz veya sağlıklı bir inanç geliştiremezse daha sonrasında telafisi olmayan sorunlar ile karşılaşabilecektir (Kurt, 2017: 3).

Erken çocukluk döneminde Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ve Kur'an'da ismi anılan diğer peygamberlerin yaşamlarındaki bazı kıssalar çocuklara anlatılabilir. Bu kıssalar dramalaştırma ve görselleştirmeler yaparak çocuklar için somutlaştırılabilir (Köylü ve Oruç, 2017: 79). Kıssalar din ve ahlak eğitiminin temelini oluşturan inanç, ibadet, ahlak ve değerlerle ilgili konuları kapsayan zengin içeriğe sahiptirler. Kıssanın kendisi de etkin bir öğretim şekli iken kıssalarda kullanılan öğretim teknikleri bir o kadar önemlidir. Kıssalar buluş stratejisine dayalı tartışma, drama, örnek olay, problem çözme vb. yöntemlere uygun bir yapıdadırlar (Batar, 2014: 228).

Drama tekniklerinden rol oynama bir metne bağlı oynanabileceği gibi, doğaçlama olarak da oynanabilir. Mesela, camiye giriş adabı, yemek yeme adabı, öğrenci öğretmen ilişkileri, büyüklere saygı gibi pek çok konu rol oynama tekniği ile canlandırılarak öğrencilere kavratılabilir. Diğer bir drama tekniği olan pandomim de ise, çocuklar hem bireysel hem grupta beraber gerçekleştirebilirler. Abdestin alınışı, insanlar arası nezaket ve görgü kuralları, namazın kılınması ve temizlik gibi konularda bu teknikten yararlanılabilir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) çocuğun temel gelişimi, bilgi ve beceri kazanması devam ederken aynı zamanda dini ve ahlaki gelişimi sürdürmesi için inanç ve ibadetle

yoğurulmuş bir hayatın içerisinde yetişmesine özen gösterirdi. 4- 6 yaş dönemindeki din eğitimi klasik bir din dersi gibi değildir. Daha çok etkinlikler ön plandadır. Sözlü öğretim, drama, oyun, taklit, bireysel yetenek ve sanatsal kabiliyet geliştirme etkinliklerinin hepsi bir arada olmalıdır (DİB, 2020: 24).

Drama, dikkat çekiciliği, yaşantıya dayalı olması ve öğrencilerin etkinlikler sırasında yaşantıyı tecrübe etmelerine imkân tanınmasıyla, dinin pratik bir şekilde yaşanabilir ve günlük yaşam içinde yer alabilir bir öge olduğunu kavratması hususunda, geleneksel usullere göre daha üstün bir eğitim öğretim tekniğidir (Bağdatlı, 2010: 7). Dolayısıyla drama özellikle erken çocukluk dönemi din eğitiminde, çocukların hazırbulunuşluğuna, ilgi ve yeteneklerine uygun etkinlikler yapmak açısından oldukça verimli bir yöntemdir.

1.4. 4 -6 Yaş Öğretici Kitabındaki Drama Etkinlikleri

“Dini ve ahlaki eğitimin çocukların kişilik oluşumunda ve sosyokültürel kimlik gelişimindeki etkisi, çocuğun bu yaş dönemindeki dini eğitimini ihtiyaç haline getirmektedir. Bu dönemde çocuğun dini ilgi ve merakının cevapsız kalması, ileriki yaşlarda olumsuz dini düşünce ve davranışlar sergilemesine sebep olabilmektedir. Bu nedenle çocuğun ihtiyacı olan dini eğitimin, hedef kitlenin temel özellikleri göz önünde bulundurularak pedagojik ilkeler çerçevesinde verilmesi gerekmektedir. Bu durum, 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki öğretim etkinliklerini önemli kılmaktadır (DİB, 2020: 5)”.

DİB tarafından, 4-6 yaş arasındaki çocuklar için evrensel değerler olarak adlandırabileceğimiz temel değerler ile birlikte, dini bilgi ve Kur'an-ı Kerim öğretimini içeren “Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş)” hazırlanmıştır. “Öğretici Kitabı 1” isimli çalışmanın ilk bölümünde söz konusu dönem çocuklarının gelişim özellikleri, din eğitimi verirken dikkat edilecek yönler verilmiştir. Bu kitapta Kur'an-ı Kerim öğretimi, temel dini bilgiler ve ahlaki değerler, üniteler halinde ele alınarak drama, eğitsel oyun, şiir, şarkı, boyama vb. etkinliklerle desteklenmiştir. İlaveten, her hafta bu etkinlikleri pekiştirecek, veliyi de sürece dahil eden performans ödevlerine yer verilmiştir (DİB, 2020: 6).

Öğretim programı geliştirilirken hem okul öncesi eğitimi hem de İlahiyat bilimlerinin doneleri dikkate alınmıştır. Çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özellikleri, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmuş, öğrenci merkezli yöntemler kullanılmıştır. Programın uygulanması noktasında öğreticilere esneklik sağlanmış,

öğrencilerin hazırbulunuşluklarına, ilgilerine göre konu ve etkinliklerin gerçekleştirilmesinde değişiklikler yapılabileceği belirtilmiştir.

4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenleri ders materyali "Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1" ve "Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 2" akademik bilgilerden yararlanmanın yanı sıra DİB'de görevli pedagog, Kur'an kursu öğreticisi, eğitim uzmanı, okul öncesi öğretmeni ve çocuk yayıncısı kişilerce hazırlanmıştır.

Çapçioğlu ve Tosun'un ortak çalışmasında öğretici kitabıyla ilgili "öğrencilerin dini gelişim özelliklerinin dikkate alınmadığı, kazanımlar arasında çocukların seviyelerinin üzerinde beklentiler oluşturulduğu, oyun ve hikâyelerin kurgulanmasında ise geleneğin baskısının hissedildiği" konuları kazanımların ve etkinliklerin yeniden gözden geçirilmesini gerektirdiğini ifade etmektedirler (2015: 716). Bu konuyla ilgili öğretmenlerle yaptığımız mülakatlarda görüşleri alınmıştır. Bk. sayfa 81-82.

Kitaplardaki drama etkinliklerine bakıldığında her öğrenme alanında drama etkinliklerine yer verildiği görülür. Bu dramalar ile çocuklara birçok değer eğitimi verilmektedir.

Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1:

Kitabı 3 bölüm şeklinde inceleyebiliriz. 1. Bölümde: "4-6 yaş grubu çocukların gelişim özellikleri ve eğitimlerinde dikkat edilmesi gereken ilkeler, okul öncesi dönem din eğitimi ve tarihsel süreci, 4-6 yaş grubu çocukların din eğitimi, öğretmenlerin dikkat edeceği hususlar, çocukların kursa uyum süreci ve uyum süreci etkinlikleri" yer almaktadır. 2.bölümde: "Dini Bilgiler -1" ünite konuları yer almaktadır. Aşağıda kitabın ünite konularına ve drama etkinliklerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. 3. bölümde: "Kur'an-ı Kerim -1" ünite konuları yer almaktadır. "2. ve 3. bölümde yer alan konular drama, eğitsel oyun, hikâye, boyama, şiir, şarkı vb. etkinliklerle desteklenmiştir. Kitaptaki konular, programda yer alan kazanımlara göre belirlenmiş, öğrencilerin gelişim özellikleri ve uygulamalardan elde edilen pozitif veriler üzerine kurgulanmıştır."

1. Ünite: Dua, Şükür, Özür Dileme

1.Allah Bizi Duyuyor Draması

2. Ünite: Sevgi ve Merhamet

2.Bilge Kuş Draması

3.Kabak Draması

4.Cami Parmak Draması
5.Elmanın Yolculuğu Draması

6.Kelebek Draması

3. Ünite: **Saygı**

7.Maske Draması

8.Namaza Saygı Draması

9.Söze Saygı Draması

10.Rüzgâr ve Güneş Draması

4. Ünite: **Sorumluluk**

11.Ördek ve Kukla Oyunu

12.Çevremizi Temiz Tutalım Draması

13.Elif'in Malzemeleri Hikayesi

14.Abdest Alma Draması ve Şiiri

15.Eski Defter Draması

5. Ünite: **Yardımlaşma**

16.Ensar ve Muhacir

17.Otobüs Draması

18.Kainattaki Yardımlaşma Draması

19.Uzun Kaşıklar Hikayesi

20.Bahçemizi Yapalım Draması

6. Ünite: **Sabır**

21.Sabır Draması

22.Penguen'in Sabrı Hikayesi

7. Ünite: **İyilik**

23.Hasta Ziyareti Draması

24.İyilik Çiçekleri Draması

25.Yaşlı Tavşan Hikayesi

26.İyilik Güneşi Draması

8. Ünite: **Doğruluk ve Dürüstlük**

27.Trafik Polisi Draması

9. Ünite: **Adalet**

28.Haksız Hakkı Draması

29.Hacerülesved

Kur'an Harflerini Tanıma ve Ezber:

30.Harflerin Draması

Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 2:

Kitabı 3 bölüm şeklinde inceleyebiliriz.

1. Bölümde: “4-6 yaş grubu çocukların gelişim özellikleri ve eğitimlerinde dikkat edilmesi gereken ilkeler, okul öncesi dönem din eğitimi ve tarihsel süreci, 4-6 yaş grubu çocukların din eğitimi, öğretmenlerin dikkat edeceği hususlar yer almaktadır.”
2.bölümde: “Dini Bilgiler -2” ünite konuları yer almaktadır. Aşağıda kitabın ünite konularına ve drama etkinliklerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. 3. bölümde: “Kur'an-ı Kerim -2” ünite konuları yer almaktadır. “2. ve 3. bölümde yer alan konular drama, eğitsel oyun, hikâye, boyama, şiir, şarkı vb. etkinliklerle desteklenmiştir. Kitaptaki konular, programda yer alan kazanımlara göre belirlenmiş, öğrencilerin gelişim özellikleri ve uygulamalardan elde edilen pozitif veriler üzerine kurgulanmıştır.”

1. Ünite: Allah'ı Seviyorum

1. Karagöz ile Hacivat
2. Minik Tohumun Büyüme Draması
3. Her Şey İnsanın Hizmetinde Draması
4. Küçük Murat'ın Allah'a Teşekkürü Draması
5. Habersiz Kalma Draması

2. Ünite: Peygamberimi Seviyorum

6. Doğruyu Bul Draması
7. En Nazik İnsan Draması
8. Canım Peygamberim
9. Peygamberimizin Nezaketi Draması

3. Ünite: Kitabımı Seviyorum

10. Kur'an Yolu Huzur Dolu Draması

4. Ünite: İnsanları Seviyorum

11. Sevgi emberi
12. Arı Zuzz Hikayesi
13. Aileme Yardım Ediyorum Draması
14. Farklı Farklıyız Draması

5. Ünite: **Kâinatı Seviyorum**

15. Doğayı Seviyorum, Kirletmiyorum
16. Kâinatı Keşfediyorum Draması
17. Yaratılanı Sev Yaratan'dan Ötürü Draması
18. Minik Solucan Draması
19. Bütün öpler Kendi Kutusuna Draması
20. Kâinat Konuşuyor Draması
21. evrem Temiz, İim Rahat Draması
22. Kaplumbağanın Seyir Defteri Draması

6. Ünite: **Dinimi Seviyorum**

23. Temiz Sınıf Draması
24. Aynam Ol Draması
25. Mutluluğun Resmi Draması

7. Ünite: **Dini Mekanlarımızı Seviyorum**

26. İbadete Saygı Draması
27. Camimiz Draması
28. uf uf Camiye Draması

8. Ünite: **Vatanımı Seviyorum**

29. İslam Büyükleri Draması
30. İsrâf Şiiri
31. İstiklal Şairimiz Draması
32. Küçük Seyyah Draması

9. Ünite: **Bayramlarımızı Seviyorum**

33. Günlerin Terazisi Oyunu
34. Kadir Gecesi Draması

Kur'an Harflerini Tanıma ve Ezber:

35. Harflerin Draması 1
36. Harflerin Draması 2
37. Harfler Uzuyor Draması

1.4.1. Bilge Kuş Draması

Teknik: Dramatizasyon (Parmak Kuklası), Soru- Cevap

Kullanılan Materyaller: Hikâye Metni, EK- 16

Hedef ve Davranışlar Kazanımlar:

1. Hz. Peygamber’in merhametli biri olduğunu öğrenir.
2. Çocuk sevgi ve merhamet davranışlarının kendisinde oluşturduğu güzelliklerin farkına varır.
3. Peygambere olan sevgisini gösterir.

Etkinliğin amacı: Çevremizdeki canlılara sevgi ve merhametle yaklaşmayı öğrenmek. Peygamber Efendimiz’in canlılara nasıl davrandığını bilip bizim de hayatımızda öyle davranmamız gerektiğini fark etmek.

Etkinlik:

“Öğretici sınıfa girer, gülümser ve çocuklara selam verir.

Öğretici, bilge kuşun ve diğer yavru kuşların kuklalarını EK- 16’de tarif edildiği şekilde hazırlayarak parmaklarına geçirir ve aşağıdaki hikâye metnini canlandırmaya başlar.

‘Bir ormanda yaşlı bir bilge kuş yaşardı. Günlerden bir gün, yaşlı bilge kuş, her zaman yaptığı gibi diğer kuşları etrafında toplayıp onlarla bilgilerini paylaştı.’

Bilge kuş:

‘Sevgili yavru kuşlar! Sizlere en çok sevdiğim, hatırladıkça mutluluktan ve sevinçten uçacak gibi olduğum, Peygamber Efendimizden bahsedeceğim. Biliyor musunuz? O Peygamber olmadan önce insanlar bizim yuvalarımızı bozup, yavrularımızı öldürüyorlardı. Bizler güvenle bir ağaçtan öbürüne uçamıyorduk.’

Küçük kuşlar:

‘Ne kadar da korkunç, hayali bile çok kötü. Peki, ne oldu da siz bu durumdan kurtuldunuz?’

Bilge kuş:

‘İşte ben sizlere tam da bunu anlatıyordum. Lütfen beni güzelce dinleyin olur mu? Nerede kalmıştık. Tamam hatırladım. İşte o zor günlerde Hz. Muhammed

Peygamber oldu ve insanların hayvanlara iyi davranmalarını, kuşların yuvalarını bozmamalarını ve onlara asla zarar vermemelerini emretti. Bizler de bu sayede güven, huzur ve rahat içinde yaşadık.’

Küçük kuşlar:

‘Hz. Peygamber ne kadar da merhametli birisiymiş.’

Bilge kuş:

‘Evet, Hz. Peygamberimiz bütün insanlara, hayvanlara, hatta bütün canlılara karşı sevgi ve merhamet dolu birisiydi. Herkesin de böyle olmasını isterdi.’ der.

Öğretici hikâyeyi kuklalarla canlandırdıktan sonra sevgi ve merhamet kavramlarından bahseder. Çocuklara, canlıları neden sevmek gerektiğini anlatır. Öğretici, çocuklara aşağıdaki soruları sorar ve etkinliğin değerlendirmesini yapar (Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-1, 2020: 79-85).”

Etkinliğin değerlendirilmesi:

1. Kuşların hayatı güzelleşti mi?
2. Kuşlar, Peygamberimiz gelmeden önce nasıl yaşıyorlardı?
3. Doğadaki canlılara ne şekilde davranmamız gerekir?
4. Kuşların hayatında Peygamberimizden sonra ne değişiklikler olmuştur?

EK-16: Bilge Kuş Draması

81

EK-16: Bilge Kuş Draması

83

EK-16: Bilge Kuş Draması

85

Kaynak: DİB, Kur'an Kursları Öğretici Kitabı-1, 2020.

Şekil 2.1: Bilge Kuş Draması

1.4.2. Rüzgâr ve Güneş Draması

Teknik: Drama, Soru- Cevap, Anlatım

Kullanılan Materyaller: Hikâye Metni, EK- 41, EK- 42

Hedef ve Davranışlar Kazanımlar:

1. Saygı ile ilgili ifadeleri kullanır.
2. Çevresine karşı saygılı davranır.
3. Saygı davranışlarının olumlu sonuçlarını fark eder.

Etkinlik:

“Çocuklara, Rüzgâr ile Güneş hikayesi okunur ve hikayedeki roller çocuklara dağıtılır. Bu esnada EK-41 ve EK-42’deki resimler tahtaya asılır. Çocuklardan üç tanesi rüzgâr görevini alırlar ve kol kola girerler, çocuklardan üç tanesi güneş olurlar ve bir halka olurlar, bir tanesi de hikâyedeki adam olur. Hikâye, çocukların isteği doğrultusunda farklı kişilerle yeniden canlandırılır.”

Rüzgâr ile Güneş

“Rüzgâr bir gün Güneş’e ‘Ben senden daha güçlüyüm.’ dedi ve bu iddiasını kolaylıkla kanıtlayabileceğini söyledi. ‘Şuradaki çocuğu görüyor musun?’ dedi.

‘Kuvvetlice estiğimde onun sırtındaki paltoyu, senden daha çabuk söküp alabilirim.’ Güneş, rüzgârın bu sözlerini duyunca onunla yarışa girmeyi kabul etti ve bir bulutun arkasına çekilerek, rüzgârın yapacaklarını seyretmeye hazırlandı.

Meydanın kendisine kaldığını gören rüzgâr, bir fırtına gücüyle esmeye başladı. Fakat şiddetini arttırdıkça, çocuk da paltosuna daha sıkı sarıldı. Rüzgâr bu işi başaramayacağını anlayınca yarışı bırakmak zorunda kaldı. Onun tüm yaptıklarını bulutun arkasından izleyen Güneş, rüzgârın yarıştan vazgeçmesi üzerine bulutun arkasından sıyrıldı ve büyük bir sevecenlikle çocuğa bakarak, ona tüm içtenliğiyle sımsıcak bir biçimde gülümsemeye başladı.

Güneş’in sıcaklığını giderek arttırması karşısında çocuğun yüzünde bir rahatlama ifadesi belirdi. Sırtından paltosunu çıkardı ve arkasındaki tümseğe yaslanarak, Güneş’in karşısında keyifle uzandı. Güneş, daha güçlü olduğunun bu kanıtı karşısında rüzgâra bir de şu öğütte bulundu: ‘Dostluk ve kibarlık, her yerde ve her zaman kabalık ve zorbalıktan daha etkilidir’. (Alıntıdır.)”

“Son olarak hayatımızda neden kibar ve saygılı olmamız gerektiği konusunda bir süre sohbet edilir ve etkinlik sonlandırılır. Öğretici, çocuklara aşağıdaki soruları sorar ve etkinliğin değerlendirmesini yapar (Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-1, 2020: 175-179).”

Etkinliğin Değerlendirilmesi:

- 1- Rüzgârın başarısız olmasının sebepleri nelerdir?
- 2- Güneşin başarılı olmasının nedenleri nelerdir?
- 3- Çevremizdeki insanları ikna etmenin yolları nelerdir?

EK-41: Rüzgâr ve Güneş Draması

EK-42: Rüzgâr ve Güneş Draması

Kaynak: DİB, Kur'an Kursları Öğretici Kitabı-1, 2020.

Şekil 2.2: Rüzgâr ve Güneş Draması

1.4.3. Ensar ve Muhacir

Teknik: Drama, Soru- Cevap

Kullanılan Materyaller: Oyunda Kullanılabilecek Her Türlü Eşya

Hedef ve Davranışlar Kazanımlar:

1. Yardımlaşmanın bireye ve topluma kazandırdıklarının farkına varır.
2. Yardımlaşmanın Peygamberimizin önemli özelliklerinden biri olduğunu öğrenir.
3. Yardımsever ve paylaşmaya gönüllü bir birey olur.
4. Allah'ın sevdiği davranışlardan birinin yardımlaşma olduğunu öğrenir.

Etkinlik:

“Öğretici, aşağıdaki ayeti okuyup birkaç cümle ile yardımlaşmanın öneminden ve Allah'ın yardımlaşan insanları çok sevdiğinden bahseder.

‘İyilik yarışında önceliği kazanan muhacirler ve ensar ile onlara güzelce uyanlardan Allah razı olmuştur. Onlar da Allah'tan hoşnutturlar.’ (Tevbe, 9/100) Bu ayetten sonra öğretici, ensar ve muhacir kavramlarını açıklar ve şöyle devam eder:

Peygamberimiz bütün mallarını Mekke’de bırakıp Medine’ye gelen Müslümanlarla, Medineli Müslümanları bir araya toplamış ve onları kardeş yapmıştı. Ensarın muhacir kardeşlerine her konuda yardım etmelerini istemişti. Bu kardeşlik sonucunda büyük bir yardımlaşma ortaya çıkmış, herkes kardeşleriyle evlerini, yiyeceklerini ve giyeceklerini paylaşmıştı. Böylece ihtiyaç sahibi Mekkeli Müslümanların Medine’deki yaşantıları kolaylaşmıştı. Mekke’den gelen Müslümanlar sıkıntılarından kurtulmuş, Medineli Müslümanlarsa çok mutlu olmuştu. Bu kardeşlikten ve yardımlaşmadan dolayı Peygamberimiz çok mutlu olmuştu.

Bu girişten sonra öğretici çocukların yarısını ensar, yarısını muhacir olarak belirler. Ensar olanlar sınıfta kendilerine ev olarak yer belirler, belirlenen yerlerde beklerken muhacir olanlar sınıfa gelir. Ensar olan çocuklar muhacirleri evlerine götürür ve evlerinde bulunan giyeceklerini, yiyeceklerini, oyuncaklarını eşyalarını varmış gibi yaparak onlarla paylaşmalarını, onlara evlerinde odalar ve yatacak yerler göstermelerini ister.

Öğretici, çocuklara Allah'ın ensar ve muhacirin kardeşliğinden ve yardımlaşmalarından memnun olduğu gibi bizim de yardımlaşmamızdan hoşnut olacağını söyler.

Öğretici, çocuklara aşağıdaki soruları sorar ve etkinliğin değerlendirmesini yapar (Kur'an Kursları Öğretici Kitabı-1, 2020: 241).”

Etkinliğin Değerlendirilmesi:

1. Yardım davranışında bulunmak size ne hissettirir?
2. Bir kimse size yardım ettiğinde o kişiyle ilgili duygularınız neler olur?
3. Muhacir ve ensar kimlere denir?

1.4.4. Haksız Hakkı Draması

Teknik: Dramatizasyon (El Kuklası), Soru- Cevap

Kullanılan Materyaller: Şeker ve çikolatalar, 1 adet şekerlik, EK-90a, EK-90b, EK-91a, EK-91b

Hedef ve Davranışlar Kazanımlar:

1. Adaletli olmak Allah'ın sevdiği davranışlardandır.
2. Adaletli davranmanın faydalarını öğrenir.
3. Adaletli ve adaletsiz davranışları birbirinden ayırır.
4. Çevresine karşı adil davranır.

Etkinlik:

“Öğretici EK-90 ve EK-91'deki kuklaları hazırlar ve ellerine takar. Kuklalardan birinin adı 'Adil Ahmet' diğerinin adı ise 'Haksız Hakkı' olur. Öğretici önce çocuklara kuklaları tanıtır ve konuşurmaya başlar:

Haksız Hakkı 'Merhaba çocuklar! Bugün çok neşeli görünüyorsunuz. Ben de sizin bu neşenize neşe katayım ister misiniz? Haydi, herkes gözlerini yumsun, ellerini de iyice açsın!' der.

Haksız Hakkı'nın elinde, içinde çikolata ve şekerler olan bir şekerlik vardır, şekerlikte bulunanları çocukların avuçlarına farklı miktarlarda bırakır. Kimine az, kimine çok verir, kimine de hiç vermez.

'Tamam! İşte bu kadar! Sakın ha itiraz etmeyin! Benim adım Haksız Hakkı! İstedığimi yaparım!' der.

O sırada Adil Ahmet devreye girer. Öksürür. Onu fark eden Haksız Hakkı, şekerleri bırakır kaçar. Adil Ahmet, poşeti yerden alır ve çocukların ellerindekileri şekerliğe geri toplar.

'Merhaba çocuklar! Çok şaşkın görünüyorsunuz. Galiba buradan Haksız Hakkı geçti, nasıl da kaçtı beni görünce? Şimdi, sizden bir şey istiyorum, sanırım burada bir

karışıklık olmuş. İster misiniz bu karışıklığı giderelim? Elinizdekileri bırakın bakalım poşete! Bana, Adil Ahmet derler. Herkese hakkını veririm! Şimdi avuçlarımızı açın bakalım, gözlerinizi kapatmanıza da gerek yok! Şimdi, başlayalım.’

Çocuklara sevecen bir tavırla, şeker ya da çikolataları eşit olarak dağıtır. Allah’ın adil olanları sevdiğini söyleyerek, konuyu tamamlar.

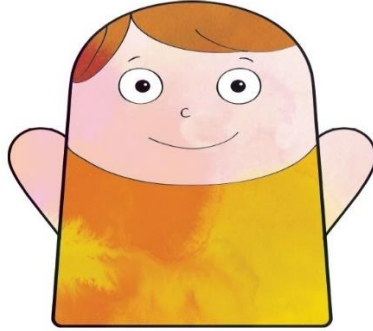
Öğretici, çocuklara aşağıdaki soruları sorar ve etkinliğin değerlendirmesini yapar (Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-2, 2020: 345-353).”

Etkinliğin Değerlendirmesi:

1. Haksız Hakkı şekerleri size adaletsiz dağıtınca neler hissettiniz?
2. Adil Ahmet şekerleri size adaletli dağıtınca neler hissettiniz?
3. Adaletli olmak insana neler kazandırır?

ADALET 09

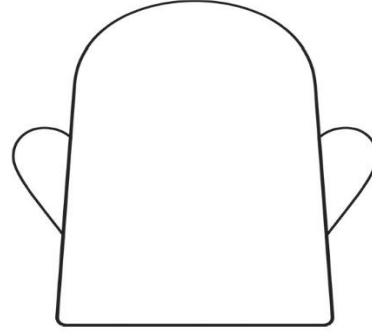
EK-90a: Haksız Hakkı Draması

347

ADALET 09

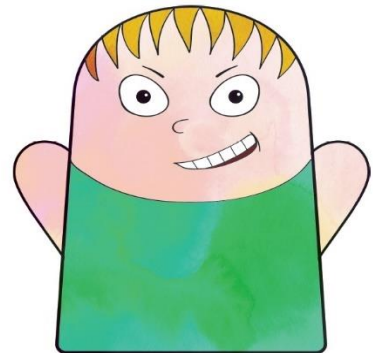
EK-90b: Haksız Hakkı Draması

349

ADALET 09

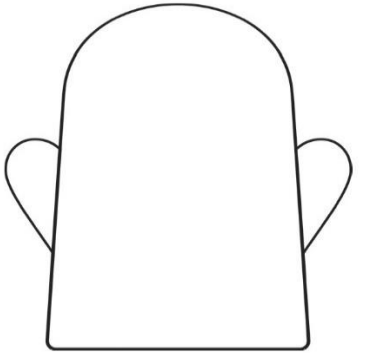
EK-91a: Haksız Hakkı Draması

351

ADALET 09

EK-91b: Haksız Hakkı Draması

353

Kaynak: DİB, Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-1, 2020.

Şekil 2.3: Haksız Hakkı Draması

1.4.5. Minik Tohumun Büyüme Draması

Teknik: Drama, Soru- Cevap

Kullanılan Materyaller: Çift Taraflı Bant, EK-4, EK-5, EK-6, EK-7, EK-8, EK-9

Hedef ve Davranışlar Kazanımlar:

1. Allah'ı sever ve O'na güvenir.
2. Her şeyi yaratanın Allah'ın olduğunu öğrenir.
3. Allah'ın verdiği nimetlerin farkına varır.

Etkinlik:

“Öğretici sınıfa güler yüzle girip selam verdikten sonra, yapacağı etkinlik için sınıftan beş kişiyi görevlendirir. Bunlara diğer çocukların görmeyeceği ve duymayacağı bir yerde sırasıyla tohum, yağmur bulutu, rüzgâr, güneş ve vitamin rollerini verir. Eklerdeki resimleri rollerine uygun olarak çift taraflı bantla çocukların göğsüne yapıştırır.

Daha sonra tek tek çocuklara rollerini anlatır. Rüzgâr rolündeki çocuk sınıfa girmeden önce kapıda ‘vuuvuu’ diye rüzgâr sesi çıkarır. Ardından önünde bulunan tohum rolündeki çocuğa üfleyerek onu itekleyerek sınıfa getirir. Burada rüzgârın rolü biter ve bir kenara çekilir. Tohum da başını yere eğerek çömelir ve kendi kendine konuşmaya başlar: (Çocuklar söyleyeceği sözleri unuttuğu zaman öğretici sessizce hatırlatır.)

Ben minik bir tohumum. Bu toprağın altında çok sıkılıyorum. Artık büyüyüp çıkmak istiyorum. Çabucak büyüme için ne yiyip ne içmeliyim acaba?

Tohum bu şekilde hayıflanırken kapıdan içeriye yağmur bulutu rolündeki çocuk girer.

Tohumun yanına gider ve:

- *Merhaba minik tohum! Ben yağmur bulutuyum... şimdi damlalarım seni besleyeceğim,* der.

Sonra elleriyle tohumun üzerine doğru yağmur yağdırır gibi yapar ve ağzıyla da ‘foşur foşur’ diye ses çıkarır. Tohum ise gülümseyerek başını yerden kaldırır. Görevini tamamlayan bulut da rüzgârın yanına geçer.

Ardından vitamin rolündeki çocuk tohumun yanına gelir ve:

– *Merhaba minik tohum! Ben toprağın içindeki vitaminlerim. Seni besleyip büyütme için geldim, der.*

Ellerini tohuma doğru açıp kapayarak etrafında birkaç kez dönerken ağzıyla da ‘pıtır pıtır’ diye ses çıkarır. Daha sonra da bulutla rüzgârın yanına geçer. Bu arada tohum rolündeki çocuk da ayağa kalkar.

Daha sonra güneş rolündeki çocuk tohumun yanına gelir ve ellerini havada birleştirerek bir çember oluşturur. Bu arada tohuma:

– *Merhaba minik tohum! Ben gökyüzünde parlayan güneşim. Işıklarım seni ısıtıp büyütme için geldim, der.*

Havada çember yaptığı elleriyle tohumun etrafında birkaç kez dönerek ‘ışıl ışıl’ diye ses çıkarır. Sonra diğer arkadaşlarının yanına geçer.

Minik tohum ise mutlu bir şekilde ellerini yukarıda çanak gibi açar, bu sırada öğretici, çocuğun göğsündeki tohum resmini alır ve çiçek resmini yapıştırır.

Çiçek:

– *Allah’ım! Rüzgârı, yağmuru, vitaminleri ve güneşi bana gönderdin. Beni güzel bir çiçek yaptın. Sana çok teşekkür ediyorum, der.*

Ardından diğer görevli olan arkadaşları da yanına gelir ve hep beraber sınıfı selamlayıp yerlerine geçerler.

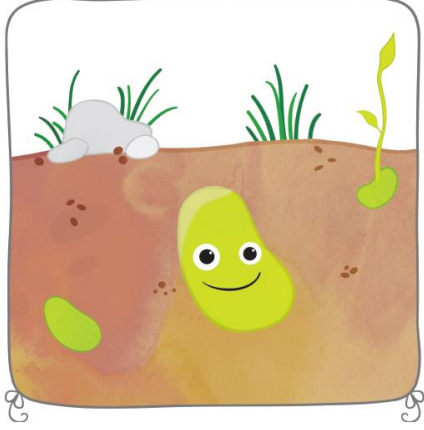
Etkinlikten sonra öğretici: ‘Gördüğünüz gibi çocuklar, toprağın altındaki minik tohuma Allah rüzgârı, yağmuru, vitaminleri ve güneşi göndererek onu besliyor. Kupkuruyken yeşertip filizlendiriyor. Sonrada mis kokulu rengârenk bir çiçek olmasını sağlıyor. İşte bu minik çiçek gibi bizlerin ve tüm canlıların da rızkını Allah verir. Yediğimiz, içtiğimiz her şeyi elde etmemiz için bize güç verir ve yol gösterir.’ der.

Öğretici, çocuklara aşağıdaki soruları sorar ve etkinliğin değerlendirmesini yapar (Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-2, 2020: 41-53).”

Etkinliğin Değerlendirilmesi:

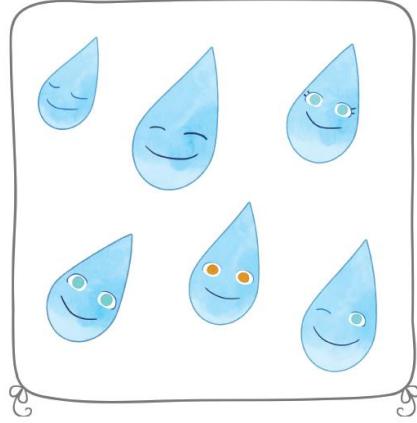
1. Minik tohumun şikâyeti hangi konu hakkındaydı?
2. Minik tohumun büyümesinde kimler, nasıl katkı sağlamıştır?
3. Çiçeğe dönüşen minik tohum ne yaptı ve kime hamdetti?
4. Allah’ın nimetleriyle büyüyüp, gelişen canlılara örnekler veriniz.

EK-4: Minik Tohumun Büyüme Draması

43

EK-5: Minik Tohumun Büyüme Draması

45

Kaynak: DİB, Kur'an Kursları Öğretici Kitabı-2, 2020.

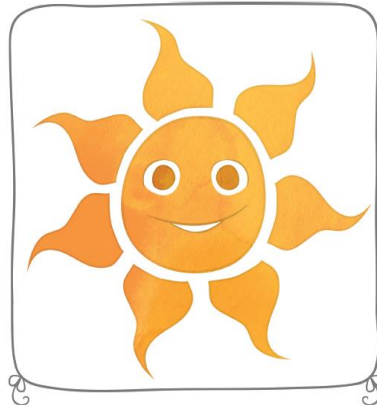
Şekil 2.4: Minik Tohumun Büyüme Draması

EK-6: Minik Tohumun Büyüme Draması

47

EK-7: Minik Tohumun Büyüme Draması

49

EK-8: Minik Tohumun Büyüme Draması

51

EK-9: Minik Tohumun Büyüme Draması

53

Kaynak: DİB, Kur'an Kursları Öğretici Kitabı-2, 2020

Şekil 2.5: Minik Tohumun Büyüme Draması

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi, araştırmanın geçerlik, güvenirlik ve etik yönü yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39).

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (görgü bilim/fenomenoloji) yaklaşımı benimsenmiştir. Fenomenolojik yaklaşım, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerini belirlemeyi ve yorumlamayı amaçlar (Creswell, 2020: 79).

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, yorumlayıcı fenomenolojik analiz ile veri toplamanın en yaygın yöntemidir. Biggersyaff ve Thompson’a göre araştırmacı, katılımcılar için görüşmenin birkaç ana temasını barındıran “hatırlatma kâğıdı” hazırlamıştır. Bu görüşme programı konuşmaya temel teşkil etmeli, kuralcı ve sınırlayıcı olmamalıdır. Görüşülen kişi konuşmaya rehberlik etmelidir (Sart, 75: 2015).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken 2021 yılında öğretim yılı itibariyle İzmir ili ve ilçelerinde görev yapan öğretmenler arasından gönüllülük esasına dayalı 20 öğretici ile görüşülmesi amaçlanmıştır. Öğreticiler seçilirken 4-6 yaşta en az 1 eğitim öğretim senesi görev almış kişilerden oluşması temel alınmıştır. Böylece öğretmenlerin kişisel deneyim ve tecrübelerinden yola çıkarak daha sağlıklı verilere ulaşmak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenlere verilerin analizinde kendilerini temsilen kullanılacak “K1”, “K2”, “K3” şeklinde kodlara yer verilmiştir.

Araştırmada İzmir il ve ilçelerinde görev yapan kurs öğretmenleri, Aliğa, Bayraklı, Çiğli, Dikili, Karabağlar, Karşıyaka, Konak, Menemen, Tire ilçelerinde bulunan kurs öğretmenleri oluşturmaktadır. İzmir ilinde 174 adet Kur’an Kursunda, 283 (4-6 yaş grubu) Kur’an Kursu öğreticisi çalışmaktadır. (Bu veriler İzmir İl Müftülüğü

Eğitim Hizmetleri Őube M¼d¼rl¼ğ¼nden alınmıştır. 2021-2022 Eğitim-Őđretim d¼nemini kapsamaktadır.) Bazı kurslarda 2-3 tane (4 6 yaş grubu) Őubesi bulunmaktadır.

Tablo 2.1 Katılımcılara Ait Genel Bilgiler

KATILIM CILAR	CİNSİYET	YAŞ	EĞİTİM	KURUMDA ÇALIŞMA S¼RELERİ	4-6 YAŞTA ÇALIŞMA S¼RELERİ
K1	KADIN	40	İL AHİ YAT (LİSANS)+ ÇOCUK GELİŞİMİ ÖN LİSANS	3	3
K2	KADIN	34	İL AHİ YAT (LİSANS)+ ÇOCUK GELİŞİMİ ÖN LİSANS	14	7
K3	KADIN	41	İL AHİ YAT (LİSANS)+ ÇOCUK GELİŞİMİ ÖN LİSANS	15	3
K4	KADIN	36	İL AHİ YAT (ÖN LİSANS) + ÇOCUK GELİŞİMİ ÖN LİSANS	10	6
K5	KADIN	41	İL AHİ YAT (LİSANS)+ ÇOCUK GELİŞİMİ ÖN LİSANS	3	3
K6	KADIN	41	İL AHİ YAT (LİSANS)	15	3
K7	KADIN	37	İL AHİ YAT (LİSANS)	11	6
K8	KADIN	39	İL AHİ YAT (LİSANS)	15	2
K9	KADIN	33	İL AHİ YAT (ÖN LİSANS) + ÇOCUK GELİŞİMİ ÖN LİSANS	13	6
K10	KADIN	38	İL AHİ YAT (LİSANS)	10	4
K11	KADIN	32	İL AHİ YAT (LİSANS)	9	3
K12	KADIN	42	İL AHİ YAT (LİSANS)+ ÇOCUK GELİŞİMİ LİSANS	12	4
K13	KADIN	35	İL AHİ YAT (LİSANS)+ ÇOCUK GELİŞİMİ LİSANS	4	4
K14	KADIN	33	İL AHİ YAT (LİSANS)	3	3
K15	KADIN	43	İL AHİ YAT (LİSANS)	4	4
K16	KADIN	39	İL AHİ YAT (LİSANS)	6	6
K17	KADIN	29	İL AHİ YAT (LİSANS)	3	3
K18	KADIN	29	İL AHİ YAT (LİSANS)	3	3
K19	KADIN	27	İL AHİ YAT (LİSANS)	3	3
K20	KADIN	39	İL AHİ YAT (LİSANS)	8	6

Öğreticilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımına bakıldığında katılımcıların tamamı kadındır. DİB Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği incelendiğinde öğretmenlerin kadın olması gerektiğine dair bir ifadeye rastlanmamıştır (Şaşa, 2021: 120). Ancak uygulamada bu sahada çalışanların tamamının kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Aslında genel olarak da okul öncesi eğitim sahasında kadınların daha çok çalıştığı bilinen bir gerçektir.

Tabloda görüldüğü gibi 25-30 yaş aralığında 3 öğretici, 31- 35 yaş aralığında 5 öğretici, 36-40 yaş aralığında 7 öğretici, 41- 43 yaş aralığında ise 5 öğretici bulunmaktadır. Öğreticilerin genelinin ilk yetişkinlik döneminde olması çocuklarla kuracakları iletişimde ve yapacakları etkinliklerde aktif rol alabilmelerinde fayda sağlayacaktır.

Öğreticilerin eğitim durumları için tabloya bakıldığı zaman 18 öğreticinin İlahiyat Fakültesi Lisans mezunu olduğu, 2 öğreticinin İlahiyat Fakültesi Ön Lisans mezunu olduğu görülür. Öğreticilerden 6'sı Çocuk Gelişimi Ön Lisans mezunu iken, 2 kişi de Çocuk Gelişimi Lisans mezunudur. 4-6 yaş Kur'an kursu öğretim programına bakıldığında burada görev alacak kişilerin, dini ve ahlaki bilgileri okul öncesi dönem çocuklarına etkinliklerle, oyunlarla ve çeşitli yöntemlerle verebilmeleri gerekmektedir. Tabloda öğretmenlerin İlahiyat eğitiminin yanı sıra "Çocuk Gelişimi" eğitimi ile kendilerini geliştirmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Tabloda öğretmenlerin kurumda görev aldıkları yıllara bakıldığında bir kısmının 4 6 yaş grubunda çalışmadan önce de kurumda yetişkin Kur'an kursunda görev aldıkları görülür.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya ışık tutacak kaynaklar tarama yöntemi ile incelenerek ilgili verilerin toplanması, tahlil edilerek yazılı hale getirilmesi hedeflenmiştir. Teorik kısımdan oluşan araştırmanın kuramsal temeli literatür tarama yöntemi ile ele alınmaktadır. İzmir il merkezi ve ilçeleri sınırlı olmak üzere DİB'e bağlı 4-6 yaş Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerle değerler eğitiminde drama kullanımlarına ilişkin mülakatlar yapılmıştır. Bu bağlamda, veri toplama tekniği olarak görüşme, doküman incelemesi ve danışmanım görüşleri alınarak oluşturulmuş yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Form, 18 tane açık uçlu sorudan oluşur. 4 tanesi öğreticiyi tanımaya yönelik (yaşı, eğitim durumu vs.) sorularken 14 tanesi drama ile değerler eğitimine ilişkin sorulardır. Bu formun kullanılmasındaki amaç görüşme sırasında ihtiyaç

duyulduğunda ilave sorularla bilgileri derinlemesine öğrenmek ve sistematik bilgi toplamaktır.

Görüşme kişiler arasında yürütülen sözel iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabına ulaşılmak istenen soruların ilgili kişilerden alınması şeklinde tanımlanabilir. Belirlenmiş bir araştırma sorusu veya konusu hakkında ayrıntılı bilgi verir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013:140). Görüşme, çeşitli konularda bilgi edinmede, tutum ve fikirlerin öğrenilmesinde ve bu durumların olası nedenlerinin anlaşılmasında en kısa yol olarak kullanılır (Şahin, 2020: 210).

Görüşme soruları belirli bir çerçeveye göre hazırlanmıştır. Görüşme soruları görüşmeyi harekete geçirmek ve ilerletmek için kullanılmıştır. Mülakatın ilerleyişine göre sorulara yön verilmiştir. Bu soruların analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmayı yapan kişinin 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticisi olduğu görüşmenin başında katılımcılara aktarılmıştır. Bu bilginin verilmesi ile katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri amaçlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Çalışma öncesinde konu ile ilgili gerekli literatür taraması yapılmıştır. Bu kapsamda ilgili tezler, makaleler, sempozyum bildirimleri, kitaplar ve dergiler incelenmiş ve sentezlenerek ifade edilmiştir.

Çalışmanın uygulamalı kısmında nitel araştırma teknikleri arasında yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Görüşme sorularının hazırlanma sürecinde konuyla ilgili gerekli araştırmalar yapılmıştır. Sorular benzer çalışmalar ve danışman araştırmacının görüşleri eşliğinde araştırmanın problemlerine uygun olacak şekilde hazırlanmıştır. Amaca hizmet etmeyen sorular elenmiştir. Mülakatların yapılabilmesi için Etik Kurul onayı ve İzmir Valiliğinden gerekli izinler alınmıştır. Mülakatlar her bir katılımcıyla ayrı ayrı ve Zoom programı aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların izinleri alınarak ses ve görüntü kaydı alınmıştır. Görüşme öncesi katılımcılara araştırma hakkında genel bilgi verilmiştir. Görüşme için 20-30 dakika ayrılmıştır. Katılımcılara araştırmanın gizliliği konusunda açıklamalarda bulunulmuştur.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada nitel veri analizi alanında araştırmaları olan Strauss ve Corbin tarafından öne sürülen içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel yaklaşımla fark edilmesi

zor olan konuları anlamak içerik analizi ile mümkün olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008; 255). İçerik analizi yaparak toplanan verilerin derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır.

Toplanan verilerin analiz sürecinde katılımcıların ses kayıtları metin haline getirilerek deşifre edilmiştir. Katılımcıların söyledikleri ifadeler birbirine bağlı kalarak Word dosyalarında düzenlenmiştir. Metin haline getirilen veriler araştırmacı tarafından okunmuştur. Araştırmacı katılımcıların ifadelerini aynen yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer vermiş, yorumlama işlemini yaparak ortaya konulan bulguları raporlama aşamasına geçmiştir.

Metinlerden ulaşılan veriler tablolarla ilgili bölümlerde gösterilmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler tablo haline getirilerek okuyucuların verileri daha net bir şekilde inceleyebilmeleri sağlanmıştır. Burada öğreticilerin cinsiyetleri, yaşları, mesleki kıdem durumları, 4-6 yaş grubunda görev alma süreleri, mezun oldukları okul programları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.6. Araştırmanın Geçerlik, Güvenirlik ve Etik Yönü

Geçerlik genel anlamda araştırma konularının doğruluğuna yöneliktir. Nitel araştırmada geçerlik araştırılan olgunun olduğu biçimiyle ve mümkün olduğunca tarafsız gözlenmesini ifade eder. Güvenirlik özetle araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir (Yıldırım, A., ve H., Şimşek, 2011: 255). Nitel araştırmalarda gerçeklerin kişilere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişim içinde olduğu ve araştırmanın benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmaya imkân sağlamadığı kabul edilmelidir. Benzer bir söyleyişle insan davranışının değişen ve karmaşık niteliği nedeniyle sosyal olaylarla ilgili bir araştırmanın aynı şekilde tekrarı olanaksızdır (Yıldırım, A., ve H., Şimşek, 2011: 259). Bununla beraber bu çalışma güvenilir sonuçlara ulaşabilmek için bilimsel araştırma yöntemlerine uygun davranılarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın planlama, uygulama ve raporlama süreçleri danışman araştırmacının gözetiminde tamamlanmıştır. Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturularak gerekli izinlerin alınması için başvurular yapılmıştır. Çalışma, İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu tarafından etik açıdan uygun görülerek onaylanmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli olan araştırma izni İzmir Valiliği tarafından verilmiştir. Katılımcılarla yapılan mülakatlar, çalışma

saatleri dışında katılımcıların iş ve sosyal yaşamını etkilemeyecek şekilde gerçekleştirilmiştir. Mülakata başlanılmadan önce katılımcılara çalışmayla ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Mülakatlar her bir katılımcıyla ayrı ayrı yapılmış olup katılımcıların bilgisi dahilinde ses ve görüntü kaydı alınmıştır. Katılımcı görüşlerine araştırmanın bulgular kısmında değinilmiştir. Çalışmada yer alan form, onaylar ve diğer belgelere ekler bölümünde yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma bulgularına ve yorumlarına yer verilmiştir. Bulgular katılımcıların vermiş olduğu ifadelerden ve farklı çalışmalardan alıntılar yapılarak desteklenmiş ve yorumlanmıştır.

3.1. Öğreticilerin Drama Yöntemine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Bu Yöntemin Kullanımına İlişkin Görüşleri

3.1.1. Öğreticilerin Drama Konusundaki Eğitimleri

Öğreticilere drama konusunda ayrı bir eğitim alıp almadıkları veya dramayla ilgili kendilerini nasıl geliştirdiklerine ait kategoriyi oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Atölyelere/ hizmet içi eğitimlere katılanlar	9	K2, K4, K5, K9, K10, K11, K12, K15
İnternette bilgi edinenler	5	K1, K5, K7, K17, K18
Dramayla ilgili eğitim almayanlar	5	K3, K6, K13, K14, K19
Drama ile ilgili okumalar yapanlar	3	K1, K7, K20
Çocuk gelişimi okuyanlar	2	K8, K16

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere öğretmenlerin dramaya ilişkin bilgi düzeylerine verdikleri cevaplar 5 alt kategoriden oluşmaktadır. Bunlar; öğretmenlerden atölyelere ve hizmet içi eğitimlere katılanlar, internette bilgi edinenler, dramayla ilgili eğitim almayanlar, drama ile ilgili okumalar yapanlar ve çocuk gelişimi okuyanlar şeklindedir.

Öğreticilerin büyük bir kısmının drama ile ilgili eğitimleri Diyanet’in hizmet içi seminerlerinden oluşmaktadır. Bazı öğretmenler atölyelere katılıp kendilerini bu konuda geliştirmeye çalıştıkları görülmüştür.

“Atölyelere katıldım. Diyanet’in hizmet içi eğitimlerinden yararlandım.” (K9)

“Halk eğitimden belge de aldım, özel derslere de katıldım. Neslihan Nur Türk hocadan drama ile ilgili eğitim aldım. Kısa süreli eğitim ve atölyelere katıldım. Masal

anlatıcılığı eğitimine katıldım. Online eğitimlere de katılıp kendimi geliştirmeye çalıştım.” (K10)

“Drama ile ilgili eksiklerimiz var. Eğitim almamız gerektiğini düşünüyorum. Antalya’da hizmet içi eğitimlere katıldım.” (K11)

Öğreticilerin bir kısmı drama ile ilgili eğitimlere hiç katılmamıştır.

“Ayrı bir eğitim almadım ama derste çokça kullandığım bir yöntem.” (K13)

Öğreticilerin internet ve sosyal medyayı aktif kullandıkları cevaplarından anlaşılmaktadır. Teknoloji çağının bir gerçeği olan internet ve sosyal medyanın kullanılıyor olması normal bir durumdur. Ayrıca internet ve sosyal medyadaki 4 6 yaş etkinlik örneklerinin her an güncellenmesinin ve kolay ulaşılır olmasının bu duruma neden olduğu düşünülmektedir.

“Sosyal medyada canlı yayınlara, internet üzerinden atölyelere katılıyorum.” (K5)

“Drama ile ilgili bir sertifikam yok ama Ulusal Tez Merkezi’nden tez indirip, okuyorum. Kitap okuma, video izleme gibi şeyler yapıyorum.” (K7)

Öğreticilerin bir kısmı öğretim yöntemlerini, çocukları daha iyi ve doğru tanımak için “Çocuk Gelişimi” bölümü okuduklarını ifade etmişlerdir. Tablo 2.1’de de görüldüğü gibi birçok öğretici Çocuk Gelişimi mezunudur.

“Drama yöntemini ve diğer yöntemleri öğrenebilmek için çocuk gelişimi okudum.” (K8)

Bu soruya verilen cevaplardan çıkarılan sonuçlardan biri de öğretmenlerin ilgili alanda eğitim almaya hazır ve istekli oluşlarıdır. Kendi imkânlarıyla bu konuda kendilerini geliştirmeye çalıştıkları görülmektedir. Kurumsal olarak bu sahada sistematik bir eğitimin verilmesinin daha sağlıklı olacağını söylemek mümkündür. Bu eğitimlerin öğretmenleri daha iyi bir seviyeye taşıyacağı, dramayı değerler eğitiminde doğru yöntemle ve daha çok uygulama imkânı sunacağı düşünülmektedir.

3.1.2. Öğreticilerin Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Görüşleri

Öğreticilere yöneltilen “Değerlerin eğitiminde drama kullanımına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ait kategoriye oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.2 Öğreticilerin Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Görüşleri		
Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Dramanın en aktif metot olarak kullanılması gerektiği	8	K3, K7, K8, K10, K12, K14, K15, K18
Drama ile eğitimin kalıcılaştığı	7	K4, K5, K13, K14, K15, K18, K19
Drama yöntemini verimli bulan ama pek uygulamayanlar	5	K6, K9, K11, K16, K20
Drama ile eğitimin kolaylaştığı	4	K2, K8, K17, K15
Drama yöntemiyle eğitimi eğlenceli bulanlar	3	K1, K3, K19

Tablo 3.2’de öğretmenlerin değerler eğitiminde drama kullanımına ilişkin görüşlerine ait bulgular 6 farklı alt kategori oluşturmuştur. Bunlar; dramanın çocuğa birçok faydası bulunduğunu ve dramanın en aktif metot olarak kullanılması gerektiğini düşünenler, drama yöntemini verimli bulan ama pek uygulamayanlar, drama ile eğitimin kalıcılaştığını ve kolaylaştığını düşünenler, drama yöntemi ile eğitimi eğlenceli bulanlar şeklindedir.

Oyun çağında olan çocuklar için eğitim, okul öncesi dönemde eğitsel amaçlı kullanılan drama etkinlikleri ile daha az sıkıcı ve etkili olabilir (Önder, 2004, 52). Öğreticilerin çoğunluğu drama ile eğitimin bireye birçok katkısının olduğunu ve aktif kullanılması gereken bir yöntem olduğunu ifade etmişlerdir.

“Değerler eğitiminde dramanın olması gerektiğini düşünüyorum. Çocukların kendini ifade edebilmeleri, kimlik kazanmaları için dramanın hem değerler eğitiminde hem diğer derslerde kullanılması faydalı olan bir alan olduğunu düşünüyorum.” (K13)

“Drama okul öncesinde olmazsa olmaz. Çocuk gerçek yaşantısından örnekler buluyor, bilfiil dramaya katıldığı için vermek istediğimiz konuyu çok güzel anlıyor ve çok güzel bir geri bildirim oluyor.” (K15)

Öğreticiler drama yaparken yaparak- yaşayarak öğrenmelerinin onlarda kalıcı etkisi olduğunu ifade ettiler.

“Tecrübe edinmeleri, yaşayarak öğrenmeleri açısından drama 4-6 yaş değerler eğitiminde kesinlikle olmalı. Dramaya yer veriyorum, her uygulamadan sonra daha fazla yer vermem gerektiğini düşünüyorum.” (K18)

“Dramada öğrenciler aktif olarak rol aldıkları için hikâye- masal okumaya oranla daha çok ilgilerini çekiyor. Daha fazla derse katılım sağlanıyor, severek yapıyorlar. Değerler eğitiminde drama sayesinde sevgi paylaşmak gibi değeri çocuğun biraz da olsa yaşayarak öğrenmesi zihninde kalıcı etkilere yol açtığını düşünüyorum.” (K19)

Drama okul öncesi eğitimde bireylerin kendilerini en iyi şekilde ifade edebilmesi için uygulanabilecek en aktif yöntemlerdendir. Bu yöntemin etkisiyle çocuklar pasif olmaktan kurtularak, aktif hale gelecektir (Yapalı, 2018; 22).

“Çocuklar oyun çağındalar, drama ile eğitim çok önemli. Kadınlar grubunda çalıştığımız gibi karşımıza alıp bir şeyler anlatarak ders yapamıyoruz. Hareketliler, biz her şeyi oyunlaştırarak veriyoruz. Eğleniyorlar, zevk alıyorlar. Oyun oynayarak, drama yaparak anlatmaya çalışıyoruz.” (K3)

“Eğitimde drama mutlaka kullanılmalı. Dramasız bir şeyleri öğretmek pek faydalı değil bence. En aktif kullanılması gereken metodun drama olduğunu düşünüyorum.” (K7)

4-6 yaş grubuna yetişkin grubundan direkt geçen öğretmenlerin “Çocuk Gelişimi” eğitimi almaları onların 4-6 yaş kurslarında göreve geçişlerinden sonra olmuştur. Eğitim almadan 4-6 yaş Kur’an kurslarında görev alan öğretmenler bu süreçte zorlandıklarını, yanlış eğitim metotları uyguladıklarını ifade etmişlerdir.

“Drama ile değerler eğitimi olmazsa olmaz. Biz yetişkin Kur’an kursundan eğitim almadan 4- 6 yaşa geçtik. Daha sonra koordinatörlerden ve Halk Eğitim’den Çocuk Gelişimi Eğitimi aldık. İlk başta amacımız sadece Kur’an’a geçirmektir. Sonra okuyarak, tecrübe edinerek kendimi değiştirdim, geliştirdim.” (K12)

Bir bilgiyi çocukların en iyi bildiği oyun aracılığı ile aktarmak, onların rahat öğrenmeleri için vazgeçilmez bir anahtardır (Kasap, 2018; 53). Bu sebeple oyunla iç içe

olan drama, çocukların eğlenerek öğrenmelerine ve deneyimleyerek sosyal becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Karadağ ve Çalışkan, 2014, s. 46; Aksan ve Çelikler, 2016, s.109). Öğreticiler Hadis-i Şeriflerin öğrenilmesinde de drama yöntemini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Drama yöntemi somutlaştırmaya katkı sağladığı, kalıcı etki bıraktığı ve çocuklar eğlenerek öğrendikleri için öğretmenler değerler eğitiminde dramaya daha sık başvurmayı tercih etmektedirler.

“Dramadan istifade ediyorum. Çocuklar için daha etkili ve kalıcı olduğunu düşünüyorum. Bir hadisi şerifi anlatıyorum, bunu ne kadar söylersem de havada kalıyor. O hadisi şerifi canlandırmaya geçiyoruz o anda aklımıza gelenler ile doğaçlama drama yapıyoruz. Dramayı sırayla hepsine yaptırıyorum. Hem eğleniyorlar hem çok sonra bile hatırlayıp söylüyorlar.” (K5)

Bazı öğretmenlerin yöntem olarak dramayı önemli bulurken uygulama noktasında pek uygulamadıkları görülür. Bu öğretmenler drama ile değerler eğitimini yararlı bulduklarını ama pek uygulamadıklarını ifade etmişlerdir.

“Verimli olduğunu düşünüyorum. Kitaptaki dramaları uygulamaya çalışıyorum ama çok fazla uygulamadım.” (K6)

Bu durum bazı öğretmenlerin dramayı nasıl uygulayacağını bilmediğini gösterir. DİB’in tüm öğretmenlere drama yöntemini, aşamalarını, tekniklerini içeren eğitimler düzenlenmesinin gerekliliği saptanmıştır. Öğreticilerin cevapları göz önünde bulundurulduğunda hepsi drama kullanımının çocuk için yararlı öğrenme yöntemlerinden biri olduğunu ifade etmişlerdir.

3.1.3. Öğreticilerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri

Öğreticilerin drama yöntemini uygulama yeterliliklerine ilişkin görüşleri kategorisini oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Kendini yeterli bulmayanlar	12	K1, K2, K3, K5, K11, K12, K13, K14, K16, K17, K18, K19
Kendini yeterli bulanlar	6	K6, K7, K9, K10, K15, K20
Kendini kısmen yeterli bulanlar	2	K4, K8,

Tablo 3.3’de öğretmenlerin drama yöntemini uygulama yeterliliklerine ilişkin görüşleri kategorisindeki bulgular 3 farklı alt kategoride oluşmuştur. Bunlar drama yöntemini uygulamada kendini yeterli bulmayanlar, kendini yeterli bulanlar ve kendini kısmen yeterli bulanlardır.

Dramada öğretmen, drama süreçlerine hâkim, uygulamada yetenekli olan ve yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kendi sahasında kullanabilen öğretmen anlaşılmalıdır (Adıgüzel, 2016; 102). Öğreticilerden 12’sinin drama uygulamalarında kendilerini pek yeterli bulmadığı verilen cevaplarda görülmüştür.

“Yeterli olduğumu düşünmüyorum. Drama ile ilgili bize ayrı bir eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (K2)

“Çok daha iyi seslendirmeler yapabiliriz. Materyalimiz daha iyi olsa belki biz de daha iyi yapabiliriz. Bizim eğitim olarak eksiklerimiz var. Gerekli eğitimleri alırsak daha iyi olabiliriz.” (K4)

“Çok bilgili olduğumu düşünmüyorum. Doğaçlama bir şeyler yapıyorum ama sonrasında eğitimlerde dinlediğim zaman bakıyorum doğru bir şeyler de yapıyordum. Ne güzel diyorum.” (K5)

“Çok fazla düşünmüyorum. Daha çok eğitimler olsa süreç bizim daha faydalı olabilir.” (K13)

Kendini bu alanda eğitimlerle, internet aracılığıyla geliştiren ve gelişmeye devam etmeleri gerektiğini düşünen öğretmenlerden bazılarının kendilerini drama uygulamalarında yeterli bulduklarını söylemişlerdir.

“Evet, yeterli görüyorum. Önceleri yeterli görmüyorken eğitimlere gittim artık yeterli görüyorum.” (K10)

“Yeteri kadar olduğumu düşünüyorum. Bu alan çok derin bir alan olduğu için daha çok araştırarak öğreneceğimiz şeyler var.” (K15)

Drama çalışmalarını yürüten öğreticinin birçok konuda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Drama bilgisine ek olarak sahip olduğu değerler eğitimi, müzik ve tiyatro bilgisi yapılacak etkinliklerde ve çalışmalarda daha güzel işlerin ortaya çıkmasını sağlayacak ve öğreticinin performansını da etkileyecektir.

Öğreticilerin drama yöntemini kullanırken belirli bir yeterliliğe sahip olması, bu yöntem hakkında bilgi sahibi olması, kendini bu alanda geliştirmesi değerler eğitiminde drama uygulamalarının da amacına daha uygun bir şekilde gerçekleşmesine olanak

taniyacaktir. Bu sebeple ögreticilerin drama yöntemini derslerinde daha çok kullanmalarına yardımcı olmak amacıyla eğitimler düzenlenebilir ve ögreticiler bu alanda desteklenebilir.

3.1.4. Drama Uygulamalarındaki Materyallere Erişimleri Hakkında Öğretici Görüşleri

Drama uygulamaları sırasında materyallere erişimleri hakkında öğretici görüşlerine ait kategoriye oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Kendim hazırlıyorum/ Kendim erişim sağlıyorum	11	K2, K3, K5, K6, K8, K9, K10, K13, K14, K15, K19,
Veli yardımıyla erişiyorum	5	K4, K8, K9, K13, K15
Materyallere erişim sağlayamıyorum	4	K1, K11, K18, K19
Materyal olmadan da drama yapılabilir	4	K7, K12, K16, K20
Müftülüğün yardımıyla erişiyorum	2	K15, K17

Tablo 3.4’de drama uygulamalarındaki materyallere erişimleri hakkında öğretici görüşleri kategori 5 alt kategoride oluşmuştur. Bunlar; kendi hazırlayanlar/kendi erişim sağlayanlar, veli yardımıyla erişim sağlayanlar, materyallere erişim sağlayamayanlar, materyal olmadan da drama yapılabilir diyenler ve müftülüğün yardımı ile materyallere erişenler şeklindedir.

Bazı öğretmenler materyalleri kendilerinin kursta/evde hazırladıklarını veya kendileri erişim sağlamaya çalıştıklarını söylemişlerdir. Adıgüzel’e göre (2012; 115) dramanın uygulanacağı mekanlarda drama için gerekli materyallerin birçoğu bulunması, sabit sıralar olmaması, ısı ve ışığın doğru şekilde kullanılması için gerekli hazırlıkların yapılması sürecin daha verimli olmasını sağlayacaktır.

“Kendi şartlarımızla karşılamaya çalışıyoruz. Kursta kendimiz hazırlıyoruz.”
(K2)

Öğreticilerin çoğunluğu kurslarında kuklaların bulunduğunu söylemişlerdir. Kostümlerinin olmadığını söyleyen bazı öğretmenler olmakla beraber kostümleri kendilerinin veya velilerinin yaptığını söyleyen öğretmenler de vardır.

“Kursumuzda kuklalarımız var ama kostümlerimiz yok. Biz aşçı şapkası, arılar vs aldık.” (K3)

“Biz dramadan birkaç gün öncesinde hazırlığını veli yardımıyla yaparsak materyallerimiz olabiliyor. Ama kostümler olsa çok güzel olabilir.” (K4)

“Küçük materyalleri kurstan ayarlıyoruz. Evdeki atık materyalleri değerlendiriyoruz. Bazen imkanlar olmuyor, pahalı materyalleri ayarlayamıyorum. Bazen drama için hazırlıklı oluyorum, bazen de hazırlığım olmuyor. Ama basit bir şekilde hazırladığımız materyallerde bence kalıcı oluyor. Kukla, örgü bebek, önlük ve bazı kostümler kursumuzda mevcut.” (K5)

“Evet materyallere erişebiliyorum. Kostüm genelde kendimiz de üretebiliyoruz. Nasreddin hoca kavuğunu kendim yapmıştım. El yapımı ve hazır kuklalarımız da var. Materyalleri genelde kendimiz üretiyoruz.” (K6)

“Materyallere bireysel olarak erişim sağlıyorum. Müftülüğümüz de kukla sahnelerinden, el kuklalarına ne istersek yardımcı olmaya çalışıyorlar. Hareketli sahnemiz var. Kostümleri de velilerden ambiyans oluşturmak için yardım istiyorum. Bir elin nesi var iki elin sesi var misali.” (K15)

Drama için her zaman materyale ihtiyacın olmadığını, her şeyin hayal gücüyle materyale dönüşebileceğini düşünen öğretmenler de vardır.

“Drama için her zaman materyale de ihtiyaç yok. Kendi bedenimiz, sesimiz, çocuklar, ortamda bulunan her şeyi kullanabilmek gerekiyor. İnternet ortamında materyal bulamamak gibi bir şeyin söz konusu olduğunu düşünmüyorum. Elimizde hazır görsel materyaller olsa daha iyi olabilirdi tabi.” (K7)

“Drama hayal ile olabileceği olduğu için mesela dramada un çuvalı varsa çocuk onun yerine çantasını alabilir. Materyal olarak her şey kullanılabilir.” (K12)

Görüşmeler sonucunda öğretmenlerin materyalleri kendilerinin hazırladıkları veya velilerin yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Öğreticilerin bir kısmının materyalleri kendilerinin tasarladığını söylemesi önemlidir. Öğreticilerin drama ile ilgili materyal üretmeye istekli oldukları görülmüştür. Çözüm odaklı oldukları ve derslerini renklendirmeye çalıştıkları fark edilmiştir. Daha etkili bir din eğitimi için özellikle bu

amaçla hazırlanmış, çocukların eğlenerek öğrenebilecekleri materyallerin sayı ve çeşidinin artırılması öğretmenlere fayda sağlayacaktır.

Öğreticilerle yapılan görüşmeler neticesinde DİB tarafından öğretmenlere öğretici ve etkinlik kitabı ile elifba gönderildiği, bu materyaller dışında bazı müftülüklerden herhangi bir materyal desteği olmadığı tespit edilmiştir. Dramalar genel olarak materyalleri gerektirmektedir. 4- 6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin özelliklerinden birinin program içeriğine uygun materyal geliştirme becerisine sahip olma olduğu yazmaktadır. Öğreticilerin de materyalleri evde veya kursta kendilerinin hazırladığı öğretici cevaplarından anlaşılmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin ifadelerinde de görüldüğü üzere öğretmenlerin kurum dışında geçen vakitlerinin materyal üretme için ayrıldığı görülmüştür. Bu durumun öğretmenlerin verimliliğini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Acur'un (2019) yaptığı çalışmada da belirttiği gibi değerler eğitiminin çocuklara verimli olarak uygulanabilmesi için öğretmenlerin okul öncesi din eğitimi alanında yetiştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca çocuklara verilen değerler eğitimiyle ilgili yardımcı materyal ve teknolojik aletlerin kurumca sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

3.1.5. Drama Uygulamaları İçin Fiziki İmkanlar Hakkında Öğretici Görüşleri

Öğreticilerle yapılan görüşmelerde drama yöntemini uygulamak için kursun fiziki imkanları hakkındaki görüşleri alınmıştır. Dramanın uygulanabilirliği için önemli etkenlerden biri de mekânın drama yapmaya uygun olmasıdır. Bu sebeple kursun fiziki imkanlarının drama yapmaya elverişliliği ile ilgili öğretici düşüncelerine ait kategoriyi oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Fiziki imkanları yeterli	9	K2, K4, K5, K8, K9, K10, K11, K12, K18
Fiziki imkanları kısıtlı	7	K3, K7, K13, K14, K15, K17, K20
Fiziki imkanları yetersiz	4	K1, K6, K16, K19

Tablo 3.5'de drama uygulamaları için fiziki imkanlar hakkında öğretici görüşlerine ait kategoride 3 farklı alt kategori oluşmuştur. Bu alt kategoriler; fiziki

imkanları yeterli, fiziki imkanları kısıtlı ve fiziki imkanları yetersiz şeklindedir. Öğreticilerin bir kısmı sınıflarının drama yapmak için büyük olduğunu söylerken, bir kısmı da küçük olduğunu söylemişlerdir.

“Sınıf ortamımız büyük, sınıf ortamı drama yapmak için müsait.” (K2)

“Kursumuz küçük ama kukla sahnemiz var. Dramaya ait ayrı bir yerimiz yok.”
(K3)

“Benim kursum çok güzel, oyun alanımız ve sınıfımız geniş, yeri geliyor dramayı sınıfta, yeri geliyor oyun alanımızda yapıyoruz. Sahne yaptırılmayı da düşünüyoruz kursumuz müsait, geniş. Sahneyi kendimiz oluşturuyoruz. Alanımız büyük olduğu için bir yer belirleyip orası kimi zaman bir eve kimi zaman bir camiye dönüştürebiliyoruz.” (K5)

Bazı öğretmenler sınıfta drama yaparken masaları kenara çekerek kendilerine alan oluşturduklarını ifade etmişlerdir.

“Sınıfımız küçük ama sınıfta masaları sandalyeleri çekerek gerekli ortamı sağlamaya çalışıyorum. Bazı dramalar orada uygulanamayabiliyor.” (K20)

“Maalesef arzuladığımız gibi değil. Sınıfım küçük ama masaları kenara çekip alan açmaya çalışıyoruz. Daha geniş bir alanımız olsa, dramalara dair kostümlerimiz olsaydı çok isterdim.” (K7)

“Sınıf ortamında drama uyguluyoruz. Binamızın sadece bize özel müstakil olması güzel ama sınıfın genişliği bazen yeterli olmuyor.” (K13)

Bu öğretmenimiz farklı bir konuya değinerek 4-6 yaş kurslarının camiinin dışında olması gerektiğini söylemiştir.

“Kursum çok geniş olduğu için dramayı rahatça uygulayabiliyoruz. Kurslar camilerin dışında bir yerde olmalı. Caminin içinde olduğu zaman çok ses yapamıyoruz. Namaz vakitlerine, mukabeleye denk geliyor.” (K15)

Şen (2021: 50), “4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Uyum Süreci İçerisinde Karşılaşılan Problemler: İstanbul Örneği” isimli çalışmasında öğretmenlerin tümünün kursa uyum sürecinde kursun fiziki şartlarından kaynaklanan bir eksikliğin öğrenciyi olumsuz etkilediğini düşünmekte olduklarını belirtmiştir. Çalışmada öğretmenlerin büyük bir kısmının kurslarda oyun için yeterli alan olmamasını ve sınıfların küçük olmasını önemli bir problem olarak gördükleri aktarılmıştır.

Yazıcı ve Demiroğlu (2013: 138) alışmalarında; drama uygulamalarının fiziksel mekân yetersizliği, araç/gereç, materyal eksikliği gibi şartlar altında uygulandığı sonucuna varılmıştır. Bu uygulamaların yeterli fiziksel şartlara sahip ortamlarda gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Dramayı uygulama sıklığı üreticiden üreticiye değişmektedir. Drama etkinliklerini uygulama sıklığının uygun bir mekân ile artacağı, dramının daha etkili ve verimli bir şekilde kullanılacağı n görülmektedir. Benzer bir söyleyişle dramının etkin bir şekilde uygulanmasının sağlanması adına fiziki ortamın düzenlenmesinin drama etkinliklerinin kullanılmasını teşvik edeceği düşünülmektedir. Yine sınıfların fiziki ve ergonomik özellikleri belirlenmeli, bu özelliklere göre fiziksel ortamlar yeniden düzenlenmelidir.

3.1.6. Üreticilerin Drama Yöntemini Uygularken Karşılaştıkları Sorunlar

Üreticilerin drama yöntemini uygularken karşılaştığı sorunlar kategorisini oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	retici Sayısı	üreticiler
Öğrencilerle ilgili sorunlar	11	K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K13, K14, K19
Sınıf yntiminde yaşanan sıkıntılar	5	K3, K11, K15, K16, K18
Materyal eksikliği	3	K9, K12, K20
Fiziki sorunlar	2	K1, K7
Kitaptaki drama örneklerinin yenilenmesi	2	K7, K17
Sre yetersizliği	2	K2, K10

Tablo 3.6'da üreticilerin drama yöntemini uygularken karşılaştıkları sorunlar kategorisine ait 6 alt kategori oluşmuştur. Bunlar öğrencilerden ve üreticilerden kaynaklı sorunların bulunduğunu, materyal eksikliklerini, fiziki imkanların yetersiz olduğunu, kitaptaki drama örneklerinin revize edilmesine ihtiyaç duyduklarını ve süre yetersizliklerini dile getirdiklerini söyleyebiliriz.

Öğreticilerin cevaplarından drama uygulamalarında en çok öğrencilerle ilgili sorunlarla karşılaştıklarını ve drama uygulamalarına yeterli zaman ayrıldığında diğer derslere kalan sürenin az olduğundan bahsetmişlerdir.

“Dramada görev alacak çocuklar dışındakiler beklemek istemiyor. Bir başka sıkıntı dramadan sonra derste yapacağımız diğer etkinliklere az bir zaman kalabiliyor. Çocuklar daha küçük oldukları için cümleleri akılda tutamayabiliyorlar, bazısının dili dönmüyor.” (K2)

“Mekânın dar olması benim için birinci problem, ikinci problem çocuklar dramaya hazır olmamış oluyor. Hazırbulunuşluğu arttırmak gerekiyor. Kitaptaki dramaları baştan tekrardan kurgulamak gerekiyor.” (K7)

“Çocukların ilgisi çabuk dağılıyor. Bir karakteri hepsi birden canlandırmak istiyor, o role girmek istiyor.” (K8)

4-6 yaş kurslarda 4, 5 ve 6 yaşın aynı sınıfta bulunmasının pedagojik zorluklarından bahseden öğretmenler aynı zamanda materyal hazırlığını da bir sorun olarak belirtmiştir.

“En büyük problemimiz yaş gruplarımız karışık. 4, 5 ve 6 yaş aynı sınıfta olunca bu zorlayıcı oluyor. 6 yaş grubuna rolü anlatıp, uygulatabiliyorken, 4 yaş grubu hayal dünyasında onlarla o iletişime geçemiyoruz, uzun süre dikkatini toparlayamıyoruz. Materyalle ilgili mutlaka ön çalışma yapmak gerekiyor.” (K9)

“5 ve 6 yaş grubuyla drama yapmak daha eğlenceliyken, küçük yaş grupları dramaya dikkatlerini vermede zorluk çekiyorlar. Küçük yaştakiler rol oynamada acemi iken, büyükler daha güzel rol oynuyor.” (K14)

“Dramada rolleri dağıtırken çocuklara ne yapacağını söylüyorum sadece bakıyor ne yapacağını bilemiyor. Çiçek gibi açacaksın diyorum, beni izliyor. Dramaya dâhil olamıyor. Kimisi de dramaya çok güzel dâhil olabiliyor.” (K19)

Öğreticiler drama uygulamalarında sınıfa hâkimiyetle ilgili yaşadıkları sorunlardan bahsetmişlerdir.

“Bazı çocuklar içine kapanık, sessiz sakin katılmak istemeyebiliyorlar. Bazen biz ne yapacağımızı bilemiyoruz. Bazen çocuklar drama dışına çıkabiliyorlar.” (K3)

“Dramada rol dağıtımı yaparken girişken, kendini ifade eden çocuklara daha fazla yer verebiliyorum. Bu dramanın kısıtlılığıdır aynı zamanda. Herkese görev veremediğimde bu benim için sorun oluyor.” (K16)

“Drama uygularken neler yapmam gerektiğini, sorunlara nasıl çözümler bulmam gerektiğini bilemiyorum, bununla ilgili eğitim verilmesi iyi olabilir.” (K18)

“Sınıfın içi dolaplarla dolu ve ortada bir kolon olduğu için uygulamak zor oluyor.” (K1)

Gürol “*Okulöncesi Eğitim Öğretmenleri ile Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Eğitimde Dramaya İlişkin Kendilerini Yeterli Bulma Düzeylerinin Belirlenmesi*” adlı araştırmasında okulöncesi öğretmenleri ile okulöncesi öğretmen adaylarının eğitimde dramaya ilişkin görüş ve niteliklerinin düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada eğitimde fiziksel yetersizlik, araç-gereç temini ve uygulama eksikliği en çok karşılaşılan sorunlar olarak dile getirilmiş, hizmet içi eğitimlerin sayıları, süresi, içeriklerinin niteliği artırılması gerektiği önerilmiştir. Etkinliklerin planlı, düzenli ve her bölgeye hitap edebilecek merkezlerde düzenlenmesi tavsiye edilmiştir (2003; 162).

Öğreticiler değerler eğitiminde drama yöntemini uygularken sınıfın dar olmasından kaynaklı, öğrencilerin katılımının az olması, 4 yaş grubunun dramayı idrak edememeleri, yaş gruplarının karışık bir şekilde eğitime devam etmeleri, öğretmenlerin kendilerini yeterli görmemeleri gibi sorunlardan bahsetmişlerdir. Öğreticilerin büyük bir çoğunluğu drama yöntemiyle ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim ya da kurs almadıklarını ama almak istediklerinden bahsetmişlerdir.

3.1.7. Öğreticilerin Drama Etkinlikleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara Uyguladıkları Çözümler

Bir önceki soruda öğretmenler drama uygulamalarında karşılaştıkları sorunlardan bahsetmişlerdir. Bu sorunların çözümünde hangi yolları izlediklerine ait kategoriye oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.7 Öğreticilerin Drama Etkinlikleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara Uyguladıkları Çözümler		
Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Sınıf yönetimine hâkim olarak	9	K1, K2, K3, K4, K6, K8, K10, K12, K15
Öğrencileri dramaya hazırlayarak	5	K5, K7, K13, K17, K19
Materyal hazırlığını kendim evde/ kursta yaparak	3	K1, K19, K20

Drama uygulamalarında kendimi geliştirmeye çalışarak	3	K11, K16, K18
Öğrencileri yaş gruplarına göre ayırarak	2	K9, K14

Tablo 3.7’de öğretmenlerin drama etkinlikleri sırasında karşılaştıkları sorunlara uyguladıkları çözümlere ait kategorideki bulgular şu şekilde oluşmuştur; sınıf yöntemine hâkim olarak, öğrencileri dramaya hazırlayarak, materyal hazırlığını evde/kursta yaparak, drama uygulamalarında kendimi geliştirmeye çalışarak, öğrencileri yaş gruplarına göre ayırarak şeklindedir.

Öğreticiler drama uygulamalarında en çok karşılaştıkları sorunların öğrencilerle ilgili olduğunu söylemişlerdi. Çözüm yollarına baktığımızda sınıf yönetimini iyi idare ederek süreci yönetmeye çalıştıkları söylenebilir.

“Rol alacak kişiler belirlendikten sonra, diğer görev almayanlara daha sonraki dramada onların rol alacağını söylüyoruz. Çocuklar akışı akıllarında tutamıyorlar ben arkadan destekliyorum.” (K2)

Genel sorunlardan birinin rol dağıtımını olduğu anlaşılmıştır. Öğreticilerin en çok rollerin paylaşılması sorununun çözümü için uğraştığı fark edilmiştir.

“Çocukların hepsi aynı role girmek isteyince bir sonraki dramada rol verebileceğimi söylüyorum. Uygun bir dille anlatmaya çalışıyorum. Sevdikleri bir oyun veya etkinlik varsa onu yaptırıyorum. Ötelemeye çalışıyorum.” (K8)

Rol almak istemeyen öğrencilerle ilgili sorunun çözümünde öğretmenler çocuğa küçük görevler vererek etkinliğe katmaya çalıştığını söylemiştir.

“Çocuğa baskı yapmadan küçük küçük görevler veriyorum. Güzellikle ikna ediyorum. Drama bitiminde alkış aldığında o çocuğun hoşuna gidiyor. Bazen rol almak istemeyen çocuğa sen benim yardımcım ol diyorum.” (K12)

Bir öğretici dramadan önce oyun oynayarak çocukları dramaya hazırladığını ifade etmiştir.

“Çocuğu dramaya hazırlamak adına oyun oynatıyorum. Önce fiziksel aktivite yapıyorum sonra dramaya geçiyoruz.” (K7)

“Çocuklar drama esnasında utanıp çekinebiliyorlar. Onları benimle birlikte dramaya katmaya çalışıyorum. Yanlarında benim olmam, temas etmem onlara güvende hissettiriyor.” (K13)

“Ben geride kalan, çekinen çocukları ön plana almaya çalışıyorum. Çocuk konuşamıyorsa veya gelişimsel bir geriliği varsa ailesini Pediatri Merkezlerine yönlendiriyorum. Çekingen çocukları bol alkışlayarak, takdir ederek onları etkinliklere katmaya çalışıyorum.” (K17)

Tablo 3.6’da öğretmenler materyal eksikliğini dramayı uygularken bir sorun olarak gördüklerini ifade etmişlerdi. Tablo 3.7’de öğretmenlerin bir kısmı materyal hazırlığının zaman kaybına sebep olmaması için evde hazırlık yaptığını ifade ederken bir kısmı kursta öğrencilerle beraber materyal hazırladıklarını söylemişlerdir.

“Materyal eksikliği sorun olabiliyor. Çözümü için dramayı uygulamadan önce evde materyal hazırlığı yapıyorum. Kırtasiye malzemesi kursta çok bol, materyali kurstan da destekliyorum. Çocukların görev dağılımında sorunlar olabiliyor. O zaman bir tane bulut olacağına üç tane buluta çıkarıp gruplandırma yapıyorum. Böylece sınıftaki tüm öğrenciler dramaya katılabilir, grup çabuk dönsün.” (K1)

Materyal konusunda velilerle iş birliği içinde hareket ederek bu sorunu ortadan kaldırmaya çalıştığını ifade eden öğretici K19 şöyle söylemiştir: “Drama planlamasını uzun vadede hazırlayıp çocuklara öğrenmesi gereken kelimeleri ve yapacakları role uygun kostümü evde ailelerle iş birliği içerisinde karton gibi malzemelerden yaptırarak kendimce çözümler üretiyorum.”

Bir önceki soruda 4, 5 ve 6 yaş grubunun hepsinin karışık bir şekilde sınıflarda eğitim almasının pedagojik sıkıntılardan bahseden K9 bu sorunun çözümü için kurstaki 2 sınıfı yaş gruplarına göre bölmeye çalışarak aşmaya çalıştıklarını ifade etmiştir. 2 veya 3 derslikli kurslar bulunmakla beraber tek derslikli kurslar da bulunmaktadır. Tek derslikli kurslarda mecburen 4, 5 ve 6 yaş grubu karışık eğitim görmektedir. “Kursumuz 2 sınıflı yaş gruplarını elimizden geldiğince bölmeye çalışıyoruz.” (K9)

Drama yöntemini derslerinde uygulayan öğretmenlerin, her drama işleyişinden sonra daha çok tecrübe sahibi olması, öğrencilerdeki bilgilerin yaparak ve tecrübe edilerek daha kalıcı ve somut hale gelmesi ile drama uygulamalarına daha çok yer vermelerine katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Öğreticiler drama uygulamaları sırasında yaşadıkları sıkıntıları gidermek için rol almak istemeyen öğrencilerle konuşarak, küçük görevler vererek, materyal hazırlığını evde veya kursta önden yaparak, öğrencilere hazırlanmak için yeterli süreyi vererek, onlara drama yapacaklarını önceden söyleyerek olası problemleri çözmeye çalıştıklarını, imkanları en iyi hale getirerek etkinlikleri uygulamaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

3.1.8. Öğreticilerin Değerlerin Eğitiminde Drama Yöntemini Uygulama Sıklığı

Öğreticilerin değerler eğitiminde drama uygulamalarını ne sıklıkla yaptıklarına ilişkin kategoriye oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Haftada iki	5	K1, K2, K3, K9, K13
Haftada üç	4	K5, K7, K15, K18
Her gün	3	K10, K12, K17
Haftada bir	3	K11, K16, K20
Her bir değerın eğitiminde	3	K6, K8, K14
İhtiyaç duyduğum her zaman	2	K4, K5
Müfredata göre	1	K19

Tablo 3.8'deki öğretmenlerin drama yöntemini uygulama sıklıklarına ait kategorideki alt kategoriler şu şekilde oluşmuştur; haftada iki, haftada üç, her gün, haftada bir, her bir değerın eğitiminde, müfredata göre, ihtiyaç duyduğum her zaman.

Öğreticilerin cevaplarından çoğunluğun haftanın iki günü dramaya yer verdikleri sonucuna ulaşılır. K1 Kur'an-ı Kerim ve diğer etkinliklerden dolayı ancak haftada iki gün drama uygulamaları yapabildiğini söylemiştir. "Haftada bir veya iki. Etkinlik ve Kur'an-ı Kerim eğitimi ile de ilgilendiğimiz için ve materyal hazırlığı yapmam gerektiği için haftada en fazla iki kere yapabiliyoruz en fazla." (K1)

"Bu son zamanlarda daha sıklıkla uygulama kararı aldım. Önceden drama etkinliklerinden es geçtiğim olsa da işin acemisiydim o zamanlar, şimdi daha sık yapmaya çalışıyorum. Haftada 2- 3 defa yapmaya çalışıyorum." (K2)

“Kitaptaki etkinliklere bağlı kalmadan ihtiyaca binaen uygulamaya çalışıyorum. Haftada en az üç kere uyguluyoruz.” (K5)

“Her gün olmasa da haftada 3 gün yapıyorum.” (K7)

Haftanın her günü kısa da olsa drama uygulamalarına derslerinde yer veren öğretmenlerden biri; “Dramayı şimdi günde en az bir kere uygulamaya çalışıyorum.” (K12)

Drama çalışmalarına pek fazla yer vermeyen öğretmenlerden biri; “Haftada bir gün drama yöntemini uyguluyorum diyebilirim.” (K11)

“Değerler eğitiminde her bir değerde drama yöntemini uyguladım.” (K6)

Drama etkinliklerini kitaptaki örneklere bağlı kalmadan ihtiyaç olduğu her an kullandığını söyleyen öğretmenler vardır.

“İhtiyaç olduğu her zaman drama yapıyoruz. Mesela bir çocuğun yüzü asık hemen gülümsemesi için küçük bir drama yapıyoruz.” (K4)

“Yeni bir konuyu vermek istediğimde, yeni bir ünite, yeni bir kavram veya iyice yerleşmesini istediğim, hayatlarında izi olsun istediğim, konularda dramayı daha çok kullanıyorum.” (K8)

“Ders kitabımızdaki plana göre müfredatta olan drama örneklerini yaptırıyorum.” (K19)

Öğreticilerden derslerinde dramayı daha az kullananların kendilerini daha az yeterli gördükleri, nasıl uygulayacaklarını bilmedikleri, drama ile ilgili sorunlara çözüm üretilmediği ve bu nedenle dramayı kullanmak istemedikleri çıkarılan sonuçlardır.

3.1.9. Öğreticilerin Drama Yöntemini En Sık Kullandıkları Değerler

“Drama yöntemini en çok hangi değerlerin eğitiminde kullanıyorsunuz? Hangi değer drama etkinliklerine çocuklar daha ilgiyle katılıyor?” sorularının cevaplarına ait kategoriyi oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Sabır	7	K2, K8, K9, K11, K15, K17, K18
Yardımlaşma	6	K3, K6, K12, K13, K14, K19
Saygı	3	K1, K13, K16

Hadis-i Şeriflerin eğitiminde	3	K5, K7, K20
Adalet	2	K4, K13
Merhamet	2	K10, K11
Nezaket	1	K10
Yer verme	1	K2

Tablo 3.9’da öğretmenlerin drama yöntemini en sık kullandıkları değerler kategorisi 8 farklı alt kategoriden oluşmuştur. Bunlar; sabır, yardımlaşma, saygı, Hadis-i şeriflerin eğitimi, adalet, merhamet, nezaket ve yer verme şeklindedir.

Öğreticilerin cevaplarında en çok sabır dediklerini görüyoruz. Sabır konusu 4-6 yaş grubu açısından hem açıklanması hem de uygulaması zor kavramlardandır. Çocuklar genelde istekleri anında yerine getirilsin isterler. İstekleri yerine gelmediğinde de problem çıkarabilirler. Sabır bekleme ile olur. Çocuk küçük yaştan sabırlı olmayı öğrendiğinde, o yönde eğilim gösterecektir.

“Sabır, yer verme. Büyüklerimize nasıl davranmamız gerektiği. El yıkama sırasında birbirlerine yer verme. Her şeyi dramalaştırdığımda çok daha iyi anlıyorlar. Annelerine teslim esnasında ayakkabıyı montunu giymesini bile oyunla, drama ile yapınca daha çok eğleniyorlar.” (K2)

İnsan bulunduğu toplum içinde yaşamına devam ederken yardımlaşma ihtiyacı hisseder. İnsan toplumsal bir varlık olarak yardımsız yaşayamaz. Yardımlaşma değeri konusunda olumlu tutum sağlayacak bir eğitim verilmesi çocuğu eğitir. Çünkü ağaç yaşken eğilir. Bu değerın kazanımıyla çocuk kendini yalnız hissetmez ve kendisi de başkalarına yardıma hazır olur.

Öğrenciler drama sırasında yardımlaşmayı, iş birliği yapmayı, paylaşmayı, öğrenir. Mesela yardımlaşma konusunda yapılan “Ensar Muhacir” dramasında yardıma muhtaç olan Muhacirlerin yaşadığı zorlukları fark edip, bu durumda oluşacak problemleri anlayan çocukta yeni fikirler oluşacak, yardımsever bir insan olmaya çalışacaktır. Bu şekilde drama ile ilerideki yaşamına hazırlık yapması sağlanmış olacaktır.

“Ensar muhacir etkinliğini çok sevdiler. 2 sınıfı birbirine kardeş yaptık. Kalbimiz vardı ikiye böldük, kardeşiyle kalpleri birleştirdik. Çocuklar yemek ve çıkış

saatinde birbirleriyle karşılaştınca ‘Aa benim kardeşim’ diye söylüyorlar. Otobüs dramasını çok sevdiler, yaşlılar gençler birbirlerine yer vermeler vs.’ (K3)

Öğreticiler Hadis-i Şerifleri öğretirken drama yöntemini kullandıklarını söylemişlerdir. Hadisler soyut olduğundan hadislerin çocuklar tarafından idraki daha zordur. Drama yöntemi ile Hadislerin anlaşılıp uygulanması kolaylaşır.

“Ahlaki değerleri içeren hadisi şerifleri drama olarak uyguluyoruz.” (K5)

“Hadis çalışmalarında ve kitaptaki bütün konularda kullanıyorum. Yardımlaşma, iyilik...” (K7)

Şefkatli ve merhametli olmak tüm toplumlarda var olan değerlerdendir. Ailesinde ve çevresinde şefkat gören çocuk bütün canlılara merhametli olmayı öğrenecektir. Ailesine ve arkadaşlarına sevgisini göstermeyi öğrenecektir. Canlılara sevgi ve merhamet duymanın Allah’ın en sevdiği davranışlardan biri olduğunun farkında olacaktır.

“Nezaket ve merhamet konusunda daha çok uyguladım.” (K10)

“Değerler eğitiminde birçok konuda drama yöntemini kullanıyorum. En çok sabır ve merhametli olmak konularında kullandım.” (K11)

3.1.10. Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Öğrencilere Kazandırdıklarına İlişkin Öğretici Görüşleri

Öğreticilere ‘Değerlerin eğitiminde drama yöntemini uygulayarak öğrencilere nelerin kazandırıldığını veya kazandırılabileceğini düşünüyorsunuz?’ sorusunun cevaplarına ait kategoriyi oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.10 Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Öğrencilere Kazandırdıklarına İlişkin Öğretici Görüşleri		
Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Grupla birlikte hareket etmeyi öğretir	8	K1, K5, K6, K8, K10, K12, K16, K19
Eğitim kalıcı hale gelir/somutlaşır	7	K2, K8, K9, K11, K13, K15, K16
İfade becerisi kazandırır	6	K4, K7, K12, K14, K16, K19
Sabretmeyi öğretir	5	K1, K3, K5, K6, K17

Empati duygusunu geliştirir	4	K8, K10, K12, K18
Görev almayı öğretir	4	K5, K7, K12, K14
Takdir etmeyi öğretir	2	K5, K10
Aidiyet duygusunu geliştirir	2	K10, K20

Tablo 3.10’da Değerler eğitiminde drama yönteminin öğrencilere kazandırdıklarına ilişkin öğretici görüşleri kategorisi 8 alt kategoriden oluşmuştur. Bunlar, grupla birlikte hareket etmeyi öğretir, eğitim kalıcı hale gelir/ somutlaşır, ifade becerisi kazandırır, sabretmeyi öğretir, empati duygusunu geliştirir, görev almayı öğretir, takdir etmeyi öğretir, aidiyet duygusunu geliştirir şeklindedir.

Öğreticiler drama sayesinde çocukların grupla birlikte hareket etmeyi, iş birliği ile çalışmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir.

“Drama etkinliklerinde bekleme, rol alma vs süreçler olduğu için sabrı öğreniyorlar. Beraber hareket etmeyi öğreniyorlar. Gruba bağlı hareket etmeyi öğretiyorlar.” (K1)

“Birlikte bir şeyler yapmayı öğreniyorlar, birbirlerini izlemeyi, alkışlamayı takdir etmeyi öğreniyorlar bu çok güzel. Görev almayı, sabretmeyi, sıra beklemeyi öğreniyorlar. Hayatın içinden bir şeyleri yaşıyorlar o da güzel oluyor.” (K5)

“Değerleri somutlaştırmayı, empati yapmayı, karşılıklı anlayışı öğreniyorlar. Karşısındakinin duygularını düşünüyor. Birlikte bir şey yapmayı öğreniyorlar, sosyal yönlerini de geliştiriyor. Paylaşma, kurallara uymayı desteklediğini düşünüyorum.” (K8)

“Empati duygusunu, birlik beraberlik duygusunu geliştirir, birlikte bir şeyler yaptıkları için birbirlerini severler. Aidiyet duygusunu geliştirir. Çocuk öğretmene daha çok bağlanır.” (K10)

Öğreticiler çocukların drama yaparken empati yaptıklarını, yaşayarak öğrendiklerini ve değerleri somutlaştırdıklarını, eğitimin daha kalıcı hale geldiğini söylemişlerdir.

“Drama ile akıl yürütürler. Çocuklar drama yaparken yaparak yaşayarak tecrübe edinmiş oluyorlar.” (K9)

“Öğretmek istediğimiz şey daha kalıcı oluyor. Yaparak yaşayarak öğrenmiş oluyoruz. Eve gittiğinde dramayı tekrar canlandırıyor.” (K15)

“Çocukların kendilerini daha özgürce ifade etmesini sağlıyor. Özgüvenlerini geliştirdiğini ve sosyalleşmelerine katkı sağladığını düşünüyorum. Sınıf içerisinde yaşayarak öğrenerek gerçek hayattaki olaylara karşı nasıl davranacakları konusunda da yardımcı oluyor.” (K16)

Dramayla çocukların kendilerini daha iyi ifade ettikleri öğretici cevaplarında görülür. “Çocuklar ifade becerisi kazanıyorlar. Dramanın bir tedavi yöntemi olduğunu düşünüyorum. Çocukların dramadan sonra yaptıkları değişebiliyor drama onlara iyi geliyor.” (K4)

“Kendi başına bir şeyler yapabilme, kendine yetebilme, duygularını ifade edebilme gibi becerilerin kazandırılabilceğini düşünüyorum.” (K7)

“Çocuk kendini ifade edebiliyor, kendini değerli hissediyor. Organizasyonun parçası olup onu başarı ile yapabildiği zaman özgüveni geliyor. Hayal gücü geliyor, role giriyor, empati kurabiliyor. Karşısındaki insanın duygularını anlayabiliyor. Tüm bunları yaparken mutlu oluyorlar.” (K12)

Değerlerin anlatılarak, tanımları yapılarak çocuklara verilmesi yeterince etkili bir eğitim yolu değildir. Çocuklara değerler ile ilgili duygular verilmeli ve yaşayarak öğrenmesi sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde çocuk, değerleri içselleştirerek bir kimlik oluşturur. Öğreticilerin verdiği cevaplara bakıldığında drama sayesinde çocukların en çok sabır, iş birliği ve empati duygularını kazandıklarını söyleyebiliriz.

3.1.11. Yaş Gruplarına Göre Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşleri

Çalışma kapsamında öğretmenlere “Drama ile değerler eğitimi çocukların yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?” sorusunun cevaplarına ait kategoriye oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.11 Yaş Gruplarına Göre Değerler Eğitiminde Drama Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşleri		
Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
4 yaş grubu ile drama zor iken, 5-6 yaş grubu ile daha kolaydır	9	K1, K3, K5, K6, K7, K8, K14, K18, K20

Yaş grupları farklıysa dramalar da farklı olmalıdır	5	K11, K12, K13, K16, K19
Drama uygulamalarında yaş grubuna göre farklılık yoktur	4	K4, K9, K15, K17
Çocuklar dramayı sever	3	K2, K10, K19

Tablo 3.11’de yaş gruplarına göre değerler eğitiminde drama kullanımına ilişkin öğretici görüşleri kategorisi 4 alt kategoriden oluşmuştur. Bunlar; 4 yaş grubu ile drama zor iken, 5-6 yaş grubu ile daha kolaydır, yaş grupları farklıysa dramalar da farklı olabilir, drama uygulamalarında yaş grubuna göre farklılık yoktur, çocuklar dramayı sever, şeklindedir.

Öğreticiler genel olarak dört yaş çocuklarının dramayı idrak edemediklerini, dramadaki kelimeleri telaffuz edemediklerini veya utandıklarını belirtmişlerdir. Bununla beraber 5 ve 6 yaş çocuklarının dil gelişiminin ve hazırbulunuşluklarının drama için yeterli olduğunu ifade ettikleri gözlemlenmiştir.

“4 yaşındaki çocuk dramadan anlamıyor, gruplaşmıyor. 5 ve 6 yaş grubundaki çocuk buna daha müsait. Olayın farkına varıp tiyatro gibi oynayabiliyor.” (K1)

“Bence yaş gruplarına göre farklılık oluyor. 4 yaş ile 6 yaş arasında şöyle bir farklılık oluyor. 6 yaş dramaya kendinden bir şeyler katıyor, daha bilinçli, ne yaptığının farkında oluyor. 4 yaş yönlendirme bekliyor, bakıyor, izliyor.” (K5)

“4 yaş grubuyla drama daha zor olabiliyor. Doğaçlama yapamıyorlar, role giremiyorlar. 5 yaştan sonra drama uygulamaları daha kolay olabiliyor.” (K6)

“4 yaş için değerler eğitimine dair dramalara gerek olmadığını, çocukların bunun için yeterli donanıma sahip olmadıklarını düşünüyorum. 5-6 yaş bu noktada daha iyi oluyor.” (K7)

“5- 6 yaş çocuğunda drama uygulanabilirliği çok güzel, bu yaş grubuna daha uygun olduğunu düşünüyorum. 4 yaş çocukları kenarda kalabiliyorlar, katılmıyorlar, istemiyorlar, çabuk sıkılabiliyorlar.” (K8)

K11 dört yaşındaki çocuklara uygulanan drama ile beş ve altı yaş çocuklarına uygulanan dramanın aynı olmaması gerektiğini ifade etmiştir:

“4 yaş grubuna yaptığımız drama ile 5 ve 6 yaş gruplarına yaptığımız drama aynı olmamalı. Dönemsel farklılıkları göz önünde bulundurmalıyız. 4 yaş grubu bence dramayı diğer yaşlara göre daha çok seviyor.”

“4 yaş grubu kelimeleri biraz daha zor telaffuz ediyorlar. 4 yaşa indirgeyip yine drama kesinlikle verilmeli.” (K13)

“4 ve 6 yaş grubunun karışık olması en büyük dezavantajlarımızdan biri. Pedagojik olarak 1 ayın bile ne kadar önemi varken biz 3 yaş grubunu birden barındırıyoruz. 6 yaş grubu kendini çok güzel, disiplinli bir şekilde role verirken, 4 yaş grubu dramanın, rolün farkında olamayabiliyor, idrak edemiyor, ona özel açıklama yapmak gerekiyor.” (K14)

K9 çoğu öğreticinin aksine yaş grubundan ziyade bireysel farklılıkların daha önemli olduğunu söylemiştir: “Bireysel farklılık burada önemli bence, yaş grubundan ziyade. Bazı 4 yaş çocuğu 6 yaş çocuğundan çok daha iyi beceriler sergileyebiliyor.”

“Bütün yaş gruplarındaki çocukların dramayı seveceğini düşünüyorum çünkü çocuklar kendilerine roller verilmesi ve o role uygun davranmayı çok seviyorlar. Sadece yaş gruplarına göre drama örneklerinin dili daha basit ve daha canlı, can sıkımayan örneklerden oluşabilir.” (K19)

“Çocuk hazırsa o dramaya yaş grubuna göre farklılık olacağını düşünmüyorum, hazırsa dramanın içine alabiliyoruz.” (K4)

Uzun (2016) araştırmasında sınıf öğretmenlerinin özyeterlik algılarının görev sürelerine göre, okuttukları sınıflara göre, yaşlarına göre ve mezuniyet derecelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bildirmiştir. Son iki örnekte de katılımcılar drama uygulamalarının yaş gruplarına göre farklılık oluşturmayacağını söylediklerini görüyoruz.

Erken yaşlarda öğrenilen deneyimlerin sürekliliğinin yaşam boyu korunduğu ve bireyin ilerleyen yıllardaki davranış biçimlerine etkisi bilinen bir gerçektir (Oktay, 1999, 31). Erken yaşta drama eğitimine başlamak kişilik gelişimi için önemli bir kazanım sağlar. Çocuklara farklı bakış açılarıyla hayata bakılacağını öğretir. Dramanın faydaları arasında çocuklarda gelişen merak duygularını ifade edebilecek beceriyi kazandırması bulunur.

3.1.12. Sınıf Mevcudunun Değerlerin Eğitiminde Drama Kullanımına Etkisine İlişkin Öğretici Görüşleri

Değerler eğitiminde sınıf mevcudunun drama kullanımına ilişkin etkilerine ilişkin öğretici görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Kalabalık sınıflarda drama uygulamaları zorlaşır	11	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K8, K11, K17, K19, K20
Kalabalık sınıflarda drama uygulamaları daha verimli olur	6	K7, K10, K12, K13, K15, K18
Sınıf gruplara bölünerek drama uygulamaları yapılır	5	K1, K3, K9, K14, K16

Tablo 3.12’de görüldüğü üzere öğretmenlerin çoğu kalabalık sınıflarda drama yapmanın zorlaştığını, sınıfa hakimiyetin azaldığını, rol dağıtımının zor olduğunu ifade etmişlerdir.

“Kalabalık sınıflarda zorlanıyorum. Ama dramayı geri kalmasınlar diye uyguladığım zaman gruplandırarak sergiliyoruz.” (K1)

“Mevcudun muhakkak etkisi olur. Kalabalık ve gürültülü bir sınıfta rol dağıtmak, sesimizi duyurmak zor. Çünkü herkes rol alamayabiliyor dramada.” (K2)

“Sınıfım 15 kişilik bir sınıf. Mevcut fazla olunca hakimiyet güçleşiyor. Sayı ne kadar az olursa daha etkili oluyor drama. Çoğu zaman gruplara ayırarak dramayı uyguluyoruz.” (K3)

“18-20 sayısı çok zor oluyor, hepsi o anda dramaya hazır olmuyor, akılları başka bir yerde oluyor. Bu sayılarda kaliteyi yakalayamadım. 5 öğrenci ile de olmuyor o ambiyans heyecan yakalanmıyor. 10 -14 kişi ile çok güzel oluyor.” (K4)

“Sınıf mevcudu arttıkça öğrenci çeşitleniyor. Hareketli çocuklar artabiliyor. Dramayı uygulamak zorlaşabiliyor.” (K6)

“Sınıf mevcudu çok olunca rollerle ilgili, sıra bekleme açısından, ses gürültü gibi yönlerden sıkıntı oluyor. Kalabalık sınıflarda çok faydalı olmuyor. Orta ölçekli sınıflarda daha güzel uygulanabileceğini düşünüyorum.” (K8)

“Sayı olarak 18 öğrenci çok kalabalık. 10 kişiyle yaptığımız bütün etkinlikler daha verimli oluyor.” (K11)

Dramatik uygulamaların sınıftaki herkesin katılımı ile daha güzel olduğunu söyleyen bazı öğretmenler diğer öğretmenlerin tam aksine kalabalık sınıfta drama yapmanın daha verimli olduğunu söylemiştir.

“Sınıf daha kalabalıkken daha güzel drama yapıldığını düşünüyorum. Çocukların etkileşimi sınıf kalabalıkken daha iyi oluyor.” (K7)

“Bütün çocukları dahil etmeyi seviyorum. Rolü olmayan çocukları da şarkı ve dans grubuna katıyorum.” (K10)

“Kalabalık sınıflarda şöyle olabiliyor. 5 kişi rol alıyorsa 15 kişi izliyorsa çocuklar rollerinin daha farkında, ciddiyetle rol oynayabiliyorlar. Bu sebeple kalabalık sınıflarda drama uygulamalarının daha verimli olduğunu düşünüyorum.” (K13)

Sınıf mevcudunun bazen avantaj bazen dezavantaj olabileceğini öğretici (K19) şöyle açıklamıştır: “Sınıfın kalabalık olması bazen avantaja bazen dezavantaja dönüşebiliyor. Kalabalıkta daha fazla ses ve dikkatin çabuk dağılması söz konusu oluyor. Ama az sınıflarda da rolleri verecek yeterli sayıda öğrenci bulunamayabiliyor.”

Öğreticilerin verdiği cevaplardan drama uygulamalarında sınıf mevcudunun öneminin öğreticiden öğreticiye değiştiği gözlemlenmiştir. Bazı öğretmenler bu uygulamalar için kalabalığa ihtiyaç olduğunu söylerken bazı öğretmenler hakimiyetin zorlaşacağını bu sebeple sayının az olması gerektiğini savunmuşlardır.

3.1.13. Drama Uygulamalarının Öğreticiye Kazandırdıkları

Dramanın öğreticinin kendisine neler kattığıyla ilgili öğretici görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.13 Drama Uygulamalarının Öğreticiye Kazandırdıkları		
Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Öğretmenliğe katkıları olur	13	K1, K2, K3, K5, K7, K9, K10, K11, K13, K15, K16, K18, K19
İletişim becerisini artırır	5	K7, K8, K10, K15, K16

Ders zevkli hale getirmeye yardımcı olur	4	K2, K6, K14, K20
Kişisel gelişim sağlar	4	K4, K8, K10, K12
Empati duygusu kazandırır	2	K13, K17
Sabır duygusu kazandırır	1	K1

Tablo 3.13’de görüldüğü üzere öğretmenlerin çoğunluğu öğreticiye tecrübe kazandırdığını, kendilerini mesleki anlamda geliştirmeye yardım ettiğini, çocuklarla olan iletişimlerini artırdığını söylemişlerdir.

“Ben de sabrı öğreniyorum. Değerler eğitimi olarak belki bir şey katmıyor ama çocuklara saygıyı nasıl öğretebileceğim konusunda yol ve yöntem öğreniyorum.” (K1)

“Benim tiyatroya yeteneğim var. Ben drama yapmayı çok seviyorum. Seslendirme yaptığımda çocukların ciddi ilgisini çekiyor. Çocuklara daha faydalı olabilmemde bana katkısı var.” (K2)

“Dramayı küçük çocuklarla kurgulamak zor bir şey, bunu yaptırmak, sevdirmeye çalışıp sıkılmaması için gayret gösterdikçe kendimi geliştiriyorum, üretiyorum. Kendimde bu gibi gelişimler görüyorum.” (K5)

“Öğretmenin iletişim becerisi artıyor. Çözüm bulma becerisi artıyor. Öğretmen pratik çözümler buluyor.” (K7)

“Ders işleyişime çok büyük katkısı olduğunu düşünüyorum.” (K9)

“Drama yaparak bildiklerimizi pekiştiriyoruz, uzmanlaşıyoruz. Drama uygulaması öğretmeni teşvik eder, öğretmeni kamçılayan bir faktördür. Bana çok şey kattığını düşünüyorum.” (K16)

“Düşünme ve hayal kurma becerilerini geliştiriyor. Daha farklı örnekler bulmaya ve çocukların seviyelerine göre o dramayı ayarlamaya çalışıyorum, bu da üretkenliği artırıyor.” (K19)

Çocukları drama uygulamaları sırasında daha iyi tanıdığını söyleyen K13 dramanın onların dünyasına girmesini kolaylaştırdığını şöyle ifade etmiştir: “Çocuklarla drama yaparken çocukların ne hissettiğini daha iyi anlayabiliyorum. Çocuk dramada kendini daha rahat ifade ediyor böylece onu daha iyi tanıyabiliyorum, anlayabiliyorum, onların dünyasına girebilmem de bana katkı sağlıyor.”

“Çocuklarla iletişimimizi artırıyor. Ruhumuza dönüyoruz, psikolojik olarak bizi besliyor. Çocukluğumuza döndürüyor.” (K8)

“Bize esneklik sağlıyor, rahatlatıyor. Bakış açımızı değiştiriyor. Vicdanen rahat oluyor insan, vermek istediğim mesajı çok iyi bir şekilde verdim diyorsun. Beni de eğlendiriyor. O çocuğa onu anlatmak için farklı yollar denemek bana da katkısı oluyor.” (K10)

Öğreticilerden biri bu uygulamaları kendi değerlerine bir hatırlatma, bir uyarı vazifesi gördüğünü söylemiştir.

“Bazen çocuklara bir şey anlatırken kendime bir şey anlattığımı görüyorum. Kulluk anlamında bana bir şeyler katıyor. Çocukların bana sorduğu bir soru Allah’tan bana gelen bir hatırlatma gibi düşünüyorum. Anne baba dramasında kendi anne babamla ilişkiyi sorgulayabiliyorum.” (K4)

Dramatik uygulamaların öğretmenlere katkılarını bakıldığında zaman birçok yönden öğreticiyi geliştirdiği görülmüştür. Öğreticiye ufuk açtığını, çocuklarla iletişim becerisini geliştirdiğini, onları daha iyi tanımaya fırsat verdiğini ve öğreticiyi teşvik eden bir yapısı olduğunu öğretmenler görüşlerinde ifade etmişlerdir.

3.1.14. Öğretici Kitabında Verilen Drama Etkinlikleri Hakkındaki Öğretici Görüşleri

Kuran kursu öğretici kitabının 1. ve 2. cildinde kitaplarında değerler eğitiminde drama ile ilgili birçok etkinlik bulunmaktadır. (Bk. sayfa 44-46) Öğreticilere 4-6 Yaş Grubu Öğretici kitabında önerilen drama örnekleri ve etkinlikleri hakkındaki fikirlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.14 Öğretici Kitabında Verilen Drama Etkinlikleri Hakkındaki Öğretici Görüşleri		
Alt Kategoriler	Öğretici Sayısı	Öğreticiler
Drama etkinliklerini kısmen yeterli bulanlar	8	K1, K2, K3, K6, K7, K8, K9, K12
Drama etkinlikleri artırılmalı	5	K11, K14, K17, K19, K20
Drama etkinliklerini yetersiz bulanlar	3	K5, K11, K14
Drama etkinliklerinin materyalleri de verilmeli	3	K4, K16, K18

Drama etkinliklerini yeterli bulanlar	3	K10, K13, K15
---------------------------------------	---	---------------

Tablo 3.14’de görüldüğü üzere öğretmenler etkinliklerde eksiklikler olduğunu bu sebeple etkinliklere eklemeler yapılması gerektiğini, uygulama zamanlarında kendilerinin eklemeler yaptıklarını söylemişlerdir.

“Bazı dramalara kendimiz eklemeler yapıyoruz. Bazı dramaların sonunda yer alan metin kısmını çocuklar dinlemiyorlar. Çocuklara dramadaki rollerine uygun sorular sorup onları konuşturmaya çalışıyorum. Çocuk metni ezberleyemiyor ama cevaplarla kendini ifade ediyor.” (K1)

Bir öğretici, etkinliklerin birbiriyle benzer olduğunu ve bu durumun aynı dramayı tekrar yapıyormuş hissi verdiğini belirtmiştir.

“Kitabımızın konuları hep birbiriyle bağlantılı olduğu için bir sonraki ünite de aynı dramayı yapıyoruz gibi. Kitaptan mı kaynaklanıyor yoksa konuların birbiriyle alakası olmasından mı bilemiyorum ama dramalar birbirine benziyor gibi.” (K2)

“Kitapta bazı etkinlikler güzel, bazı yerler kısıtlı. Öğretici gelir sınıfa ‘merhaba’ der vs onlar hoşuma gitmiyor. Ama bazıları bize fikir veriyor.” (K3)

“Kitaptaki etkinlikleri beğeniyorum. İşe yeni başlayan arkadaşlarımız için iyi bir yol gösterici olduğunu düşünüyorum. Kitap benim için kemik gibi ben onu geliştiriyorum. Bana yön gösteriyor.” (K10)

Kitapta bulunan etkinliklere ait materyallerin de öğrencilere verilmesi gerektiğini söyleyen bir öğretici durumu şöyle izah etmiştir: “Bizim öğretici kitabında kuklaların resimleri verilmiş ama çocuğun kitabında verilmemiş. Keşke her hikâyenin resmi olsa, her dramanın kuklası olsa kesip kullanabilsem. Kitapta beyaz bile olsa kasları güçlensin diye boyatıp dramada o şekilde kullanıyorum.” (K4)

Etkinliklerin zamanın gerisinde bulan bazı öğretmenler çocuklar için daha eğlenceli, maceralı etkinliklerin daha iyi olacağını söylemiştir.

“Bu zamanın çocuğuna hitap etmediğini düşünüyorum. Çocuklarımız hız çağında kitaptaki etkinlikler sanki bizler içinmiş gibi. Kitabın içinde eğlence yok, macera yok. Ben kendim de bir şeyler katıyorum.” (K5)

“Kitaptaki etkinlikler yeterli değil. Kitaplar eksik, geliştirilebilmeli. Kitaplar her sene aynı geliyor, revize edilmesi gerekiyor.” (K11)

“Drama örnekleri çoğaltılmalı. Çocukların yaş gruplarına uygun dili daha basit ve içerik olarak çok daha eğlenceli dramalar olmalı.” (K20)

“Her üniteye daha fazla dramaya yer verilseymiş, bizi yönlendiren bir şeyler olsa daha güzel olabilirdi. Yetersiz buluyorum.” (K14)

Kitabın çok iyi olduğunu düşünen öğretmenler de vardır.

“Kitap benim için can kurtaran simidi gibi oldu. Bana çok katkısı oldu, yönlendirici oldu. Kitabın biraz daha iyileştirilebileceğini düşünüyorum.” (K8)

“Eksik olduğunu düşünmüyorum. Geliştirilebilir belki ama yapmak isteyen insan için inanılmaz güzel bir kaynak.” (K15)

Öğretmenlerin cevapları incelendiğinde genel olarak kitabın yön gösterici bir kaynak olduğunu ancak eksiklerinin ve yetersizliklerinin bulunduğunu, çağına daha uygun ve çocukların sevebileceği etkinliklerin sayısının artırılması gerektiğini düşündüklerini görmekteyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi eğitimi çocukların zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyip onları ilköğretime hazırlar. Çocuk bu dönemde kişiliğinin de temelini oluşturur. Bu gelişimlerin, çocuğun ilerideki yaşamındaki etkileri dikkate alındığında, okul öncesi eğitim çok önem kazanmaktadır.

DİB, 2011’de yaygın eğitimde yaş sınırlamasının kaldırılmasıyla okul öncesi din eğitimi çalışmalarına koyulmuştur. 2013 yılında 4-6 yaş Kuran kursları 10 pilot ilde eğitim öğretime başlamıştır. Sonraki yıllarda ilginin artmasıyla kurslar tüm illerde ve ilçelerde faaliyet göstermiştir.

Bu çalışmayla değerler eğitiminde drama yönteminin Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı 4-6 yaş Kuran kurslarında görevli öğretmenlerin görüşleri ışığında değerlendirilmesi amaçlanır. Çalışma İzmir ili ve ilçelerindeki 4-6 yaş Kuran kurslarında görevli 20 öğretici ile gerçekleştirilen mülakat verilerini içerir. Öğreticilerin değerler eğitiminde drama yöntemini kullanımı, karşılaştıkları problemler, konu hakkında eğitim ve bilgi düzeyleri, materyal ihtiyacı, kursların fiziki imkânı, uygulama sıklığı, öğrenciye kazandırdıkları, öğreticiye katkıları, öğretici kitabında verilen etkinlikler vb. konular hakkında bilgi alınmış, eksikler tespit edilmeye çalışılmış, alana katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar:

- Öğreticilerin büyük çoğunluğunun ilahiyat fakültesi mezunu olduğu ve bir kısmının 4-6 yaş grubunda çalışmaya başladıktan sonra ‘Çocuk Gelişimi’ bölümü okudukları /okuyor oldukları ulaşılan sonuçlar arasındadır.

- Öğreticilerin hizmet sürelerine baktığımızda 8 katılımcının atandıktan sonra hemen 4-6 yaş grubunda çalışmaya başladıklarını, görev sürelerinin 1-4 yıl arası olduğu görülmektedir. 12 katılımcının kurumdaki tecrübelerinin daha fazla olduğu, görevlerine yetişkin grubunda başlayıp daha sonra 4-6 yaş grubuna geçiş yaptıkları ulaşılan sonuçlardandır. 6 katılımcının 4-6 yaş grubu kurslarda kıdemli olduğu, kursların neredeyse açılış sürecinden beri görev aldıkları görülmektedir (K2, K4, K7, K9, K16, K20).

- Öğreticilerin değerler eğitiminde drama kullanımına ilişkin görüşlerine bakıldığında bu metodu kullanmanın öneminden bahsettiklerini, çocuklar için yararlı bulduklarını görüyoruz. Drama sayesinde çocukların özgüven barış, sevgi yardımlaşma

vs. duyguları kazandıklarını, empati duygularının ve motor becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Yine dramanın çocukların farklı bir deneyim yaşamalarını ve etkinlikleri zevk alarak yapmalarını sağladığı belirtilmiştir.

- Bazı öğretmenlerin dramayı verimli bulduğu halde nasıl uygulayacağını bilmediği gözlemlenmiştir. Görüşmelerden çıkarılan sonuçlardan biri de öğretmenlerin ilgili alanda eğitim almaya hazır ve istekli olduklarıdır.

- Öğretmenlerin drama metoduyla ilgili bilgi edinirken en çok sosyal medya ve internetten yararlandıkları gözlemlenmiştir. İnternet ve sosyal medyadaki 4-6 yaş etkinliklerinin güncel ve kolay ulaşılır olması öğretmenleri bu yöne çekmektedir.

- Katılımcılardan 12'si kendini yeni yöntem ve metotları uygulamak için yeterli bulmazken, farklı eğitimlere katılan, kendini geliştirdiğini söyleyen öğretmenlerden 6'sı kendilerini yeterli olduklarını söylemişlerdir.

- Derslerde kullanılan materyalleri öğretmenin kendi hazırladığı veya veli iş birliği ile hazırlandığı ifade edilmiştir. Müftülüklerin materyal olarak öğretmenlere 'Kuran Kursları Öğretici Kitabı 1-2' ve çocuklar için 'Kuran Kursları Etkinlik Kitabı 1-2' ve 'Elifba Kitabı' verdikleri söylenmiştir.

- Drama uygulamalarında öğretmenler en çok sınıfın fiziki yapısının yetersizliği, öğrencilerin katılmak istememesi, 4 yaş grubuyla etkinliklerin zor olması, farklı yaş gruplarının aynı sınıfta olması, öğretmenlerin kendilerini yeterli görmemeleri gibi sorunlardan bahsetmişlerdir.

- Bu sorunların çözümlerine baktığımızda fiziki ortamı olabildiğince en uygun hale getirmeye çalıştıkları, öğrencileri dramaya küçük roller vererek alıştırdıkları, drama etkinliklerini tekrarlayarak herkesin rol almasını sağlamaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

- Öğretmenlerden kendilerini yetersiz görenlerin dramayı derslerinde daha az kullandıkları, drama yönteminin aşamalarını, tekniklerini nasıl uygulayacaklarını bilmedikleri, drama ile ilgili sorunlara çözüm bulamadıkları ve bu nedenle dramayı kullanmak istemedikleri çıkarılan sonuçlardandır.

- Öğretmenler drama metodunu en çok sabır, yardımlaşma, şefkatli ve merhametli olma konularında kullandıklarını söylemişlerdir.

- Değerler eğitiminde drama ile çocuğun değerlerini kalıcı bir şekilde ve içselleştirerek öğrendiği çıkarılan sonuçlardandır.

- Dramatik uygulamaların öğreticide ufuk açtığı, iletişim becerisini geliştirdiği, çocukları daha iyi tanımaya fırsat verdiği ve öğreticiyi teşvik ettiği ulaşılan sonuçlardandır.

Ulaşılan sonuçlardan hareketle birtakım önerilerde bulunulabilir. Öneriler:

- 4-6 yaş öğretmenlerin büyük çoğunluğu İlahiyat Fakültesi mezunu olduğu için, çocuk gelişimi ve eğitimi alanında verilen hizmet içi eğitim programları artırılmalıdır. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliğinde bulunulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

- 4-6 yaş kurslarında görev alacak öğretmenlere yönelik olarak İlahiyat Fakültelerinde çocuğun din eğitimi ve öğretimi ile ilgili seçmeli dersler açılmalıdır.

- DİB' in online platformlarda konuyla ilgili daha fazla paylaşımlar yapmasının, içerikler üretmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- 4-6 yaş grubu değerler eğitimine ilişkin materyal tasarımı çalışmaları yapılmalı ve bunların sayısı artırılarak kursların faydalanması sağlanmalıdır.

- Sınıfta drama yöntem ve uygulamalarının etkili bir şekilde yapılabilmesi için fiziki ortam düzenlenmelidir. Fiziki ortamın elverişliliği, araç gereç ve materyallerin varlığı öğreticiyi drama uygulamalarına yer verme noktasında teşvik edici olacağı düşünülmektedir.

- Farklı yaş gruplarının aynı sınıflarda ders görmesi verilen eğitimin kalitesini ve verimini olumsuz etkilemektedir. Kurslarda yaş grubuna göre sınıfların ayrılması çözümü önerilmektedir.

- 4, 5 ve 6 yaş gruplarına aynı etkinliklerin yapılması pedagojik olarak uygun değildir. Etkinlik kitapları hazırlanırken yaş gruplarının hazırbulunuşlukları dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda her yaş grubuna ayrı kitap hazırlanması fayda sağlayacaktır.

- Öğreticinin sınıfa hâkim olması, eğitimin kalitesi, etkinliklerin uygulanabilirliği, 4-6 yaş çocuklarına bireysel ilgi gerektiği göz önüne alındığında öğrenci sayısının 15 kişiyle sınırlandırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

- Kitaptaki drama etkinliklerinin eksiklerinin olduğu ve bu eksikliklerin giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kitabın revize edilip, etkinliklerin artırılması önerilmektedir.

- Daha sonra bu alanda çalışma yapmak isteyenler, drama uygulamalarının çocuklar üstündeki etkisini uygulamalı olarak test edebilir, gözlem yapıp, ölçek geliştirmeleri tavsiye edilir.

KAYNAKÇA

Acur, E., (2019), “Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Adıgüzel, Ö., (2012), Eğitimde Yaratıcı Drama, (2. Baskı), Naturel Yayınevi, Ankara.

Adıgüzel, Ö., (2016), Eğitimde Yaratıcı Drama, (9. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.

Aksan, Z ve Çelikler, D., “Dramatizasyon Yöntemi İle Okul Öncesi Çocuklara Fen Konularının Öğretimine Yönelik Etkinlikler Oluşturulması”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13/2016, (35), 108- 122.

Akyel, Y., N., Çalışkan, “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Drama Yöntemi Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14/2013, (3), 161-173.

Akyol, Köksal, A., (2011), “Drama Çalışmalarında Lider ve Katılımcılar”, *İlköğretimde Drama*, 64, (1. Baskı), ed. Aysel Köksal Akyol, Kriter Yayınları, İstanbul.

Alpöge, G., (2012), Okul Öncesinde Değerler Eğitimi, (4. Baskı), Bilgi Yayınevi, Ankara.

Aral, N., A., Kandır, M. C., Yaşar, (2011), Okul Öncesi Eğitim & Okul Öncesi Eğitim Programı, (4. Baskı), Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

Argun, Y., (2011), Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitimi, (2.Baskı), Anı Yayınları, Ankara.

Aslan, E., (2008), “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İş birliği Davranışlarına Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Aşlamacı, İ., (2020), “4-6 Yaş Kuran Kursları Öğretim Programının (2018) Eğitim Programı Temel Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi”, Erken Çocukluk Dönemi Din – Ahlak – Değerler Eğitimi ve Sorunları -1, ed. Mehmet Bayyigit, Mehmet Özkan, Ahmet Ali Çanakcı, Asem Hamdy A. Abdelghany, Palet Yayınları, Konya.

Aydın, M., Z., Gürlər, ř., A., (2013), Okulda Değerler Eğitimi, (3. Baskı), Nobel Yayınları, Ankara.

Aykaç, M., N., Aykaç, H. S., Sarıkaya, “Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Yaratıcı Drama ve Çoklu Zekâ İlişkisinin Değerlendirilmesi”, 3. *Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat ve Bilim Tarihi Sempozyumu*, Giresun, 2018, 347-366.

Bacanlı, H., (2001), Duyuşsal Davranış Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Bacı, B., (2019), “Kuran Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) ile Okul Öncesi Eğitim Programının Karşılaştırılması”, (Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Rize.)

Bağdatlı, M. İ., (2010), “İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitici Dramanın Kullanımı”, Yayımlanmamış Yüksek Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bağdatlı, M., İ., (2012), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitici Drama, (2. Baskı), Kayıhan Yayınları, İstanbul.

Başaran, İ., E., (1997), Eğitim Psikolojisi, (5. Baskı), Özkan Matbaacılık, Ankara.

Başkurt, İ., (2007), Din Eğitimi Açısından Kur'an Öğretimi ve Yaz Kur'an Kursları (İstanbul Örneği), (1. Basım), Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.

Batar, Y., (2014), Kur'an'da Eğitim Kavramları, (1. Baskı), İlahiyat Yayınları, Ankara.

Bayka, H., (2019), “Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Bayraktar, M. F., (2003), Kur'an Kurslarının Sorunları ve Geleceği İle İlgili Bazı Düşünceler, Yaygın Din Eğitimi Sempozyumu, İbav Yayınları, Kayseri.

Bobaroğlu, M., (2002), Aydınlanma Sorunu ve Değerler, (1. Baskı), Ayna Yayınevi, İstanbul.

Bozkaya, T., G., (2011), Din ve Ahlak Öğretiminde Drama Örnekleri, (3. Baskı), Nobel Yayınları, Ankara.

Bulut, A. ve Aktepe, V., “Yaratıcı Drama Destekli Matematik Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23/2015, (3), 1081-1090.

Bulut, M., “Kuruluşunun 74. Yıldönümü Münasebetiyle Diyanet İşleri Başkanlığı Kronolojisi”, *Diyanet İlmî Dergi*, 34/ 1998, (1): 99-114.

Buyrukçu, R., (2007), Kurumsal ve Değişim Boyutlarıyla Türkiye’de Mesleki Din Eğitimi, (1. Baskı), Fakülte Kitabevi, Isparta.

Büyüköztürk, Ş., E. K., Çakmak, Ö. E., Akgün, Ş., Karadeniz, F., Demirel, (2013), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (14. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.

Creswell, J., W., (2020), Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni, çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Crowe, S. M., (2006), “Dance, Drama and Music; a Foundation for Education: A Study on Implementing the Performing Arts in the Early Yeras of Education.”, Degree of Doctor of Philosophy, RMIT Üniversitesi, Melbourne.

Çağdaş, A., vd., (2003) Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinlikler, (1. Baskı), Eğitim Kitabevi, Konya.

Çağır, S. ve Oruç, Ş., “5. Sınıf Öğrencilerinin Drama Yöntemini Kullanımının İncelenmesi” *International Journal of Social Science Research*, 7/2018, (1), 154-174.

Çapcıoğlu, F., C., Tosun, “4-6 Yaş Kur’an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi”, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5 /2015, (5), 705-720.

Delihasanoglu, M., (2021), “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcı Dramaya İlişkin Tutumları ile Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.

Demirel, R. (2002), *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, Ankara, Pegem Akademi.

Dewey, J. (1996), *Demokrasi ve Eğitim*, çev. M. Salih Otaran, (1. Baskı), Başarı Yayıncılık, İstanbul.

DİB, (2018), *Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

DİB, (2020), *Kur’an Kurslar Öğretici Kitabı*, (9. Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Diler, R., (2001), “Din Eğitiminde Dramatizasyon Yöntemi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Dirim, A., (1998), *Yaratıcı Drama*, Esin Yayınları, İstanbul.

Doğan, Z., (2019), “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilik Algıları (Kayseri Örneği)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Erentay, N. ve Erdoğan, M., (2012), *22 Adımda Doğa Eğitimi*, (2. Baskı), ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık, Ankara.

Erkoca Akköse, E., “Okulöncesi Eğitimi Fen Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkililiği”, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3/2008, (6), 7-22.

Fazlıoğlu, Y., (2011), “Dramanın Çocuk Gelişimine Etkisi”, *İlköğretimde Drama*, 64, (1. Baskı), ed. Aysel Köksal Akyol, Kriter Yayınları, İstanbul.

Genç, S. Z., M. Y., Eryaman, “Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/2008, (1): 89-102.

Güngör, E. B., A., Ateş, “Okul Öncesi Çocuk Gelişiminde Yaratıcı Dramanın Katkıları”, *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/ Journal of World of Turks*, 11/ 2019, (1): 185-199.

Güngör, E., (2000), Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar, (3. Baskı), Ötüken Yayınları, İstanbul.

Gürol, A., “Okul Öncesi Öğretmenleri ile Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Eğitimde Dramaya İlişkin Kendilerini Yeterli Bulma Düzeylerinin Belirlenmesi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13/2003, (2): 147-165.

Hökelekli, H., (2011), Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi, (1. Baskı), Timaş Yayınları, İstanbul.

Hökelekli, H., “Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Ekim- Kasım Aralık / 2010, (18), 4-10.

Kaf, Ö., (1999), “Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Kaf, Ö., “Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/ 2000, (6), 173- 184.

Kara, Ö. T., (2010), “Dramayla Öykü Oluşturma Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretimine Etkisi”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Karaca, A., S., (2020), “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından

İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Karadağ, E. ve Çalışkan, N., (2014), Eğitimde Drama Teorik Temelleri ve Uygulama Örnekleri, (3. Baskı), Anı Yayıncılık, Ankara.

Karakaya, N., “İlköğretimde Drama ve Örnek Bir Uygulama”, *Gazi Eğitim Fakülte Dergisi*, 27/2007, (1), 103-139

Karaosmanoğlu, G., Ö., Adıgüzel, “Yaratıcılık Engellerinin Yaratıcı Drama ile Fark Edilmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12/2017, (1), 87-104.

Kasap, N.E., (2018), Yeni Çağın Çocukları. Hayy Kitap Yayınevi, İstanbul.

Kavak, Ş., H., Coşkun, “Erken Çocukluk Eğitiminde Eğitici Materyal Geliştirmenin Önemi”, *International Journal of Early Childhood Education Studies*, 2/2017, (2), 11-23.

Kavcar, C., “Örgün Eğitimde Dramatizasyon”, *Eğitim ve Bilim*, 10/2015, (56), 32-41.

Kaya, Y., S., Antepli, “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi”, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13/2018, (2), 237-250.

Kaymakcan, R., H., Meydan, (2015), Değerler ve Eğitimi II, (1. Baskı), Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.

Keskin, Y., (2008), “Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Koçyiğit, S., M. N. Tuğluk, M. Kök, “Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun”, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007/0, (16): 324-342

Korkmaz, M., (2017), “Kur'an Kurslarında Din Eğitimi”, *Din Eğitimi El Kitabı*, (5. Baskı), ed. Recai Doğan, Remziye Ege, Grafiker Yayınları, Ankara.

Köylü, M., C., Oruç, (2017), Çocukluk Dönemi Din Eğitimi, (1. Baskı), Nobel Yayınları, Ankara.

Kurt, İ., (2017), “Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Çorum.

Lillard, P. P., (2013), Montessori: Modern Bir Yaklaşım, çev. Okhan Gündüz, (1.Baskı), Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Metin, G. G., (1999), “Dramanın 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal- Duygusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Nuhoğlu, M. M., C. C., Çakmakçı, (2007), İlköğretim Birinci Kademedeki Drama ve Etkinlikler, (1. Baskı), Kök Yayıncılık, Ankara.

Oktay, A., (1999), Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem, (1. Baskı), Epsilon Yayıncılık, İstanbul.

Ormancı, Ü., F., Ören, “Dramanın İlköğretimde Kullanılabilirliğine Yönelik Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri: Demirci Eğitim Fakültesi Örneği”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43/2010, (1), 165-191.

Oruç, C., (2014), Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi, (2. Baskı), Dem Yayınları, İstanbul.

Öcal, M., (2011), Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Din Eğitimi, (1. Basım), Düşünce Kitap Yayınları, İstanbul.

Öcal, M., “Cumhuriyet Dönemi’nde Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7/1998, (7): 241-268.

Önder, A., (2004), Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, (6. Baskı), Epsilon Yayınevi, İstanbul.

Önder, A., (2012), Okul Öncesi Çocukları İçin Eğitici Drama Uygulamaları, (?), Morpa Yayınları, İstanbul.

Redington, C. A., (1979), “*Theatre in education: an historical and analytical study*”, (Doktora Tezi, Glasgow Üniversitesi, Glasgow), <http://theses.gla.ac.uk/2535/> adresinden edinilmiştir.

Resmî Gazete, (2011), Kanun Hükmünde Kararname, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110917-1.htm>, Erişim Tarihi: 12.03.2022

Resmî Gazete, (2014), Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm>, Erişim Tarihi: 16.05.2022

Sağlam, İ., (2020), “4-6 Yaş Grubu Çocukların Din Eğitimi”, *Kur’an Kurslar Öğretici Kitabı 1*, (9. Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

San, İ., (1996), *Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama.*; s. 172’den aktaran, Özden, Y., (1998), *Öğrenme ve Öğretme*, Pegem Yayınları, Ankara.

San, İ., “Eğitimde Yaratıcı Drama”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakülte Dergisi*, 23/1990, (2), 573-582

Sart, G., (2015), “Fenomenoloji ve Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz”, *Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*, (1. Baskı), Fatma Nevra Seggie/ Yasemin Bayyurt, Anı Yayıncılık, Ankara.

Selçuk, M., “Çocuk Eğitiminde Dini Motifler (Okul Öncesi Çağ)”, *Journal of Islamic Research*, 4/1990, (2), 105-117.

Selimbaoğlu, A., (2004), “Drama ve İlköğretimde Dramanın Önemi”, İnönü Üniversitesi, *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Malatya.

Şahin, Ç., (2020), “Veri Toplama Araçları”, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler ve Teknikler*, (35. Basım), Niyazi Karasar, Nobel Yayıncılık, Ankara.

Şaşa, F., T., (2021), “Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Şen, A., (2021), “4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uyum Süreci İçerisinde Karşılaşılan Problemler: İstanbul Örneği”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şimşek, E., “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4/ 2004, (1): 207-220.

TDK (2022). Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.04.2022

Tosun, C., (2002), *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Tosun, C., (2015), *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, (8.Baskı), Pegem Yayıncılık, Ankara.

Tüfekçi, K., (2020), “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Türkoğlu, B., “Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Perspektifinden Okul Öncesi Dönemde Drama Etkinlikleri”, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14/ 2019, (1), 137-160.

Ulutaş, A., “Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4/2011, (6), 232-242.

Urdoğan, A. B., (2019), “Okul Öncesi Kuran Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Uzun, A., (2016), “Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yöntemine Yönelik Tutum ve Öz Yeterlikleri ile Hayat Bilgisi Dersinde Kullanımına İlişkin Görüşleri”,

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.

Yağcı, S., “Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı ve Müftülüklerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Çalışmaları”, *Balıkesir İlahiyat Dergisi*, Haziran 2020, (11), 195-221.

Yapalı, Y., (2018), “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Drama Alanındaki Yeterliliklerinin Belirlenmesi Sivas İli Örneği”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yazıbaşı, M., A., “Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)”, *Dini Araştırmalar*, 23/ 2020, (57): 95-116.

Yazıcı, T., Ö., Demiroğlu, “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Drama Eğitimi Yeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesi”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5/2013, (10): 115- 141.

Yeşil, R., D., Aydın, “Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, (2), 65-85.

Yıldırım, A., H., Şimşek, (2008), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (7. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, A., H., Şimşek, (2011), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (8. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yılmaz, M., (2013), Değerler Eğitimi ve Okul Etkinlikleri, (1.Baskı), Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.

Zalta, G., “Using Drama with Children”, *English Teaching Forum*, 44/2006, (2), 24-27.

Zengin, Z. S., “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Kur’an Kurslarının Kurulması ve Gelişimi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11/2011, (2): 1-24.

EKLER

EK 1: Okul Öncesi E-Okul Veri Girişİ

EK 2: E-Okul Öğrenci Kayıt İşlemleri

EK 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

EK 4: Etik Kurul Onayı

EK 5: Valilik Onayı

EK 1: Okul Öncesi E-Okul Veri Girişi

0U-2016 11:58 FROM İZMİR İL MUFTULUĞU TO KONAK

P.02/02

T.C.
BAŞBAKANLIK
Diyabet İşleri Başkanlığı

Sayı :45796484-253.01-
Konu :Okul Öncesi E-Okul Veri Girişi

İZMİR VALİLİĞİNE
(İl Müftülüğü)

- İlgi : a) 14/10/2016 tarihli ve 11375189 sayılı yazı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı'nın 14/10/2016 tarih ve E.11375189 sayılı yazısı.
c) Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 19/11/2015 tarih ve E.46473 sayılı yazısı.
d) 26/07/2014 tarihli ve 290742 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan ilgi (d) yönetmeliğin kayıt zamanı ve kayıt yaşı başlıklı 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasında; kayıtların e-okul sisteminden yapılacağı, aynı maddenin 5'inci fıkrasının (e) bendinde ise okul öncesi eğitim kurumlarında 0-66 ay çocukların aday kaydının e-okul üzerinden alınacağı belirtilmektedir.

2015-2016 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığının talebi ile Başkanlığımıza bağlı açılan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında eğitim gören öğrencilerimizin e-okul sistemine girişleri yapılmıştır. Bakanlığın ilgi (a) yazısı gereği, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında da 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına devam eden çocukların bilgilerinin il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinden sağlanacak kullanıcı adı ve şifresi kullanılarak e-okul sistemine girilmesi istenmektedir.

Bilgilerinizi ve Kur'an Kursu öğreticilerinin veri giriş işlemlerini buna göre yapmaları hususunda gereğini önemle arz/rica ederim.

Prof. Dr. Ali ERBAŞ
Başkan a.
Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü

DAĞITIM :
81 İL VALİLİĞİNE (Müftülük), MİLLİ EĞİTİM
BAKANLIĞINA

Gerçeğin
Sn. V. Südkent'e
03.11.2016
Rahul

146301
İl Müftülüğü'ne
Vali a.
01 Kasım 2016

Doğrulamak için: <https://belgedogrulama.diyanel.gov.tr/BelgeDogrulama.aspx?V=BENU34E1C>

Adres: Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulv. No : 147/A 06800 Çankaya/Ankara
E-Posta: egitim@diyanel.gov.tr Elektronik ađ: www.diyanel.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Semahat Özgenç
Tel: 2958113 Faks: (312) 287 68 59

TOTAL P. 02

EK 2: E-Okul Öğrenci Kayıt İşlemleri

19-NDU-2015 17:07 FROM EGT HIZ GENEL MUD TO IZMIR P.01/01
Elektronik Tarih ve Sayısı: 19/11/2015-E.46473

P.01/01
A B E S N F A F P *
Pln: 99561

T.C.
BAŞBAKANLIK
Diyanet İşleri Başkanlığı

Sayı :45796484-253.01-
Konu :E-Okul Öğrenci Kayıt İşlemleri

D O S Y A

İlgi : a) 12/11/2015 tarihli ve 11569843 sayılı yazı.
b) 26/07/2014 tarihli ve 290742 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

Millî Eğitim Bakanlığınca yayımlanan İlgi (b) yönetmeliğin kayıt zamanı ve kayıt yaşı başlıklı 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasında; kayıtların e-okul sisteminden yapılacağı, aynı maddenin 5'inci fıkrasının (e) bendinde ise okul öncesi eğitim kurumlarında 0-66 ay çocukların aday kaydının e-okul üzerinden alınacağı ve ayrıca söz konusu sistemin uygulanmasıyla;

- Doğru politikalar geliştirilebilmesinin,
- Çağ nüfusunda yer alan çocukların okul öncesi eğitim hizmetlerinden yararlanma durumlarının görülebilmesinin,
- Yatırımların ihtiyaç duyulan yerlere planlanabilmesinin,
- Sağlıkla istatistikî verilerin alınabilmesinin,
- Tüm çocukların gelişim raporlarının elektronik ortamda tutulabilmesinin,
- Ortak standartların oluşturulabilmesinin,
- Çocukların kurumlar arası nakillerinin elektronik ortamda yapılabilmesinin,

mümkün olacağı belirtilmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda, Başkanlığımıza bağlı Kur'an Kurslarında 4-6 yaş grubu için açılan kurslara devam eden çocukların bilgilerinin il/ilçe millî eğitim müdürlüklerinden sağlanacak kullanıcı adı ve şifresi kullanılarak e-okul sistemine girilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bilgilerinizi ve Kur'an Kursu öğretmenlerinin veri giriş işlemlerini buna göre yapmaları hususunda gereğini önemle arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Ali ERBAŞ
Başkan a.
Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü

EK :
İlgi (a) yazı

DAĞITIM :
Millî Eğitim Bakanlığımıza, 81 İl Valiliğine (11 Müftülüğü)

Düğürlamak İçin: <https://belgedocuculama.diyaret.gov.tr/BelgeDugrulsma.aspx?Y=BESNFAFP>
Adres: Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulv. No: 147/A 05800 Çankaya/Ankara Ayrıntılı bilgi için İribat: Ömer Akınmaz
E-Posta: egitim@diyaret.gov.tr Elektronik eği: www.diyaret.gov.tr Tel: 2958110 Faks: (312) 287 64 59

19-NDU-2015 18:22 PANDOPV 1E-720 00%

TOTAL P.01
0 01

EK 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Yaşınız?
2. Eğitim durumunuz?
3. Kaç yıldır meslektesiniz?
4. Kaç yıldır 4 6 yaş grubunda çalışmaktasınız?
5. Değerlerin eğitiminde drama kullanımına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. Drama ile ilgili bilgi düzeyiniz nasıldır, ayrı bir eğitim aldınız mı?
7. Drama yöntemiyle ilgili yeterli beceriye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?
8. Drama için gerekli materyallere erişebildiğinizi düşünüyor musunuz?
9. Drama yöntemini uygulamak için kursunuzun fiziki imkanları hakkındaki görüşünüz nedir?
10. Drama yöntemini uygularken ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?
11. Drama yöntemini uygularken karşılaştığınız sorunların çözümünde nasıl bir yol izliyorsunuz?
12. Drama yöntemini hangi sıklıkla uygularsınız?
13. Drama yöntemini hangi değerlerin eğitiminde sıklıkla kullanırsınız?
14. Değerler eğitiminde drama yöntemini uygulayarak öğrencilere nelerin kazandırıldığını veya kazandırılabileceğini düşünüyorsunuz?
15. Drama ile değerler eğitimi çocukların yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?
16. Drama ile değerler eğitimi sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?
17. Kullandığınız drama uygulamalarının kendi gelişiminize katkısı nedir?
18. 4-6 Yaş Grubu Öğretici kitabında önerilen drama örnekleri ve etkinlikleri hakkındaki fikriniz nedir?

EK 4: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/12/2021-E.119022		
T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE ETİK KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu		
Oturum Tarihi : 09.12.2021	Oturum Sayısı : 24	Karar Sayısı : 2021/24-13
Etik Açından Uygun		
Çalışma Adı	4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Değerlerin Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşleri (İzmir İl Örneği)	
Araştırmacılar	Prof.Dr. Yusuf BATAR (Danışman) Yüksek Lisans Öğrencisi Elif Demir (Yürütücü)	
Başkan Kurul Üyesi Prof.Dr. Hüseyin Suphi ERDEM Başkan Yardımcısı Kurul Üyesi Prof.Dr. Mustafa ARSLAN Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR Kurul Üyesi Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK Kurul Üyesi Prof.Dr. Nesrin SİS Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet ÜSTÜNER Kurul Üyesi Prof.Dr. Lutfiye ÖZDEMİR Sekreter Hatice CİHAN		
E-İmzalıdır. Etik Kurul Başkanı Hüseyin Suphi ERDEM		
Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak doğrulaması https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=3837&eD=BSAL713H7K&eS=119022 adresinden yapılabilir.		

EK 5: Valilik Onayı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : E-14037947-252.99-2313873
Konu : Elif DEMİR'in Tez Çalışması Hk.

28.03.2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Konak Kaymakamlığı (İlçe Müftülüğü)'nın 11.03.2022 tarihli ve E-66263219-806.01.03-2255759 sayılı yazısı.

İlimiz Konak İlçe Müftülüğüne bağlı Emine Uğurlu Kur'an Kursu öğreticisi Elif DEMİR; İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/Felsefe ve Din Bilimleri/Din Eğitimi Bölümü öğrencisidir. Anılan personelin İlimiz İlçe Müftülüklerine bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenlerle **"4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Değerlerin Öğretiminde Drama Yönetiminin Kullanımına İlişkin Görüşleri"** konulu tez çalışması yapma talebi ilgi yazı ile bildirmiştir.

Bu itibarla; adı geçen ek-1 listedeki 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenleri ile mezkur konuda ek-2 sorular çerçevesinde mülakat yapması hususunu;
Olurlarınıza arz ederim.

Salih SEZİK
İl Müftüsü

OLUR
Gökay ÖZKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1 - Liste (1 Sayfa)
2 - Sorular (2 Sayfa)

Dağıtım:
İZMİR VALİLİĞİNE
(İl Müftülüğü)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 6DAFD9B2-8484-4A8B-97AC-E9672687524C Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>
Yeniğün Mah. Anafartalar Cad. No:497 35250 Konak / İZMİR
Telefon: 0 232 441 82 01 Faks: 0232 445 30 17
e-posta: izmir.egitim@diyanet.gov.tr web: izmir.diyaret.gov.tr
KEP: izmirmuftulugu@hs03.kep.tr Bilgi için: Ahmet GÜL
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : E-14037947-252.99-2323946
Konu : Elif DEMİR'in Tez Onayı Hk.

30.03.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) 11.03.2022 tarihli ve E-66263219-806.01.03-2255759 sayılı yazınız.
b) İzmir Valiliğinin 30.03.2022 tarihli ve E-14037947-252.99-2313873 sayılı onayı.

İlçe Müftülüğünüze bağlı Emine Uğurlu Kur'an Kursu öğreticisi Elif DEMİR'in İlimiz İlçe Müftülüklerine bağlı 4-6 yaş grubu Kuran kurslarında görev yapan öğretmenlerle "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Değerlerin Öğretiminde Drama Yönetiminin Kullanımına İlişkin Görüşleri" konulu tez çalışması yapma talebi ilgi (a) yazınız ile bildirilmiştir.

Bu bağlamda; Elif DEMİR'in ek listedeki Kuran kursu öğretmenleri ile anılan konuda mülakat yapmasına dair ilgi (b) onay ekte gönderilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Salih SEZİK
Vali a.
İl Müftüsü

Ek:
1 - İlgi (b) Onay
2 - Liste (1 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:
KONAK KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)

Bilgi:
ALIAĞA KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)
BAYRAKLI KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)
BUCA KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)
ÇİĞLİ KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)
KARABAĞLAR KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)
KARŞIYAKA KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)
MENDERES KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 44ADC460-8DE7-493D-8C0F-80D023FFD785

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Yeniğün Mah. Anafartalar Cad. No:497 35250 Konak / İZMİR

Telefon: 0 232 441 82 01 Faks: 0232 445 30 17

e-posta: izmir.egitimsb@diyanet.gov.tr web: izmir.diyanet.gov.tr

KEP: izmirmuftulugu@nsu3.kep.tr

Bilgi için: Ahmet GÜL

Veri Hazırlama ve Kontrol

İşletmeni

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : E-14037947-252.99-2323946
Konu : Elif DEMİR'in Tez Onayı Hk.

30.03.2022

MENEMEN KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)
TİRE KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Müftülüğü)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 44ADC480-8DE7-493D-8C0F-80D023FF0785 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>
Yenigün Mah. Anafartalar Cad. No:497 35250 Konak / İZMİR Bilgi için:Ahmet GÜL
Telefon: 0 232 441 82 01 Faks: 0232 445 30 17 Veri Hazırlama ve Kontrol
e-posta: izmir.egitimsb@diyanet.gov.tr web: izmir.diyaret.gov.tr İşletmeni
KEP: izmir.muftulugu@isus.kep.tr

